

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Nella Šimková

**Vliv mýtu „pravého“ znásilnění
na rozhodovací praxi vztahových znásilnění**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Heranová, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16. 4. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 136 213 znaků včetně mezer.

Nella Šimková

V Praze dne 16. 4. 2023

Ráda bych tímto upřímně poděkovala JUDr. Simoně Heranové, Ph.D., za její velmi přínosné připomínky, poznámky a zejména čas, který byla ochotna strávit konzultacemi nad touto prací. Srdečně děkuji rovněž svým rodičům za neutuchající podporu během celého studia. Bez nich bych nejenom nebyla na světě, ale ani nedostudovala. Poděkování patří i Františku Novotnému za vesmírnou dávku elánu a motivace.

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojem mýtu „pravého“ znásilnění.....	5
2. Mýtus č. 1: Většinou se jedná o pachatele, který je ve vztahu k oběti cizí.....	8
3. Mýtus č. 2: Většina pachatelů trpí parafilii.....	11
3.1 Patologická sexuální agresivita.....	12
3.2 Pedofilie.....	13
3.3 Exhibilicionismus.....	15
3.4 Recidiva u sexuálních deviantů.....	15
3.5 Parafilie jako snaha o obhajobu.....	16
3.6 Nesexuální deviace.....	17
4. Mýtus č. 3: Oběť má jen fyzické následky.....	19
4.1 Psychické následky jako těžší újma na zdraví.....	21
4.2 Posttraumatická stresová porucha.....	24
4.2.1 Posttraumatická stresová porucha jako těžší újma na zdraví.....	26
5. Mýtus č. 4: Ideální oběť.....	28
5.1 Obecná a speciální věrohodnost.....	29
6. Mýtus č. 5: Oběť si za znásilnění může sama.....	34
7. Trestání znásilnění.....	36
7.1 Trestání vztahových znásilnění.....	38
7.2 Dílčí závěry kapitoly.....	39
8. Excesy pachatelů vztahových znásilnění.....	42
9. Vliv mýtů při rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy.....	44
9.1 Obecně k pojmu adhezního řízení.....	44
9.1.1 Nemajetková újma.....	45
9.2 Shrnující výsledky z nasbíraných dat.....	46
9.3 Adhezní řízení u stereotypních znásilnění.....	49
9.4 Adhezní řízení u vztahových znásilnění.....	50
9.4.1 Časté odkazování poškozených do civilního řízení.....	52
9.4.2 Vliv majetkových poměrů pachatele.....	55
9.5 Dílčí závěry kapitoly.....	56

9.6	Návrhy <i>de lege ferenda</i>	58
	Závěr	62
	Seznam použité literatury a jiných zdrojů	66

Úvod

Znásilnění je trestným činem specifickým hned v několika ohledech. Ke skutku dochází často bez přítomnosti svědků, tudíž se důkazní prostředky mnohdy omezují pouze na výpověď oběti a toho, proti komuž se trestní řízení vede. Navíc se jedná o trestný čin s největší mírou latence (každoročně Policie ČR eviduje přibližně 5–10 % skutečného výskytu znásilnění)¹. Základní skutková podstata trestného činu znásilnění podle ustanovení § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, zní: „*Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*“

Postoj společnosti a potažmo i zákonodárců k tomuto trestnému činu se během let mění. Před bezmála sto lety trestní zákon znásilnění (tehdy označené jako „násilné smilstvo“) připouštěl pouze u nemanželského pohlavního styku a obětí mohla být pouze žena.² Na manželce bylo dle zákona možné spáchat znásilnění počínaje trestním zákonem č. 86/1950 Sb.³, v němž se kromě výše uvedeného ještě změnila definice trestného činu v tom smyslu, že nezáleželo, zda se do stavu bezbrannosti oběť dostala sama, či lstí pachatele.

Navíc je to teprve dvacet let, kdy lze dle vymezení skutkové podstaty trestného činu znásilnění tento trestný čin spáchat i na muži a jiným způsobem než souloží.⁴ Přestože se zdá, že by mělo být standardem společenské povědomí i právní ukotvení toho, že oběti znásilnění nemusí být jen žena a že je více možností než soulož, k takové novelizaci například stále nepřistoupili naši slovenští sousedé.⁵

Postupem let lze vnímat pokrok směrem k citlivějšímu přístupu k obětem a jejich podpoře. Jedním ze zásadních momentů v posledních letech bylo například rozšíření definice tzv. zvlášť zranitelné oběti i na oběti trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti,⁶ což

¹ Zpráva Úřadu vlády ČR o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022, s. 6.

² Viz § 125 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927.

³ Viz § 238 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon.

⁴ § 241 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění zákona č. 144/2001 Sb.

⁵ Podle § 199 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, je objektivní stránkou znásilnění „*Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti ženu k súložu alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť.*“ Jiné formy pohlavního styku a i mužské oběti lze podřadit jedině do trestného činu sexuálně násilí podle § 200 trestného zákona.

⁶ Novela zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů účinná od 1. července 2021 doplnila do § 2 odst. 4 písm. c) i oběti trestného činu znásilnění dle § 185 trestního zákoníku.

v praxi znamená, že tyto oběti disponují právy, které jim z tohoto titulu plynou zejména v procesní rovině trestního práva – ať už právo na bezplatnou právní pomoc zmocněnce či právo na zabránění kontaktu s pachatelem u soudu, nebo například možnost utajení vedení osobních údajů (např. současné adresy) mimo spis, aby se k nim pachatel nedostal.

Pořád avšak ve společnosti a mediálním prostoru panuje ohledně trestného činu znásilnění řada mýtů o tom, jak „pravé“ znásilnění probíhá a jak vypadá jeho pachatel či oběť. Jedná se často o zažitá stereotypy, které jsou ve veřejném prostoru stále prezentovány i ze strany odborníků.⁷ Téma je aktuální i vzhledem k rapidnímu nárůstu počtu znásilnění. Za rok 2021 vzrostl počet nahlášených případů znásilnění nejrychleji za posledních třináct let.⁸

Cílem této práce je zjistit, zda a případně do jaké míry podléhají mýtu „pravého znásilnění“ (*real rape stereotype*) české soudy při rozhodování zejména o vině a trestu u vztahových znásilnění, ale i v případech adhezního řízení při rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy. V případě tzv. „pravého“ znásilnění je pachatel ve vztahu k oběti zásadně cizí, oběť trestným činem utrpěla především fyzické následky, v některých situacích navíc mohla, či dokonce měla předpokládat, že se vystavuje nebezpečí.⁹ Osobně tuto otázku vnímám jako doposud málo zkoumanou a nepodloženou daty, a proto jsem se rozhodla sama data shromáždit a zhodnotit.

Rozhodovací praxi českých soudů budu zkoumat metodou kvalitativní obsahové analýzy rozsudků. Argumenty obsažené v odůvodnění rozhodnutí mi poskytnou náhled do způsobu, jakým soudy k obětem a konkrétním okolnostem tohoto trestného činu přistupují a zda lze pozorovat mezi rozdíly v rozhodovací praxi u „pravých“ a vztahových znásilnění.

Pro účely této práce jsem proto rozeslala žádost ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, všem krajským a okresním soudům v ČR, aby mi poskytly pravomocné rozsudky ve věci znásilnění podle § 185 trestního zákoníku za roky

⁷ Viz rozhovor sexuologa a gynekologa Radima Uzla v DVTV, kde se nechal slyšet, že „muž je od přírody zvíře a ženy by tento fakt měly brát na vědomí a přizpůsobit se.“ Dostupné z: <https://www.dvtv.cz/video/sexualni-obtezovani-chlap-je-od-prirody-zvire-zeny-by-s-tim-mely-pocitat-a-zaridit-se-podle-toho-rika-uzel>.

⁸ ÚŘAD VLÁDY ČR. Zpráva za rok 2021 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022. 2022. [online] [cit. 2022-08-25], Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/zprava-za-rok-2021-o-plneni-akcniho-planu-prevence-domaciho-a-genderove-podmineného-nasilí-na-leta-2019--2022-198142/>.

⁹ Vymezení mýtů „pravého“ znásilnění vizte následující kapitolu.

2019, 2020 a 2021.¹⁰ Ne všechny soudy na žádost reagovaly, některé za anonymizování požadovaly administrativní poplatek. Podařilo se mi získat zdarma celkem 337 rozsudků 58 krajských a okresních soudů, což považuji pro účely této práce za dostatečné množství.

Nejdříve v práci vymezím pojem mýtu „pravého“ (stereotypního) znásilnění jako výkladové východisko pro celou práci, včetně jeho stručného vývoje. Protože se jedná o komplexní problematiku, rozeberu v následujících kapitolách mýty, které se v souvislosti s trestným činem znásilnění vyskytují nejčastěji.

Rozeberu postupně na základě analýzy nasbíraných dat mýty, které se vztahují k osobě pachatele, oběti, průběhu znásilnění i jeho následkům. Ohledně pachatelů se v tomto kontextu jedná o předpoklad, že jsou ve vztahu k oběti cizí a že trpí nějakou z forem poruchy sexuální preference (parafilii). Co se týče obětí, vybrala jsem dílčí mýty „pravého“ znásilnění, například že se oběť sama přičinila o to, co se jí stalo, nebo že ne každá oběť vůbec představuje „ideální“ oběť. Zároveň vzhledem k tomu, že dle mýtu „pravého“ znásilnění má mít tento trestný čin povahu napadení, fyzického útoku, očekávají se u oběti zejména fyzické následky. Zaměřím se proto v jedné z kapitol na následky psychické, včetně jejich možné klasifikace jako těžší újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku.

Nadto se v diplomové práci budu věnovat okrajově i trestání stereotypních a vztahových znásilnění, byť cílem práce není porovnávat trestní sazby; ani to není možné vzhledem k širokému spektru jednání, které pod § 185 trestního zákoníku spadá, jakož i individuálnosti každého případu. Ukládání trestu je sice složitou problematikou, nicméně se jedná o oblast, do níž se mýty „pravého“ znásilnění mohou promítnout, a tak považuji za důležité se i této oblasti v souvislosti s hodnocením nasbíraných dat věnovat.

S tím souvisí také možnost obětí, resp. poškozených, nárokovat náhradu nemajetkové újmy v trestním řízení, byť se jedná o soukromoprávní nárok. Proto se v poslední kapitole zaměřím na tzv. adhezní řízení a jeho specifika na základě aktuální rozhodovací praxe při rozhodování o trestném činu znásilnění. Jedná se o oblast, která v této konkrétní otázce mýtů pravého znásilnění není podložena daty, a proto si budu klást dílčí otázku, zda se mýtus

¹⁰ Žádosti jsem soudům posílala ve dvou vlnách. Nejdříve v únoru 2021 (rozsudky za roky 2019 a 2020) pro účely práce SVOČ, ze které tato diplomová práce vychází, následně jsem v květnu 2022 opět žádala soudy, tentokrát za rozsudky za rok 2021.

stereotypního znásilnění případně promítá i do rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy, se kterým se poškozená připojila v trestním řízení.

Přestože je obecně trestný čin znásilnění v posledních letech vlivem různých faktorů často předmětem bouřlivých diskuzí, ze kterých mnohdy zaznívají kontroverzní výroky a postoje, předmětem této práce je porovnání aktuální rozhodovací praxe u stereotypních znásilnění a znásilnění vztahových. Těm se dle mého mínění nevěnuje dostatečná pozornost a nejsou k nim ve veřejném prostoru dostupná data, která by se snažila tuto problematiku pokrýt, a tak jsem se rozhodla tento nedostatek změnit.

1. Pojem mýtu „pravého“ znásilnění

V kriminologii a forenzní psychologii se běžně užívá pojem „vztahové znásilnění“, nicméně se jím většinou rozumí sexuální násilí mezi partnery. V zahraničních zdrojích¹¹ se pracuje s pojmy partnerského znásilnění (*date rape* a *marital rape*) a obecnějšího vztahového znásilnění (*acquaintance rape*), přičemž druhý pojem zahrnuje znásilnění „známým“, osobou, kterou oběť v době útoku znala, aniž by se jednalo čistě o vztahy s předchozí intimitou. Vztahová znásilnění proto zahrnují i běžné sousedské, pracovní nebo klientské vztahy a vztahy, kde se oběť a pachatel znají. V různých publikacích k tomuto měřítku přistupují různí autoři rozdílně. V následujících kapitolách pracuji s extenzivním výkladem, kdy do vztahových znásilnění řadím ta, kde se pachatel a oběť znali alespoň 24 hodin.¹²

První¹³ výzkumem podložené vymezení mýtů o znásilnění učinila Martha Burtová v článku *Cultural Myths and Supports for Rape*¹⁴ v roce 1980. Jako „mýty znásilnění“ (*rape myths*) popisovala falešné společenské představy, které jsou podle ní jednou z hlavních příčin znásilnění, protože si jimi muži ospravedlňují svoje činy. Burtová se zaměřila právě na pojetí znásilnění ze strany celé společnosti, kdy vnímá zásadní problém v nastavení, podle kterého se oběť podrobuje, ať už u nejbližšího okolí, tak z řad profesionálů (orgánů činných v trestním řízení, sociálních pracovníků apod.), kulturním překážkám, které brání jednoznačnému odsouzení páchání sexuálního násilí. Burtová fenomén stereotypních zažitých představ demonstrovala na příkladu osamělé stopačky, která je řidičem znásilněna, což podle autorky muži vnímají tak, že „dostala, co si zasloužila“, anebo jsou přesvědčeni, že většina takových obětí je promiskuitní a má špatnou pověst. Burtová v závěru svého příspěvku zdůraznila, že mýty o znásilnění popírají nebo výrazně snižují utrpené následky a mohou způsobit sebeobviňování oběti z důvodu její vlastní viktimizace.

¹¹ HOWITT, Dennis. *Forensic and criminal psychology*. London: Prentice Hall, 2002, xxi, ISBN 0-13-016985-4, s. 123.

¹² PARROT, Andrea a BECHHOFER, Laurie. *Acquaintance rape: the hidden crime*. New York: Wiley, 1991, xxiii, 401 s. ISBN 0-471-51023-8.

¹³ Za úplně první zmínku mýtů znásilnění se obecně považuje kniha americké spisovatelky Susan Brownmillerové *Against Our Will: Men, Women and Rape* (Bentam Books 1975).

¹⁴ BURT, Martha R. Cultural myths and supports for rape. *Journal of personality and social psychology* [online]. American Psychological Association, 1980, 38(2), 217-230 [cit. 2021-12-27]. ISSN 0022-3514. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.5745&rep=rep1&type=pdf>.

Během dekád byl pojem mýtů „pravého“ znásilnění mnohokrát definován a specifikován. Americký sociolog Richard Gelles se v sedmdesátých letech minulého století detailně zabýval sociologickým pozadím vztahových znásilnění mezi manželi (*marital rape*). Tehdejší společenský diskurz i na základě výzkumů hodnotil tak, že u obětí-manželek jsou vlastně jen tři možné scénáře, jak jsou viděny blízkým okolím, ale i odbornou veřejností. Buď si „o to říkaly“, nebo si to „zasloužily“, anebo si viktimizaci „užily“. V tomto duchu se odvíjela i následná ignorace, která se oběti dostala ze strany policie, advokátů i soudů.¹⁵

Na Burtovou i Gellese navazovali další autoři a autorky, jako například Jennifer Temkin, která ve svém článku *Towards a Modern Law of Rape*¹⁶ pracovala s premisou, že zacházení s oběťmi znásilnění (odborné i laické veřejnosti) je odrazuje od nahlášení trestního činu na policii, což vede k tomu, že tito pachatelé nikdy nebudou stát před soudem. Zároveň se pozastavila nad tehdy aktuální diskuzí ohledně toho, zda může znásilnění v manželství představovat jakousi okolnost vylučující protiprávnost, a snažila se vyvrátit stigma, že znásilnění v manželství není znásilněním.¹⁷

Nadto podle dalších zahraničních autorů může ve společnosti zažitý mýtus stereotypního znásilnění vést dokonce k obecnému přesvědčení, že určitý typ znásilnění je horším, resp. závažnějším trestným činem než jiný typ a jeho oběť má zároveň vyšší pravděpodobnost úspěchu před soudem.¹⁸

Čírtková v knize *Domácí násilí* popisuje, že mýtus stereotypního („pravého“) znásilnění „vykresluje tento zločin jako razantní, více či méně brutální přepadení, které vede k zjevným tělesným zraněním u oběti a které se neznámý pachatel nakonec sexuálně zmocní“.¹⁹ Klíčové je, že se jedná o pachatele, který je vůči oběti cizí, používá zjevné fyzické

¹⁵ GELLES, Richard J. Power, Sex, and Violence: The Case of Marital Rape. Family coordinator [online]. Minneapolis, Minn: National Council on Family Relations, 1977, 26(4), 339-347 [cit. 2022-08-28]. ISSN 0014-7214. Dostupné z: doi:10.2307/581754.

¹⁶ TEMKIN, Jennifer. *Towards a Modern Law of Rape*. The Modern Law Review, vol. 45, No. 4 (Jul. 1982), [online]. [cit. 2022-08-26]. Dostupný z: <https://www-jstor-org.ezproxy.is.cuni.cz/stable/1095703?searchText=Temkin+rape%2C+sexual+assaults&searchUri=%2Fa>.

¹⁷ Tamtéž, s. 407.

¹⁸ REECE, Helen. *Rape Myths: Is Elite Opinion Right and Popular Opinion Wrong?* Oxford journal of legal studies [online]. Oxford University Press, 2013, 33(3), [cit. 2022-08-28]. ISSN 0143-6503. Dostupné z: doi:10.1093/ojls/gqt006, s. 457.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8, s. 231.

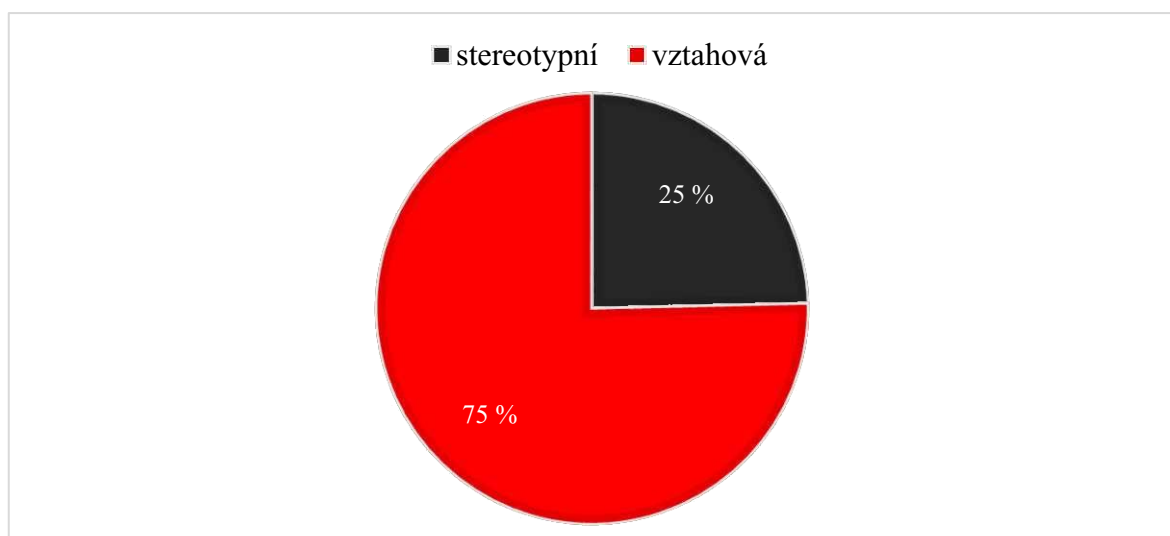
násilí, jakmile dá oběti byt' minimální prostor pro útěk, oběť tak učiní a účinkem trestného činu jsou zjevná fyzická zranění.

Tyto zakořeněné představy ovlivňují živé případy a dle Čírtkové mohou být přitěžující okolností pro oběť a polehčující okolností pro pachatele, protože se oběti na základě těchto empiricky vyvrácených mýtů zdiskreditují a jsou svým jednáním, minulostí nebo průběhem události *a priori* méně věrohodné, a to ať už pro nejbližší okolí, tak pro orgány činné v trestním řízení.

2. Mýtus č. 1: Většinou se jedná o pachatele, který je ve vztahu k oběti cizí

Jedním z hlavních předpokladů stereotypního znásilnění je, že pachatel v době útoku oběť nezná. Z 337 rozsudků krajských a okresních soudů bylo takových znásilnění celkem 83, což tvoří necelou čtvrtinu (24,6 %) nasbíraných dat. Naprostou většinu představují vztahová znásilnění – celkem 254 rozsudků.

Graf 1: Znásilnění

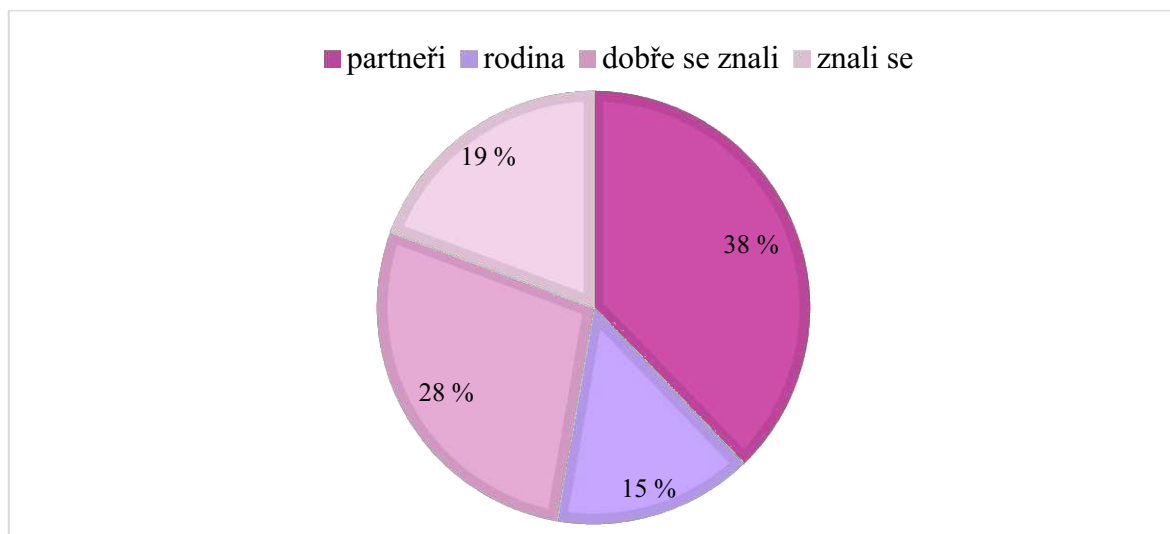

Vztahová znásilnění jsem rozřadila podle povahy daného vztahu do čtyř kategorií:

- *partneři* – druh, manžel, stejně tak bývalý druh a bývalý manžel;
- *rodina* – přímé pokolení, sourozenci rodičů a jejich děti, ale i nevlastní členové rodiny, kteří s obětí žili ve společné domácnosti (např. otčímové, nevlastní prarodiče, nevlastní sourozenci);
- *dobře se znali* – kamarádi, sousedé, kolegové, spolubydlíci;
- *znali se* – déle než 24 hodin.

Ve vztahových znásilněních tvořila největší podíl kategorie *partneři* – 96 rozsudků, poté *dobře se znali* – 71 rozsudků, *znali se* – 49 rozsudků, nakonec *rodina* s 38 rozsudky.

Graf 2: Vztahová znásilnění

Ačkoliv mýtus pravého znásilnění předpokládá, že je pachatel znásilnění ve vztahu k oběti cizí, dle nasbíraných dat to ani zdaleka neodpovídá skutečnosti. Soudy nicméně i tak poměrně často vnímají vztah oběti k pachateli jako okolnost, která podstatu znásilnění činí méně závažnou. Z nasbíraných rozhodnutí je znát, že soud v některých případech citovou vazbu oběti k pachateli vnímá jako polehčující okolnost neuvedenou v demonstrativním výčtu § 41 trestního zákoníku. „Dále soud vzal v úvahu okolnosti, za kterých k páčání trestné činnosti došlo. Poškozená XY nebyla pro obžalovaného cizí osobou a sama potvrdila, že obžalovaný se jí líbil jako muž. Nepopřela tedy, že citové vazby k němu měla.“²⁰

U znásilnění cizím pachatelem opakovaně soud shledal jako přitěžující okolnost, že pachatel jako oběť napadl osamocenou ženu, která se věnovala nevinné činnosti – ať už například venčení psa, či návratu z práce. „Obžalovanému ve smyslu § 39 ve spojení s § 42 trestního zákoníku přitěžuje, že se dopustil vysoce společensky škodlivé trestné činnosti, protože si jako oběť vybral osamocenou ženu na odlehlém místě a v době, kdy ji nemohl nikdo pomoci.“²¹ U vztahových znásilnění bylo nejčastější přitěžující okolností, že pachatel již byl v minulosti odsouzen, zřídka jsem zaznamenala přitěžující okolnost, která by se vztahovala na způsob provedení znásilnění nebo osobu oběti v tom smyslu, že byla „osamocená“, nebo že jí „nikdo nemohl pomoci“, přestože z povahy vztahových znásilnění oběť nejčastěji byla s pachatelem sama bez možnosti pomoci.

²⁰ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 22. března 2019, sp. zn. 3 T 62/2017.

²¹ Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 17. ledna 2019, sp. zn. 4 T 162/2018.

Dohromady tvoří téměř polovinu rozhodnutí vztahových znásilnění kategorie *dobře se znali a znali se*, kde se alespoň podle případů z nasbíraných dat velice často průběh znásilnění od těch stereotypních v podstatě neliší. Svou povahou útok představuje nečekané napadení, kdy jediným rozdílem je, že oběť pachatele znala. Soudy nicméně opakovaně v odůvodnění nevnímají ani při obdobném průběhu výše uvedené přitěžující okolnosti stejně jako u znásilnění stereotypních a paradoxně je fakt, že se oběť a pachatel v době spáchání trestného činu znali, pro pachatele spíše okolností polehčujících.

Nelze opominout, že znásilnění je trestným činem, který probíhá bez přítomnosti svědků a mnohdy je stěžejním důkazním prostředkem výpověď oběti, kterou soud hodnotí v kontextu všech okolností rozhodných pro rozhodnutí o vině pachatele. V souvislosti s tím je potřeba přistupovat ke vztahovým znásilněním specificky, zejména k těm spáchaným mezi partnery. U tohoto typu vztahu mezi pachatelem a obětí je velmi často rozhodováno o více trestných činech (typicky společně s týráním osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku), přičemž soudy ne vždy zohledňují fenomény jako tzv. syndrom týrané ženy či Stockholmský syndrom²² a ke vztahu, kde probíhalo fyzické, psychické i sexuální násilí, v některých případech vnímají jako oboustranně konfliktní domácnost. „*Soužití obžalovaného s poškozenou bylo v době předcházející i nyní projednávanému skutku dlouhodobě konfliktní. Přestože, jak poškozená vypověděla, obžalovaný se na ní násilného jednání dopustil již dříve, pročež byl také postižen správním orgánem, i poté, co soužití ukončila, jeho blízkost dne xxx znovu sama vyhledala. Adekvátně nereagovala ani na události z ranních hodin tohoto dne, kdy obžalovaný se ji pokoušel obnažit a došlo mezi nimi k fyzické potyčce, v jeho přítomnosti nadále setrvala, nechala si v Opavě od něj zaplatit úpravu nehtů a znovu již bez nezletilého trávila s obžalovaným v domě noc. Takovéto chování poškozené, která si musela být vědoma rizika vzniku dalšího konfliktu eskalujícího až k použití násilí ze strany obžalovaného, spoluvytvořilo podmínky k pokračování události, která tvoří skutek popsany ve výroku o vině tohoto rozsudku.*“²³

²² Stockholmský syndrom je vyrovnávací mechanismus na traumatickou událost, typicky v případě únosů nebo násilných vztahů, kdy oběti začnou sympatizovat s násilníkem. Zdroj: CANTOR, Chris a John PRICE. *Traumatic entrapment, appeasement and complex post-traumatic stress disorder: evolutionary perspectives of hostage reactions, domestic abuse and the Stockholm syndrome. Australasian psychiatry: bulletin of the Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists* [online]. London, England: Informa UK, 2007, 41(5), 377-384 [cit. 2023-01-14]. ISSN 1039-8562. Dostupné z: doi:10.1080/00048670701261178.

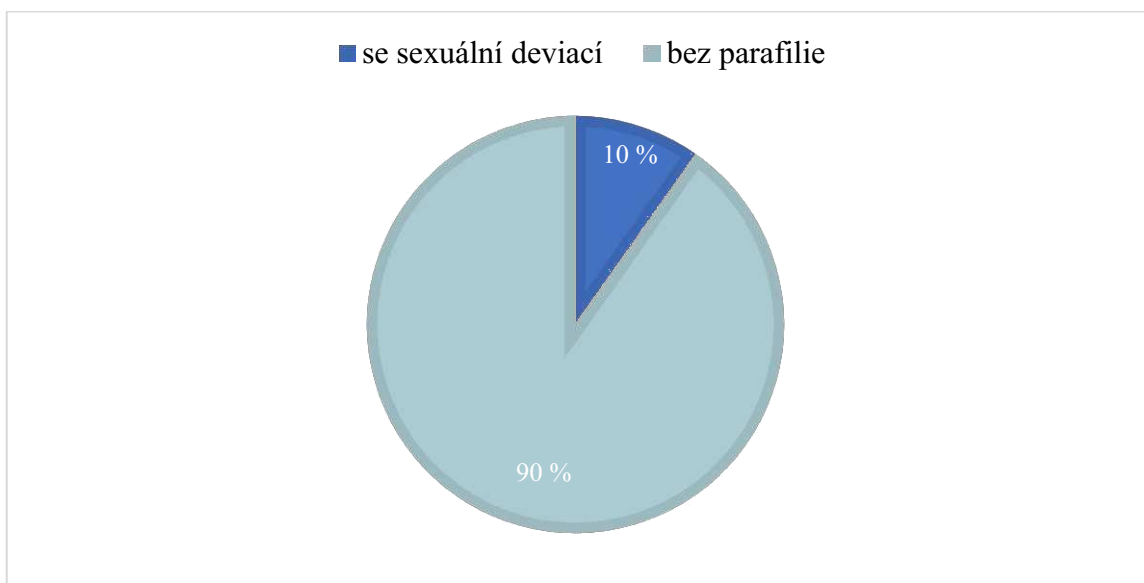
²³ Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 7. srpna 2020, sp. zn. 19 T 57/2018.

3. Mýtus č. 2: Většina pachatelů trpí parafilii

V souvislosti s povahou tohoto mýtu stereotypního znásilnění, podle nějž má oběť napadnout cizí pachatel, který si ji náhodně vytipoval, aby ukojil své sexuální potřeby, se předpokládá, že pachatel trpí nějakou z forem narušení sexuálního zdraví. Standardní sexuální motivace se vyznačuje osvojenou sexuální rolí, vytvořením páru, spoluprací partnera nebo technikou sexuální interakce, která je společností i zákonem akceptovaná.²⁴ Narušení této zdravé sexuální motivace vede ke vzniku parafilie (dříve označované jako sexuální deviace), tedy k poruchám sexuální preference.

Mezi nejčastější formy parafilie dle Mezinárodní klasifikace nemocí patří fetišismus, exhibicionismus, voyeurství, pedofilie či různé formy sadismu.²⁵ Z celkem 337 nasbíraných soudních rozhodnutí byla u pachatele znalcem z oboru psychiatrie a sexuologie odhalena některá z forem parafilie pouze ve 33 případech, což tvoří necelých 10 % všech případů (9,8 %).

Graf 3: Pachatelé znásilnění

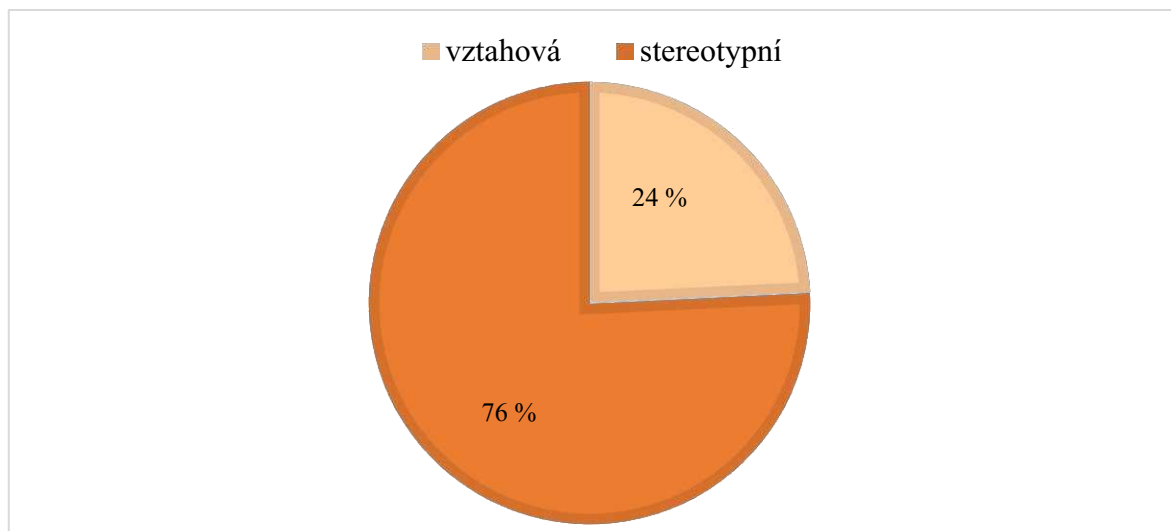
Vzhledem k tomu, že převažují znásilnění, která nemají povahu těch stereotypních (vizte kapitolu 3), tak nikoli překvapivě tvořili naprostou většinu pachatelů s nějakou z forem parafilie ti, kteří v době útoku oběť neznali. Ohledně tohoto dílčího mýtu pravého

²⁴ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozšířené a aktualizované. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, s. 168.

²⁵ WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Doporučené postupy v terapii parafilních sexuálních deviantů*. Praha: Sexuologická společnost České lékařské společnosti JEP, 2012, s. 1.

znásilnění tedy podle dat vyplývá, že pachatelé s parafilii jsou sice zejména těmi, kteří se dopouští útoků, jež naplňují mýtus stereotypního znásilnění, nicméně se jedná o jednotky procent případů. Drtivou většinu pachatelů znásilnění tvoří sexuálně zdraví jedinci.

Graf 4: Znásilnění pachatelem se sexuální deviací

3.1 Patologická sexuální agresivita

Nejčastěji se opakujícím typem parafílie byla v nasbíraných rozhodnutích patologická sexuální agresivita, která se projevuje útokem vůči neznámé ženě za účelem dosažení sexuálního kontaktu. Pokud by oběť jakožto předmět útoku jakkoliv kooperovala, působilo by to na útočníka spíše rušivě, zároveň často útoku nepředchází ani žádný pokus o slovní komunikaci.²⁶

Pachatelé, kteří trpí touto poruchou sexuální preference, jsou specifictí v tom, že se u nich kromě sexuální agrese více než u jiných forem parafílie často vyskytuje i závislost na alkoholu a četná deviace nesexuálního charakteru. Podle některých zdrojů má například se závislostí na alkoholu problém až 70 % lidí trpících patologickou sexuální agresí.²⁷

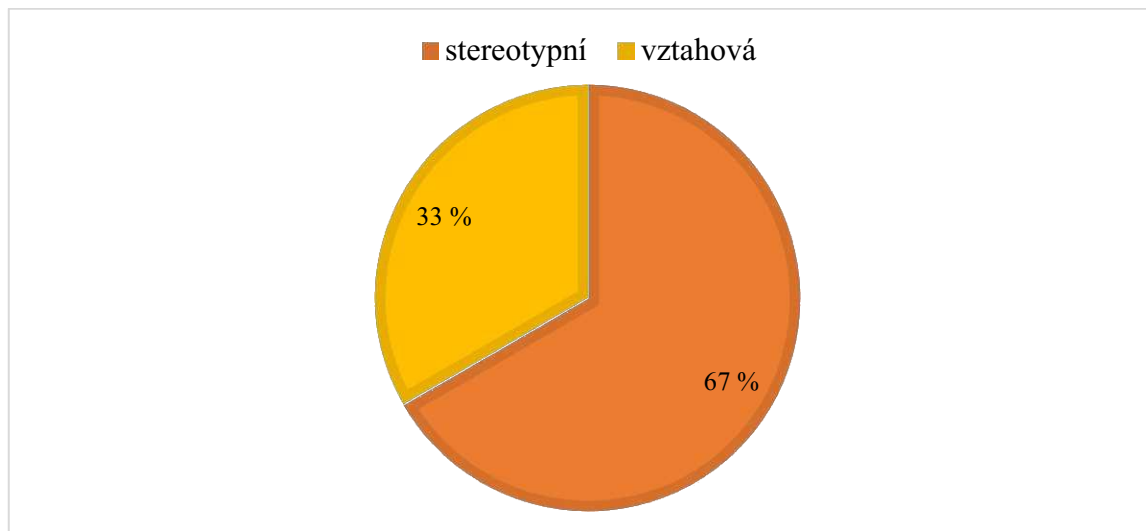
Z nasbíraných dat se jednalo o téměř třetinu všech případů (27,3 %), kde znalci u pachatele diagnostikovali nějakou z typů parafílie. Z celkově devíti případů pachatelů s patologickou sexuální agresivitou se jednalo z naprosté většiny o pachatele ve vztahu

²⁶ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*, s. 178.

²⁷ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-419-9, s. 50.

k oběti cizích, což vzhledem k projevům této poruchy sexuální preference není závěr překvapivý.

Graf 5: Patologická sexuální agresivita

3.2 Pedofilie

Pedofilie představuje parafiliu, kdy jedinec sexuálně preferuje děti obvykle v prepubertálním nebo pubertálním věku. U nezletilých obětí znásilnění, především dětí mladších 15 let, se i ve společnosti předpokládá, že trpí pachatel pedofilií. Z více než 30 případů, kde bylo celkem přes 40 nezletilých obětí²⁸, byla pouze u tří pachatelů diagnostikována porucha sexuální preference – homosexuální pedofilie.

Zde je třeba rozlišovat případy, kdy je jedinec sexuálně orientován kvůli své poruše na nedospělé objekty, a jednání, kdy si pachatel jako oběť zvolí dítě, protože není schopen navazování vztahů a získávání standardních sexuálních kontaktů. Zejména druhá popsaná skupina byla v nasbíraných datech v případech, kdy byli oběťmi nezletilí, zastoupena daleko četněji.

Nezletilé oběti navíc mnohdy kooperují s menšími obtížemi pro pachatele, jsou snáz přístupné a může být jednodušší je zmanipulovat vzhledem k jejich nízkému věku, nedostatku životních zkušeností a náhledu na situaci. „*Páchání trestné činnosti, pokud jde o motivaci, znalec vysvětluje, že se jednalo o sexuální kontakty se snadno dostupnými*

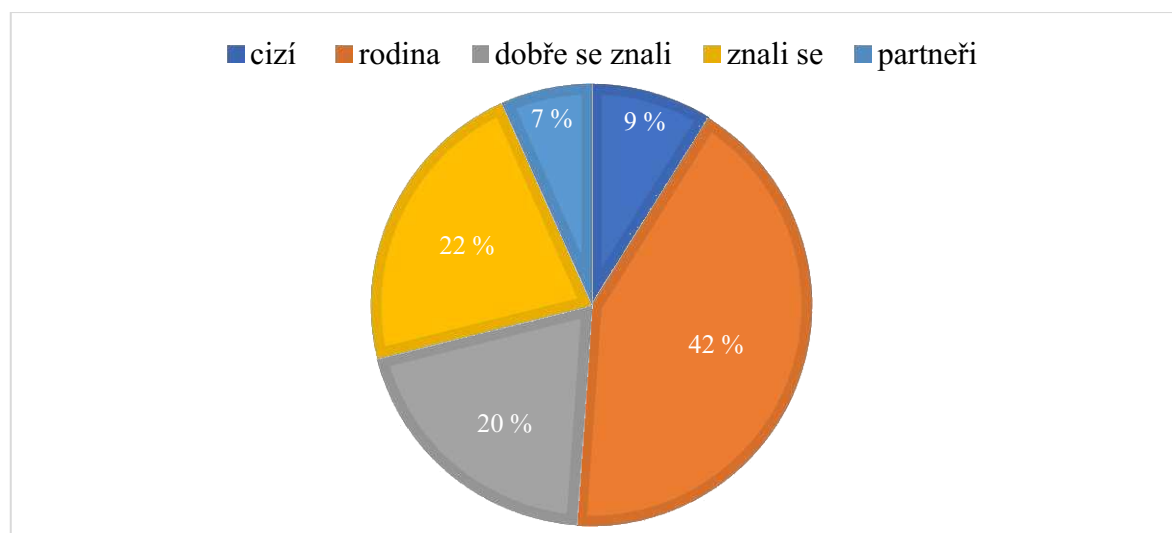
²⁸ Jedná se o údaj ne zcela přesný, protože konkrétní věk, resp. datum narození bylo v rozsudcích anonymizováno.

a výrazně kooperujícími mladými dívkami, tedy o etické selhání mladého nevyzrálého muže, který nejednal z patologických motivů, ani pod vlivem zevních vlivů a tlaků.“²⁹

V případě této poruchy sexuální preference naopak v nasbíraných datech četností jednoznačně převažovala znásilnění vztahová. Ve více než dvou pětinach případů byli pachatelé ve vztahu k oběti otčimi, bratry, strýci či bratřenci, což podtrhává závěr, že nezletilé oběti si pachatelé vybírají nikoliv kvůli poruše sexuální preference, nýbrž díky dostupnosti a bezbrannosti objektu jejich sexuální frustrace.

Rodina je ze sociologického hlediska institucí, kde je násilí přítomno nikoliv výjimečně. Důvodem je jednak to, že zde tráví členové více času než s jinými lidmi, navíc je to prostředí, kde dochází i k řadě nevinných interakcí, které jsou svým charakterem konfliktní v tom smyslu, že v nich „jsou vítězové a poražení, ať už jde o to, jaký televizní program se bude sledovat či jaký automobil by se měl koupit“³⁰. Příslušností k rodině je navíc dána pomyslná hierarchie, kdy má často některý z jejích členů právo ovlivňovat postoje, chování a hodnoty ostatních členů rodiny. Uvedené atributy vysvětlují i to, proč je trestných čin znásilnění na nezletilých obětech páchan nejčastěji právě v rodině, soukromé instituci, která je mimo dosah svědků a představuje pro pachatele snadno dostupné, mnohdy také závislé a jeho autoritě podléhající oběti.

Graf 6: Nezletilé oběti

²⁹ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 22. března 2019, sp. zn. 3 T 62/2017-1168.

³⁰ BENTOVIM, Arnon, Daniel BOGUŠOVSKÝ a Vratislav JANDA. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-629-3, s. 20 a n.

3.3 Exhibicionismus

Jak už z názvu této poruchy sexuální preference vyplývá, u tzv. exhibicionismu má jedinec tendenci ukazovat svůj genitál na veřejných místech bez předchozí výzvy nebo jakéhokoliv intimního kontaktu. Podle teorie exhibicionisté většinou nejsou agresivní a neatakují děti, nicméně z hlediska forenzní sexuologie má tato porucha zásadní vliv na jejich jednání, často jsou v jejím důsledku podstatně snížené rozpoznávací schopnosti.³¹

Obecně se jedná o nejzastoupenější formu parafílie v populaci, z nasbíraných dat vyplývá, že se ale lidé trpící touto poruchou znásilnění nebo jeho pokusu dopouští velmi sporadicky. Ve všech případech, kdy u jedince došlo k této diagnóze, se zároveň jednalo o souběh s přečinem výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku.

Z nasbíraných dat se jednalo výhradně o případy stereotypního znásilnění, což vzhledem k povaze této poruchy preference není překvapivé, protože exhibicionisté k expozici svých genitálií vyhledávají spíše osamělá místa (např. parky, podchody atd.), a často si proto vybírají oběti, které se lidově řečeno ocitnou ve špatný čas na špatném místě.

3.4 Recidiva u sexuálních deviantů

Zejména patologičtí sexuální agresoři jsou mnohdy recidivisté. S ohledem na svou neschopnost navázání partnerského vztahu se vyznačují často nespokojeností, což obzvláště v sexuální oblasti vede i k opakovaným výkonům trestu za sexuální i nesexuální delikty. Jejich specifikem také podle řady výzkumů je, že „u těchto pachatelů se lze setkat s prvními trestnými činy a následným odsouzením především v mladém věku (ve věku nejvyšší sexuální aktivity), tedy v době, kdy jejich nedelegantní vrstevníci zakládají rodiny“³².

S ohledem na jejich časté opakování trestné činnosti je jejich pobyt na svobodě brán jako zvláště nebezpečný pro společnost, a tak se u takových pachatelů dle nasbíraných dat ve více než 40 % případů pachatelů s parafílií přistupuje k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Velkou roli hraje jednak často bohatá trestná činnost těchto pachatelů v minulosti i přítomnosti, pravidelně byli pachatelé navíc v době projednávání trestného činu znásilnění již odsouzeni k trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem za jiný trestný čin. V případě poruchy sexuální preference – pedofilie – jsou nepodmíněné tresty ukládány s ohledem na

³¹ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*, s. 180.

³² WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*, s. 171.

přísnější klasifikaci trestného činu znásilnění, protože bylo obětí dítě mladší patnácti let ve smyslu § 185 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. I u těchto pachatelů je častá recidiva a zejména souběh s trestnými činy zneužití dítěte k výrobě pornografie ve smyslu § 193 odst. 1 trestního zákoníku nebo například ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku.

Součástí znaleckého posudku soudního znalce – psychiatra z oboru sexuologie je i vyjádření o povaze a nebezpečnosti parafilie pachatele, tedy zda její intenzita dosahuje takového rizika, že doporučí uložit některou z forem ochranného léčení sexuologického. Často proto dochází k uložení ochranného léčení společně s uložením trestu odnětí svobody. Je známo, že samotný trest odnětí svobody pachateli s parafilii v recidivě spíše nezabrání. Podle výzkumů může mít v této otázce nejlepší vliv na prevenci rizika recidivy nařízení nucené ochranné sexuologické léčby, protože recidiva těchto pachatelů je nižší než u těch, kterým byl nařízen pouze trest odnětí svobody.³³

3.5 Parafilie jako snaha o obhajobu

Opakovaně se v rozhodnutích vyskytovala snaha pachatelů obhájit se s odkazem na parafilii nebo na některou z psychiatrických diagnóz, které měly ovlivnit jeho rozpoznávací nebo ovládací schopnosti. V několika případech, i když pachatel „*není duševně nemocný, má neustále sklony upozorňovat na to, že je psychiatricky léčen, neexistující chorobou omlouvá své chování a zdůrazňuje, že potřebuje psychiatrickou léčbu, což ovšem není pravda*“³⁴. Soudy popsané případy hodnotí velice negativně i ze společenského hlediska, protože přiznání duševní choroby zdravému jedinci může mít závažné důsledky, kdy jsou „*asociálové místo do nápravných zařízení umísťováni do psychiatrických léčeben, kde často ubližují skutečně nemocným pacientům, kteří se nemohou bránit, tyranizují zdravotnický personál a nezřídka je jim i přiznán invalidní důchod z psychiatrické indikace*“³⁵.

³³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Petr ZEMAN. Pachatelé sexuálních trestných činů a zacházení s nimi – současné problémy z pohledu výzkumu. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 4, s. 95–99. ISSN 1213-5313.

³⁴ Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 6. února 2019, sp. zn. 8 T 118/2018.

³⁵ Tamtéž.

Nutno podotknout, že po odhalení pachatelovy snahy o vyvinění se ze svého jednání skrze předstíranou přítomnost parafilie nebo jiné psychiatrické diagnózy soudy takovou obhajobu absolutně netolerují.

Ve znaleckých posudcích se opakovaně namísto poruchy sexuální preference vyskytovala tzv. psychosexuální nevyzrálost, která se neřadí mezi parafilie, nicméně může znamenat první příznaky, že se u nich parafilie teprve rozvíjí.³⁶ Zároveň se na rozdíl od diagnostikovaných parafilií v takových případech nenavrhuje uložení ochranného léčení, protože vlivem psychosexuální nevyzrálosti byly v daných případech ovládací schopnosti pachatele sníženy pouze mírně.

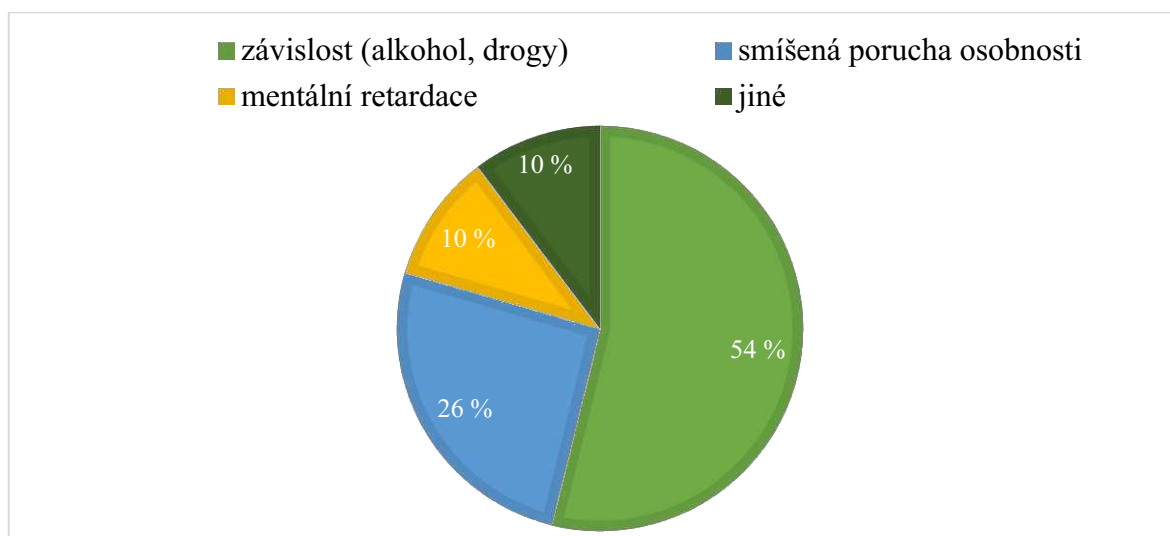
3.6 Nesexuální deviace

V celkem 49 případech z nasbíraných soudních rozhodnutí nebyla u pachatelů znaleckými posudky diagnostikována porucha sexuální preference, která by měla vliv na ovládací či rozpoznávací schopnosti, nicméně u nich byla přítomna jiná forma deviace či poruch. Nejčastěji se jednalo o nějakou ze závislostí – ať už na drogách nebo alkoholu. Ne ojedinělým zjištěním znaleckých posudků byla také smíšená porucha osobnosti, která představuje široký pojem zahrnující řadu projevů, které mohou mít vliv na jednání a vnímání pachatele.

Z nasbíraných dat byla také v jednotkách případů u pachatele přítomna mentální retardace nebo stav na její hranici, kdy se jednalo výhradně o vztahová znásilnění. V jednotlivých případech bylo opakovaně u pachatelů přítomno více nesexuálních deviací současně.

³⁶ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*, s. 181.

Graf 7: Nesexuální deviace pachatelů

Tvrzení, že pachatelé znásilnění trpí z většiny parafilií, je dle závěrů analýzy nasbíraných dat opravdu pouze mýtem. Poruchu sexuální preference znalci zaznamenali u necelé třetiny případů znásilnění, přičemž kromě pedofilie se jednalo převážně o pachatele znásilnění stereotypních. Nejčastěji se opakovaly parafilie jako patologická sexuální agrese nebo exhibicionismus, což už z povahy těchto poruch představuje riziko především pro oběti pachateli neznámé, protože jsou právě ony objektem, který má být prostředkem jejich sexuálního uspokojení.

Kromě parafilie je u pachatelů znásilnění často přítomna i jiná forma poruch – ať už závislostí na návykových látkách, smíšených poruch osobností, podprůměrné inteligence, nebo dokonce mentální retardace. Přestože výše uvedené poruchy zdraví nemusí mít vliv na ovládací a rozpoznávací schopnosti pachatele v souvislosti se spácháním trestného činu znásilnění, tudíž nejsou v otázce zavinění podstatné, odráží se v otázce trestů, kdy je často pachatelům uloženo kromě trestu odnětí svobody (ať už nepodmíněného nebo s podmíněným odkladem) i ochranné léčení protialkoholní nebo psychiatrické.

4. Mýtus č. 3: Oběť má jen fyzické následky

Protože dle mýtů stereotypního znásilnění má útok povahu přepadení, kdy pachatel na oběť působí fyzickou silou, předpokládají se u oběti zejména fyzická zranění. V nashromážděných rozsudcích jsem vybírala případy, kde byly jako účinky trestného činu znásilnění naopak problémy pouze psychické, což vycházelo ze závěrů ze znaleckého posudku. Nezpochybňuji tím, že každé znásilnění na oběti zanechá psychickou jizvu, ale chtěla jsem zmapovat dlouhodobé následky, které by byly podloženy nejen samotnou výpovědí oběti. Nebrala jsem proto v potaz ta rozhodnutí, která buď byla bez odůvodnění ve smyslu § 129 odst. 2 trestního řádu, nebo si „jen“ sama oběť stěžovala na stres, šok a negativní ovlivnění každodenní reality po spáchaném trestném činu, byť tyto pocity nezlehčuji. Mezi nejvíce se opakující problémy patřily deprese, panické záchvaty, poruchy soustředěnosti a přizpůsobení, nespavost, nechutenství, ztráta libida a další.

Ne překvapivě byla většina těchto rozsudků v kategorii znásilnění vztahových. Je obecně známo, že v případě akutního stresu člověk reaguje automaticky, mimovolně. Tyto reflexní reakce zahrnují tři kategorie – boj, útěk nebo „zamrznutí“.³⁷ Jedna úroveň je vědomá – kognitivní, druhá nevědomá – fyziologická. Neurověda se dlouhodobě snaží tuto dvousystémovost popisovat. Skupina vědomých pocitů zahrnuje pocity strachu a úzkosti, druhá však řídí chování a fyziologické reakce na hrozby³⁸, mezi které nepochybně patří i znásilnění. Právě reakce „zamrznutí“ je u vztahových znásilnění častější než u stereotypních, protože je oběť především zaskočená a zmatená z toho, že jí je schopen ubližovat a ponížovat někdo, s kým do té chvíle zažívala neutrální, přátelskou, nebo dokonce blízkou interakci.³⁹ V důsledku výše uvedeného „zamrznutí“, ztuhnutí ze šoku, potom neprojevuje aktivní odpor ve smyslu zápasení a mnohdy není schopná reakce, anebo, jako je tomu často v případech partnerských znásilnění spojených s dlouhodobým domácím násilím, se oběť poddá ze strachu z dalšího útoku proti ní, tudíž neutrpí fyzická zranění, která by mohla prokázat, že ke znásilnění došlo. V některých případech soudy tento aspekt reakce na akutní stres v potaz braly, jednalo se nicméně o spíše výjimečné případy.⁴⁰

³⁷ ROELOFS, K. *Freeze for action: Neurobiological mechanisms in animal and human freezing*. Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences [online]. LONDON: The Royal Society, 2017, 372(1718), 20160206-20160206 [cit. 2022-09-12]. ISSN 0962-8436. Dostupné z: doi:10.1098/rstb.2016.0206.

³⁸ HASKELL, Lori. RANDALL, Melanie. *The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims*. Dostupné z: HASKELL, Lori. RANDALL, Melanie. *The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims*.

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*, s. 184.

⁴⁰ Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. dubna 2019, sp. zn. 4 T 41/2019.

Vzhledem k opakovaně zmíněnému nedostatku důkazů je velice důležité nade vši pochybnost zjistit a prokázat, zda pachatel překonal odpor oběti v případě klasifikace § 185 odst. 1 alinea první trestního zákoníku, resp. ji k pohlavnímu styku donutil násilím, pohrůžkou násilí nebo jiné těžké újmy. Soud klade v rozhodnutích důraz na otázku aktivního odporu či boje ze strany oběti. Těžko se v tomto kontextu u vztahových znásilnění v souvislosti s výše popsanou častou akutní reakcí na stres prokazuje, že se oběť bránila. Soudy dokonce v některých případech dochází k závěru, že i když se oběť bránila, ale následně se z různých důvodů (strach, vyčerpání, šok) podvolila, neznamená to ze strany pachatele překonávání odporu.⁴¹ Takto soudy argumentovaly v jednotkách případů, nicméně nemělo by se tak dít vůbec.

Pokud se prokáže po zhodnocení všech důkazů, že ke znásilnění došlo, soudy výslovně uvádí, že odpor oběti nemusí trvat po celou dobu fyzického útoku. K popsanému pochopení ale dochází téměř výhradně u znásilnění stereotypních, kde je pro soudy mnohdy pochopitelnější akutní reakce na stres v podobě zmrznutí nebo poddání se ve snaze zabránit ještě horším následkům. *„Následně popisovala, jak pro jeho velkou vůli těchto snah zanechala, podvolila se a více se nebránila, jelikož se bála, že dopadne ještě hůř. Dle názoru soudu navíc není rozhodné, zda obrana poškozené byla kontinuální a trvala po celou dobu fyzického kontaktu s obžalovaným, či byla jen kratší dobu trvající a vážně míněná, s níž poškozená následně ustala, a to z důvodu beznadějnosti takové obrany a fyzické převaze obžalovaného a následně i z důvodu snahy obžalovaného přechytračit jiným způsobem.“*⁴²

Navíc v kontextu například partnerských znásilnění oběť právě z tohoto důvodu nezápasila a byla pasivní, aby oddálila další možné útoky. Soudy nicméně v některých případech vnímají nedostatečně projevený verbální odpor či útěk jako důvod pro zproštění obžaloby.⁴³ Přitom dle rozhodnutí Nejvyššího soudu nemusí odpor představovat pouze výslovné projevení nevůle, jelikož oběť se může nacházet ve stavu, kdy se vlivem stresu nedokáže vyjádřit verbálně, ale například *„postojem či polohou těla, při kterých zaujme pozici, z níž plyne ochrana a zneprístupnění genitálií, a k souloži dojde až tehdy, když je*

⁴¹ Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 7. srpna 2020, sp. zn. 19 T 57/2018.

⁴² Rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 27. ledna 2021, sp. zn. 1 T 52/2020.

⁴³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 11. listopadu 2020, sp. zn. 29 T 30/2020.

u takto nespolupracující oběti pachatelem popsaná obranná poloha násilným jednáním změněna tak, že je přizpůsobena k tomu, aby k souloži mohlo dojít“⁴⁴.

4.1 Psychické následky jako těžší újma na zdraví

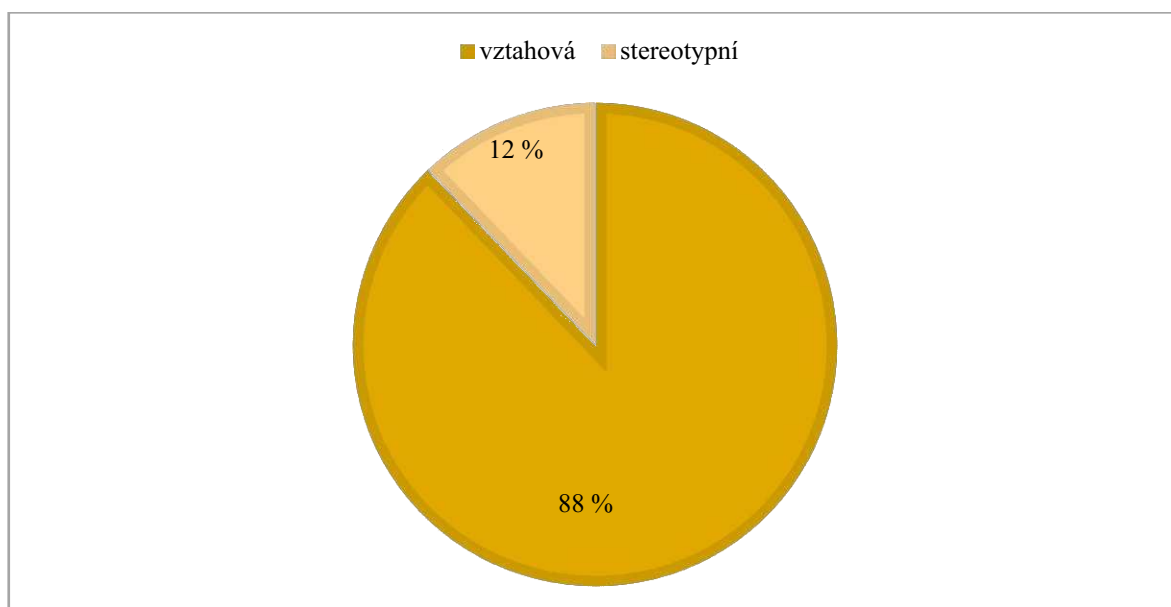
V nasbíraných datech naprostou většinu představovala prvostupňová rozhodnutí okresních soudů. V případě trestného činu znásilnění s účinkem těžké újmy na zdraví dle § 185 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku by avšak v prvním stupni byly věcně příslušné soudy krajské dle § 17 odst. 1 trestního řádu. I v rozhodnutích okresních soudů se nicméně pravidelně dlouhodobé psychické následky u obětí objevují, proto se i tak problematikou odůvodnění při zohlednění psychických následků budu v této podkapitole zabývat.

Dle mého názoru soudy na základě nasbíraných dat nikoliv výjimečně přistupují k psychickým následkům u obětí s menší důležitostí než k následkům fyzickým. Do jisté míry je to pochopitelné vzhledem k problematickému dokazování, nicméně opakovaně jsem vnímala, že ani dlouhodobé (delší než šest týdnů) psychické problémy projevené i do psychosomatických poruch zdraví pro soud neznamenají vážné psychické následky, resp. je nepromítá do povahy a závažnosti trestného činu ve smyslu § 39 odst. 2 trestního zákoníku. Několikrát jsem se dokonce v odůvodněních setkala s tím, že soud vnímal stresové projevy oběti během výslechu (hyperventilaci, třes, pláč) jako reakci přehnanou.

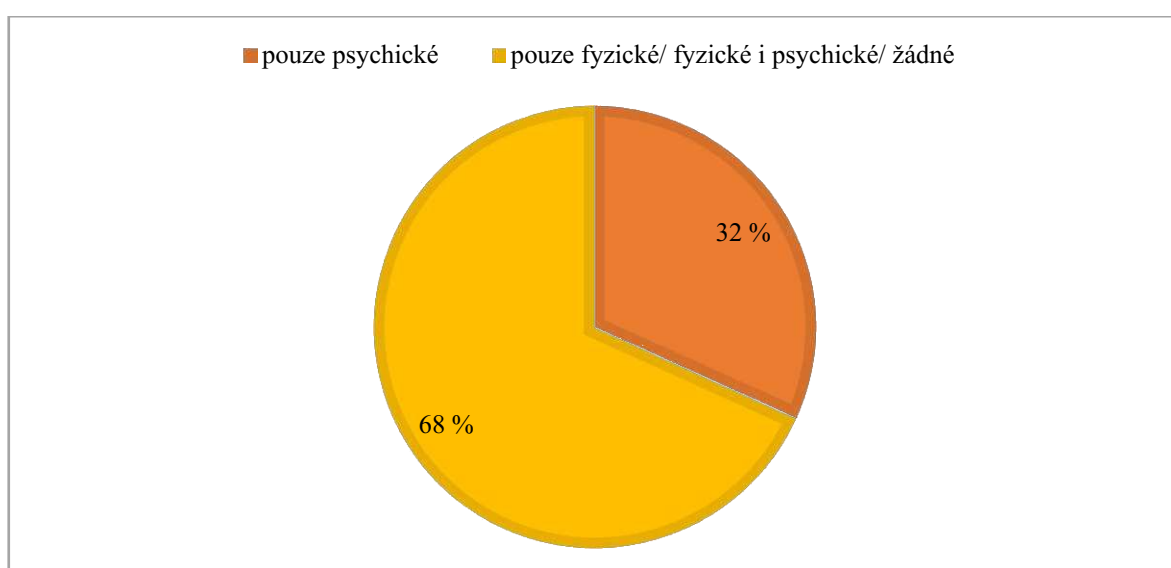
Celkem bylo rozsudků s výlučně lékařsky potvrzenými dlouhodobými psychickými následky 107, což tvoří 31,8 % z celkového počtu všech znásilnění. Vzhledem k výše popsané časté akutní reakci na stres u vztahových znásilnění není překvapivým závěrem, že stereotypní znásilnění s pouze psychickými následky tvoří oproti těm vztahovým minimum případů – přes tři čtvrtiny tvoří znásilnění vztahová.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 8 Tdo 699/2021, uveřejněné pod číslem 10/2022 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Graf 8: Pouze psychické následky

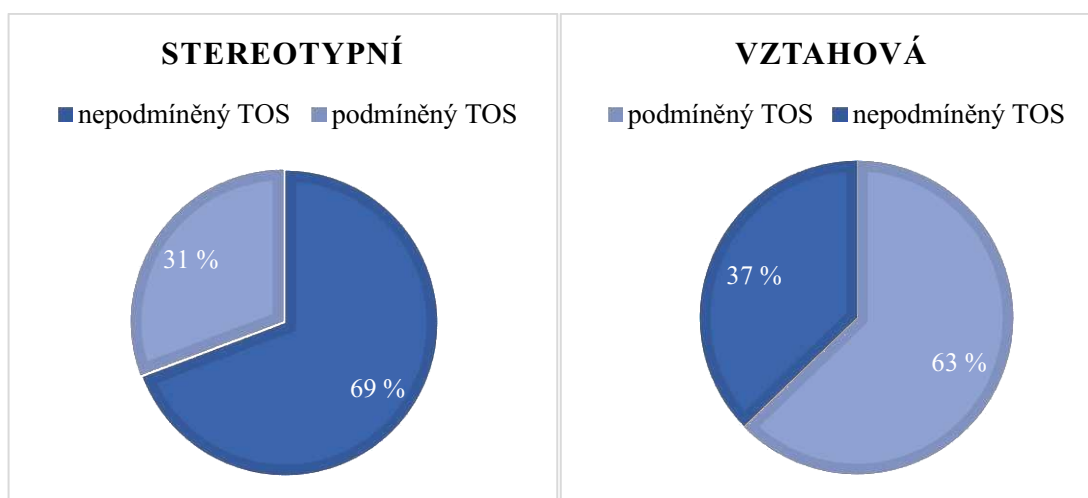
Graf 9: Účinky TČ znásilnění

V této práci se problematice ukládání trestů budu věnovat v deváté kapitole, ale v souvislosti s těmito daty dodávám, že průměrně byl uložen trest odnětí svobody ve výměře 36,9 měsíce, z toho 63 trestů odnětí svobody bylo podmíněčně odloženo (58,9%). Problematika ukládání trestů je komplexní a existuje spousta skutečností, které se v souvislosti s ní hodnotí, způsobené následky na předmětu útoku trestného činu jsou nicméně jedním z aspektů, ke kterým soud při rozhodování zpravidla přihlíží.

Vztahových znásilnění s dlouhodobými psychickými následky bylo 94. Průměrný uložený trest byl 35,1 měsíců, z čehož 59 bylo podmíněně odloženo. Oproti tomu stereotypních znásilnění bylo v tomto ohledu 13, průměrný trest byl 49,8 měsíce a podmíněně odložené byly čtyři z nich. Na grafech níže je vidět, že vztahová a stereotypní znásilnění mají téměř opačný poměr nepodmíněných trestů odnětí svobody a těch s podmíněným odkladem. Rozhodně jediným faktorem, který tento jev vysvětluje, nejsou účinky trestného činu, ale zároveň k němu přispívá.

Graf 10: Stereotypní a vztahová TOS

Vzhledem k povaze vztahových znásilnění se jejich oběti potýkají pouze s psychickými následky častěji. I když to samozřejmě neplatí bezvýjimečně, často to jsou právě psychické následky, které si s sebou nese oběť mnohonásobně déle než následky fyzické a které mohou svojí intenzitou způsobit i řadu psychosomatických onemocnění, jako průduškové astma, žaludeční vředy, diabetes nebo poruchy příjmu potravy či například časté migrény.⁴⁵ Podle výzkumu Světové zdravotnické organizace jsou navíc ženy, které zažily sexuální násilí ze stran svých intimních partnerů, dvakrát častěji náchylné k depresím nebo nadměrnému užívání alkoholu.⁴⁶

Výše uvedené zdravotní komplikace mohou zejména s větší intenzitou ve smyslu delšího trvání těchto následků představovat těžkou újmu na zdraví, která spočívá v delší

⁴⁵ BOYD, Cameron. *The impacts of sexual assault on women, Australian centre for the study of sexual assault.* [online]. [cit. 2022-07-14]. Dostupné z: <https://aifs.gov.au/sites/default/files/publication-documents/rs2.pdf>.

⁴⁶ World Health Organization. *Violence against women: a 'global health problem of epidemic proportions'.* 20. června 2013 [online]. [cit. 2022-07-03]. Dostupné z: <https://www.who.int/news/item/20-06-2013-violence-against-women-a-global-health-problem-of-epidemic-proportions->.

dobu trvající poruše zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku. Za delší dobu trvající poruchu zdraví se považuje vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, které pro oběť představuje velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu jejího dosavadního života.⁴⁷ Judikaturou bylo dovozeno, že se jedná o časový úsek alespoň šesti týdnů, přičemž se nejedná o jednotku absolutní. I kdyby porucha zdraví trvala delší dobu, nicméně nepředstavovala pro oběť závažnější překážky v jejím životě nebo zaměstnání, tak se o těžkou újmu na zdraví jednat nebude. S ohledem na výše uvedené neznamení zmíněné nejčastější psychosomatické následky automaticky delší dobu trvající poruchu zdraví, v mnohých případech ale takové intenzity dosahují. Soudy ale k takové kvalifikované skutkové podstatě, která by tento závažnější následek zahrnovala, v nasbíraných datech spíše nepřistupovaly. V tomto kontextu nutno dodat, že většinu rozhodnutí tvořily rozsudky okresních a obecních soudů, zatímco při kvalifikaci, která by zahrnovala i těžší následek, by v prvním stupni rozhodovaly soudy krajské. Přesto jsem v odůvodněných rozhodnutích vnímala, že mají tendenci brát ohled jen na následky fyzické a k psychickým následkům nijak zvlášť nepřihlížet, resp. zejména při absenci fyzických následků soudy v odůvodněných opakovaně označovaly jednání pachatele jako takové, které nezanechalo na oběti žádné následky.

Ze strany soudu si argumentaci vysvětlují nedostatečným povědomím o akutní reakci na stres a naopak dlouhodobými následky ať už deprese, či poruchy přízpůsobení. Nelze pominout skutečnost, že psychické následky nelze prokázat tak jednoznačně jako ty fyzické. V případě reakce na stres „zamrznutím“ může být problematické posuzování subjektivní stránky trestného činu, tedy zda pachatel mohl vnímat odpor oběti (zejména v případě vztahových znásilnění, u kterých je „zamrznutí“ častější); tím spíše je na místě pochopení této problematiky i ze strany soudu.

4.2 Posttraumatická stresová porucha

Posttraumatická stresová porucha (PTSP) je reakcí, která se může u oběti rozvinout po prožití traumatické události. Vyznačuje se zejména poruchami spánku, vrácením se v myšlenkách k traumatické události, úlekovými reakcemi, výpadky paměti nebo depresemi či různými formami závislosti aj. Od akutní reakce na stres, která má velmi podobné

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, 2 sv. (xvi, 1450, xiv s., s. 1451–3586). ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1322.

symptomy, se PTSP liší tím, že zmíněné příznaky trvají déle než tři měsíce.⁴⁸ V ČR se podle praxe diagnostikuje u oběti PTSP, pokud se její příznaky projeví do šesti měsíců od traumatické události.⁴⁹ Jedná se o psychický následek specifický svou intenzitou, délkou trvání i ovlivněním kvality života oběti, proto jsem se rozhodla se jí věnovat samostatně.

U obětí trestného činu znásilnění zjišťuje přítomnost PTSP v rámci posudku znalec z oboru psychiatrie, přičemž diagnostika se odvíjí zejména od kritérií, která vydala Americká psychiatrická asociace.⁵⁰ U nás se pro stanovení diagnózy PTSP postupuje na základě Mezinárodní klasifikace nemocí, kde je zařazena mezi reakcemi na těžký stres, která vzniká jako opožděná reakce na vysoce stresovou událost. Mezi hlavní příznaky PTSP patří zejména „epizody znovuožívání traumatu v neodbytných vzpomínkách („flashbacks“), snech nebo nočních můrách, které se objevují na přetrvávajícím pozadí pocitu tuposti a emoční oploštělosti, stranění se od lidí, netečnosti vůči okolí, vyhýbání činností a situacím, upomínajícím na traumatický zážitek. (...) S uvedenými příznaky je obvykle spojena úzkost a deprese a nejsou řídké ani suicidální myšlenky“⁵¹.

Výše uvedené symptomy mají za následek zásadní narušení osobní, rodinné, pracovní nebo jiné důležité oblasti fungování, trvají déle než měsíc a zároveň nejsou způsobeny duševní nemocí (např. vrozenou nebo nesouvisející s traumatickou událostí) a nehraje v nich roli jakákoliv forma užívání návykových látek.⁵²

V případech, kdy se jedná o dlouhotrvající nebo opakovanou traumatickou událost, může dojít i k rozvinutí tzv. komplexní posttraumatické stresové poruchy (*complex post-traumatic stress disorder*). Jedná se nejčastěji v souvislosti se znásilněním o případy,

⁴⁸ TORRES, F. *What is Posttraumatic Stress Disorder (PTSD)?* Americká asociace psychiatrů, 2020. Dostupné z: <https://psychiatry.org/patients-families/ptsd/what-is-ptsd>.

⁴⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, s. 118.

⁵⁰ Americká psychiatrická asociace – diagnostika prostřednictvím Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch, 5. vydání. Zásadní změnou v této oblasti bylo, že PTSP již není klasifikována jako úzkostná porucha, ale patří do kategorie poruch spojených se stresem. Zdroj: RABOCH, Jiří, Michal HRDLÍČKA, Pavel MOHR, Pavel PAVLOVSKÝ a Radek PTÁČEK. *DSM-5®: diagnostický a statistický manuál duševních poruch*. Praha: Hogrefe - Testcentrum, 2015, liv, ISBN 978-80-86471-52-5, s. 292.

⁵¹ MKN-10: *mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů*: desátá revize: obsahová aktualizace k 1. 1. 2018. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2018. ISBN 978-80-7472-168-7, s. 220.

⁵² Americká psychiatrická asociace – diagnostika prostřednictvím Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch, 5. vydání. Zásadní změnou v této oblasti bylo, že PTSP již není klasifikována jako úzkostná porucha, ale patří do kategorie poruch spojených se stresem. Zdroj: RABOCH, Jiří, Michal HRDLÍČKA, Pavel MOHR, Pavel PAVLOVSKÝ a Radek PTÁČEK. *DSM-5®: diagnostický a statistický manuál duševních poruch*. Praha: Hogrefe - Testcentrum, 2015, liv, ISBN 978-80-86471-52-5, s. 293.

kdy buď byla oběť zneužívána v dětství, nebo dlouhodobě žila v násilném vztahu (partnerském, rodinném), nebo ke znásilnění došlo opakovaně různými pachateli.⁵³ V takových případech totiž odborníci dospívají k závěru, že dopady obdobných „chronických dlouhodobých traumatických událostí“⁵⁴ je třeba odlišit od dnes známé PTSP.

Komplexní posttraumatickou stresovou poruchu poprvé ve své revizi zmínila Mezinárodní zdravotnická organizace v roce 2018. Rozdílem oproti PTSP je v tom, že u komplexní poruchy (KTSP) jsou přítomny v některých aspektech odlišné symptomy, byť mají obě poruchy stejný základ. Typicky se jedná o změny ve vědomí oběti, vztahu se sebou samým, vztahu k pachateli (např. neustálé myšlenky na pomstu), celkově člověk trpící KTSP jinak pohlíží na svět. Podle Světové zdravotnické organizace je to ale právě komplexní posttraumatická stresová porucha, která je u obětí znásilnění častější než PTSP.

4.2.1 Posttraumatická stresová porucha jako těžší újma na zdraví

Judikaturou bylo již v minulosti dovozeno, že delší dobu trvající porucha zdraví neznámá jen poruchu zdraví fyzického, ale také duševního.⁵⁵ Komplikovanější problematikou je vnímání PTSP už z její diagnostiky na základě výše uvedených kritérií, která musí být splněna současně, jako těžší újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku. Vrchní i Nejvyšší soud v Praze v posledních letech judikoval, že každá PTSP není automaticky těžkou újmu na zdraví podle výkladových ustanovení, protože kromě kritéria, aby trvala porucha zdraví delší dobu, se po tuto dobu musí projevovat jako vážná porucha zdraví.⁵⁶

Zatímco o projevech, intenzitě a vůbec přítomnosti PTSP rozhoduje ze svých znalostí v posudku lékař z oboru psychiatrie, který vyhotovuje znalecký posudek, posouzení, zda v daném případě spadá PTSP pod výkladový pojem těžší újma na zdraví, je na soudu. Nejvyšší soud judikoval oprávněné nároky na znalecké posudky, aby o této otázce vůbec mohl rozhodovat. Nutností je podle rozhodnutí znalcov podrobné popsání skutečností, které PTSP doprovází, jakých životních oblastí se porucha dotkla a na jak dlouhou dobu k

⁵³ KARATZIAS, Thanos, Marylene CLOITRE, Andreas MAERCKER, et al. *PTSD and Complex PTSD: ICD-11 updates on concept and measurement in the UK, USA, Germany and Lithuania*. European journal of psychotraumatology [online]. United States: Taylor & Francis, 2017, 8(sup7), 1418103-6 [cit. 2022-08-30]. ISSN 2000-8198. Dostupné z: doi:10.1080/20008198.2017.1418103.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 2. 7. 1980, sp. zn. 4 To 24/80, uveřejněné pod číslem 9/1981 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2016, sp. zn. 2 To 107/2016.

popsanému omezení běžného života došlo. „Nestačí jen znalcovo konstatování, že v důsledku jednání obviněného tato posttraumatická stresová porucha u poškozeného nastala. Jen při zodpovězení těchto otázek lze totiž rozhodnout, zda se tato posttraumatická stresová porucha projevila jako vážná porucha zdraví.“⁵⁷

Z nasbíraných dat byla PTSP diagnostikována u 18 obětí, přičemž vzhledem k tomu, že se jednalo o rozhodnutí okresních, resp. obvodních soudů, případy nebyly klasifikovány dle ustanovení § 185 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku. PTSP soudy odůvodňovaly spíše následným vyšetřováním, než samotným znásilněním, a proto na ni nebraly při rozhodování o vině a trestu ohled. „U poškozené se rozvinula stresová porucha, která by dle znalců mohla být způsobena a rozvíjena vyšetřováním a následným procesem soudu, která je ale přirozenou reakcí zdravé psychiky na trauma.“⁵⁸ V tomto případě je třeba soudu vyčíst, že kdyby oběť nebyla znásilněna, nebyl by důvod k vyšetřování a následnému procesu, a proto je na místě vznik PTSP brát v potaz.

Přestože PTSP ze své podstaty k tomu, aby byla u oběti diagnostikována, musí prokazovat určitou intenzitu i délku trvání přesahující šest týdnů, její vnímání jako těžší újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku je u soudu problematické. V nasbíraných datech se KTSP z důvodu aktuálnosti této problematiky nevyskytovala vůbec, nicméně v rovině teorie ji lze svým charakterem za těžší újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku považovat, protože oproti PTSP má ještě dlouhodobější charakter a na oběť ničivější dopad a k její diagnostice se přistupuje v chronicky traumatických případech obětí, které zažily znásilnění.

Pro další vývoj rozhodovací praxe by se měla odborná diskuze také zabývat otázkou, zda PTSP dostatečně reflektuje specifika traumatu v případech dlouhodobého týrání spojeného často s domácím násilím či opakovaného znásilnění v dospělosti nebo po předchozím zneužívání v dětství. V tomto kontextu nezbyvá než čekat na vývoj rozhodovací praxe a odborné diskuze v této oblasti.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 6 Tdo 320/2018.

⁵⁸ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 4 T 70/2019.

5. Mýtus č. 4: Ideální oběť

Norský kriminolog Nils Christie definoval tzv. hierarchii viktimizace. Ideální oběť popsal jako odevzdanou, ctnostnou a cudnou bez poskvrny, která celkově působí dojmem věrohodné poškozené a v okolí vzbuzuje pocity empatie. Ve své práci ji vykreslil jako „*drobnou babičku, která se vrací domů od své nemocné sestry, přičemž ji přepadne mohutný muž, uloupí jí peníze, aby si koupil drogy a alkohol*“.⁵⁹

Atributy, kterými se tzv. ideální oběť vyznačuje, jsou: „*oběť je ve srovnání s pachatelem slabá; nevystavovala se záměrně riskantním situacím (v optimálním případě byla napadena, když se věnovala běžné činnosti; nenese žádný podíl na vzniku zločinu; útočníkem byla cizí osoba; pachatel je jednoznačně špatný a silný; oběť disponuje správnou kombinací síly, slabosti a atraktivity*“.⁶⁰ Mýtus ideální oběti prakticky funguje tak, že čím více se daná oběť od výše uvedených atributů odlišuje, tím více se propadá na dno hierarchie viktimizace, přičemž toto mentální nastavení se následně promítá do postojů k obětem a i nevědomě může ovlivňovat postupy laiků i profesionálů.⁶¹

U trestného činu znásilnění je nejčastěji hlavním (často také téměř jediným) důkazem výpověď poškozeného (oběti) svědků a obviněného. Soudy u vztahových znásilnění proto podrobně zkoumají věrohodnost oběti, protože na rozdíl od stereotypního znásilnění zde hraje roli i případný motiv nebo v krajním případě křivé obvinění. Hlavním důvodem pro zkoumání věrohodnosti oběti je ale vzhledem k podstatě trestného činu znásilnění a již zmiňované absenci svědků a omezenému množství důkazních prostředků posouzení subjektivní stránky trestného činu, resp. zda mohl pachatel vůbec vnímat odpor oběti. Jedná se o situaci ještě problematičtější než u posuzování subjektivní stránky v případě „zamrznutí“ jako akutní reakce na stres, kdy je pravděpodobné, že „zamrznutí“ předcházelo útok a překonávání odporu, na který následně oběť reagovala ztuhnutím, které ale vypovídá o úmyslu pachatele, byť ne bezvýjimečně. K problematice ztuhnutí z akutní reakce na stres se již vyjádřil i Nejvyšší soud, který judikoval, že v takové situaci může být zřejmým projevem odmítnutí jednání pachatele i obranná pasivní nehybná pozice.⁶²

⁵⁹ SCHWÖBEL-PATEL, Christine. *The 'Ideal' Victim of International Criminal Law*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/29/3/2909.pdf>.

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*, s. 28.

⁶¹ Tamtéž, s. 29.

⁶² Nejvyšší soud se zabýval případem, kdy řidič taxislužby veze mladou dívku, přičemž v jednu chvíli zastavil, zamkl auto a vykonal na ní soulož. Oběť byla ze situace tak vystresovaná a v šoku, že nemohla aktivně projevit

5.1 Obecná a speciální věrohodnost

Teorie rozlišuje věrohodnost obecnou a speciální. Obecná věrohodnost představuje komplexní psychologickou charakteristiku vyslychané osoby. Provádí ji znalec, který v posudku hodnotí, zda daná osoba má předpoklady k objektivnímu vnímání, zda je schopná si události zapamatovat a následně si je i vybavovat. Za obecně méně věrohodnou osobu se považuje člověk, který se vyznačuje např. fantazijním dotvářením vzpomínek, výmluvností a lhaním, sklony k podvádění apod. V některých případech může nižší obecnou věrohodnost způsobit i osobnostní vlastnosti, jako hysterie nebo různé duševní choroby.⁶³

Speciální věrohodnost se vztahuje na konkrétní výpověď ve vztahu k projednávanému skutku, tedy zda osoba popisuje zážitky, které doopravdy prožila. Vyhodnocení tohoto typu věrohodnosti je úlohou zejména soudu, protože tato problematika spadá pod hodnocení důkazů, což znalci podle § 107 odst. 1 trestního řádu nepřísluší. V nasbíraných datech nicméně ne ojediněle soudy tento úkol rovněž delegovaly na znalce.

Mezi obecnou a speciální věrohodností není vztah přímé úměrnosti, tedy i osoba, která je znalcem vyhodnocena jako člověk se sníženou obecnou věrohodností, může před soudem prokázat věrohodnost speciální. To znamená, že i když někoho znalec označí jako méně obecně věrohodného z psychologického hlediska, např. že má tendenci o sobě zkreslovat informace, i takový jedinec může podat věrohodnou výpověď o nějaké konkrétní události, která se mu stala. Oproti tomu také naprosto obecně věrohodná osoba může vypovídat křivě.

Na dehonestující výroky jsem vůči obětem narážela v soudních rozhodnutích spíše sporadicky. Z nasbíraných nicméně dat plyne, že se v některých případech oběť podrobuje měřítkům, která by v otázce viny a případné výše trestu pachatele neměla hrát roli, ale na základě kterých ji soudy přesto hodnotí. Nejčastěji se v souvislosti s mýtem ideální oběti v rozhodnutích opakovalo hodnocení sexuálních zkušeností poškozené. Ať už se jednalo o ženy, které měly za života více intimního kontaktu, anebo naopak nebyly tolik zkušené, šlo jim to k tíži. V prvním případě se zlehčoval projevený nesouhlas, v druhém případě si měl pachatel nevůli a projevený odpor oběti vysvětlit spíše jako nervozitu a nezkušenost. „*Sama poškozená pak může mít tendenci věc zveličovat, vnímat ji, s ohledem na své do té doby*

odpor. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 8 Tdo 699/2021, uveřejněné pod číslem 10/2022 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

⁶³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*, s. 378.

*minimální sexuální zkušenosti, subjektivně negativněji a úkorněji, než fakticky byla. Podle názoru soudu nelze vyloučit, že sama chtěla nějaké zkušenosti, i s ohledem na její věk, v této oblasti získat, nebylo jí to však úplně příjemné.*⁶⁴ V citovaném případě soud rozhodl zproštěním obžaloby.

Jsem přesvědčena o tom, že ze strany soudů mnohdy dochází k nepochopení problematiky sexuálního násilí, které je spojeno s domácím násilím v rámci partnerských vztahů. Oběť je dlouhodobě týrána a to, že se sexuálně podvolí a neprojevuje aktivní odpor, je následně těžko jako znásilnění prokazatelné, nicméně ve světle všech důkazů (fyzické i psychické následky opřené o lékařská vyšetření) má být soud ten, kdo uváží všechny okolnosti a nemusí být nutně upnutý na pojmenování skutku samotnou obětí. Obzvláště u obětí domácího násilí může být psychika natolik narušená (s ohledem na syndrom týrané ženy atd.), že už v rámci apatie oběť nemusí stresovou událost nutně označovat jako znásilnění. Je ale na soudu, aby skutek kvalifikoval, nikoliv na oběti, jak se ale v rozsudcích v některých případech objevuje. *„Na straně druhé si však soud nemohl nepovšimnout prohlášení poškozené, že nešlo o znásilnění, ale o nechtěný sex. Soud rovněž přihlédl k tomu, že obžalovaný s poškozenou v dané době byli v dlouhodobém partnerském vztahu, který již nefungoval.*⁶⁵ Dodávám, že v daném případě pachatel oběti mimo jiné nainstaloval do auta GPS tracker, aby ji mohl sledovat, a mimo jiné prokazatelně vyhrožoval oběti podřezáním jí i celé její rodiny. Soud v tomto případě zhodnotil vztah mezi pachatelem a obětí jako nefunkční a ve spojení s výše uvedeným prohlášením oběti neměl za jednoznačné, že se stal zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku a ohledně tohoto skutku pachatele zprostil obžaloby. Soud nicméně pachatele odsoudil za zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku (tento skutek předcházel skutku, ke kterému se vztahuje citace výše) ve vícečinném souběhu s pokračujícím přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku a přečinem nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. b), c) trestního zákoníku. Soud se v tomto případě přiklonil k souhrnnému podmíněnému trestu odnětí svobody. Vzhledem k prokázaným skutečnostem nevnímám tento trest jako adekvátní s ohledem na povahu a závažnost spáchaných trestných činů, jejich mnohost a skutečnost, že v době páchaní těchto trestných činů již pachatel za jinou trestnou činnost vykonával trest

⁶⁴ Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 18. května 2020, sp. zn. 1 T 21/2020.

⁶⁵ Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 9. července 2020, sp. zn. 1 T 188/2019.

obecně prospěšných prací. Na základě všeho výše uvedeného lze usuzovat, že účelu trestu nebude dosaženo bez přímého omezení osobní svobody.

Názor výše citovaného soudu navíc neodpovídá postoji Nejvyššího soudu, který se zabýval případem znásilnění v rámci partnerského vztahu, kdy došlo během několika měsíců ke spáchání více znásilnění, nicméně i mezi útoky spolu oběť a pachatel souložili dobrovolně. Nejvyšší soud v rozhodnutí uvedl, že je nutné zkoumat každý dílčí útok samostatně. „*U každého jednotlivého útoku, u každého dílčího sexuálního aktu je třeba brát na zřetel chování poškozené, zejména jakou ochotu se sexem v konkrétní chvíli projevuje. Pro právní posouzení je rozhodné to, co vyplynulo ze zjištěných skutkových okolností, za nichž k jednotlivému dílčímu útoku došlo. Posouzení jednání pachatele jako znásilnění nebrání, že mezi jednotlivými dílčími útoky došlo k situaci, že poškozená v některém případě sex odmítla a sexuálním aktivitám se bránila, v jiných s pohlavním kontaktem souhlasila.*“⁶⁶

Nikoliv ojediněle bral v nasbíraných datech soud v potaz i atraktivitu oběti, která v souvislosti s výše popsáním mýtem „dokonalé“ oběti podle vyznění odůvodnění zvyšovala věrohodnost oběti. V případě mladé ženy pracující v oboru, kde se pohybuje častěji mezi muži, se její kolega vůči ní dopustil přečinu znásilnění dle § 185 odst. 1 trestního zákoníku. Nezlehčuji daný případ, ale ve světle ostatních rozsudků byl soud daleko méně upnutý na výpovědi svědkyň (jiných kolegyň), které vypovídaly v neprospěch oběti. „*Soud k tomu podotýká, že oproti poškozené se jednalo o ženy starší a méně atraktivní, které mohly svým způsobem na poškozenou a její úspěch u mužů žárlit.*“⁶⁷

Problematickou kategorií pro soud byly ženy, které se živily např. jako tanečnice v nočních klubech nebo účinkující v pornografických videích. Soud se zabýval případem, kdy muž znásilnil svoji kamarádku – klubovou tanečnici, kterou on vnímal jako něco víc a podle své vlastní výpovědi očekával, že „když pro ni něco udělá, tak mu to vrátí“ s odkazem na její povolání a očekávání, že je jakousi vstupenkou pro to ji obtěžovat. „*S obhajobou lze souhlasit, že pokud jde o hodnocení osoby obžalovaného a poškozené, tak zatímco dosud netrestaný obžalovaný vedl dosud řádný život, tak poškozená si bez ohledu na svoji vyživovací povinnost k synovi roky není schopna zajistit řádné zaměstnání, pro neplacení výživného byla dvakrát odsouzena, výživné nezačala hradit ani ve zkušební době a nenastoupila ani na nařízený dohled.*“ Soud v tomto případě ještě odkazoval na znalecký

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 8 Tdo 1170/2021.

⁶⁷ Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. ledna 2020, sp. zn. 4 T 97/2019.

posudek, kde u pachatele nebyla shledána žádná forma deviace, sexuální parafilie ani jiná forenzně významná porucha, přesto ale u pachatele vyzdvihl, že se mu v předchozích milostných vztazích nedostávalo dostatečného množství sexuálního kontaktu. „Z hlediska sexuální apetence obžalovaného lze pak z výše citovaného znaleckého posudku pro kontext doplnit, že oba předchozí dlouhodobější vztahy obžalovaného byly z jeho pohledu časem neuspokojivé, protože mu partnerky nedopřávaly dostatečně často pohlavní styk.“⁶⁸ Byť to soud doplňuje „pro kontext“ v rámci vypořádávání se s poznámkami obhajoby, nepovažují za vhodné, aby hrálo roli, kolik se muži dostávalo nebo nedostávalo pohlavního styku (když tomu nepřidával v souvislosti s ovládacími a rozpoznávacími schopnostmi žádnou váhu ani znalecký posudek).

V nasbíraných datech se několikrát opakoval případ znásilnění stopařky. Obdobně jako u mnohých případů trestného činu znásilnění se obhajoba snaží oběť v očích soudu zdiskreditovat a pomyslně sejmout vinu z pachatele. Soud by ale neměl „nasedat“ obhajobě na stereotypy nebo dát na první dojem, tedy například když obžalovaný v hlavním líčení začne tvrdit, že si poškozenou spletl s prostitutkou, neměl by soud podle tohoto tvrzení nahlížet na oběť, byť se tak může dít i neúmyslně. „Pokud obžalovaný uvedl, že si poškozenou kvůli jejímu vyjadřování spletl s prostitutkou, je nutno připustit, že i při výslechu před soudem (při interakci s orgánem veřejné moci) se poškozená chovala odbržděně, vyjadřovala se hovorově, často odbíhala od předmětu výslechu, lze tedy předpokládat, že minimálně stejně nonkonformně se mohla chovat i před obžalovaným, že si neudržovala takovou míru odstupu, jakou by bylo možno očekávat mezi cizími lidmi.“⁶⁹ Soud proto věrohodnost oběti označil za zásadně sníženou a obžalovaný byl zproštěn obžaloby. Na tomto příkladu lze demonstrovat, jak ohromně problematické je i samotné posuzování oběti, když na soud mohou, minimálně podvědomě, působit i snahy obhajoby o její zdiskreditování.

Nadto by u oběti nemělo v posouzení skutku, který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu znásilnění, hrát roli, zda byla v minulosti odsouzena za neplacení výživného (k čemuž ze strany soudů na základě nasbíraných dat docházelo opakovaně). „Je nepochybné, že poškozená není asi žádným výstavním objektem ctnosti a spořádanosti, o čemž svědčí její odsouzení (pozn. byla odsouzena za neplacení výživného, s projednávaným

⁶⁸ Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. dubna 2019, sp. zn. 4 T 41/2019.

⁶⁹ Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 29. dubna 2021, sp. zn. 7 T 16/2020.

skutkem to nijak nesouviselo), je více než pravděpodobné, že skutečně se svým přítelem na ubytovně v důsledku vlastních sporů a pod vlivem alkoholu se chovali hlučně a nepořádně, žili poněkud nuzně a bez výrazných finančních prostředků, které využívali spíše než k užitečným věcem k nákupu alkoholu.“⁷⁰ I zde se jednalo o argumentaci odůvodňující zproštění obžaloby.

Jako je v trestním řízení ctěna zásada presumpce nevin, kdy se až do vyhlášení odsuzujícího rozsudku hledí na toho, proti němuž se řízení vede, jako na nevinného⁷¹, měla by se se stejnou důležitostí aplikovat zásada presumpce zvláště zranitelné oběti podle § 3 odst. 1 zákona o obětech⁷². V tomto kontextu je podstatný zejména obzvláště citlivý výsledek s ohledem na okolnosti, které oběť činí zvláště zranitelnou dle § 20 odst. 1 zákona o obětech. Přestože soud musí při rozhodování nahlížet na skutek optikou pachatele, neměl by pomíjet zásady vyplývající z tohoto speciálního zákona.

Soudy nicméně oběť nikoliv výjimečně necitlivě hodnotí podle její minulosti, finančního zázemí a zaměstnání, občas dokonce i podle atraktivity, nebo přistupují na dehonestující výroky ze strany obhajoby, přičemž ani jeden z těchto faktorů není při rozhodování o trestném činu znásilnění podstatný.

⁷⁰ Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 1. června 2020, sp. zn. 3 T 60/2020.

⁷¹ Viz § 2 odst. 2 zákona č. 141/ 1961 Sb., trestní řád.

⁷² § 3 odst. 1 zákona o obětech zní: „Každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti podle tohoto zákona. Existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zranitelnou, je třeba ji za zvláště zranitelnou považovat. Na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen.“

6. Mýtus č. 5: Oběť si za znásilnění může sama

Poslední vybraný mýtus předpokládá, že chování oběti před znásilněním je významné pro hodnocení, zda se o to, co se jí stalo, sama přičinila. Na základě nasbíraných dat jsem u vztahových znásilnění zdaleka ne ojediněle narážela na to, že soud podléhal retrospektivnímu úsudku. Na základě výpovědi oběti, případně svědků, někdy i kamerových záznamů (když se např. jednalo o hotel), lékařských a znaleckých posudků se soudu začala událost vykreslovat a následně se vracel k osobě oběti a zvažoval, co vše měla předvídat a v čem její jednání nedává smysl. Do jisté míry je to potřeba, aby mohl rozhodnout, zda se projednávaný skutek stal a zda je trestným činem.

V této kapitole se nezabývám otázkou „vyprovokování“ (která může být hraniční a sporná, opřená pouze o „tvrzení proti tvrzení“), nýbrž nepochopení byť běžného jednání oběti, které ale soud nedokáže vnímat stříživě ve světle pozdějších událostí. Obzvlášť u vztahových znásilnění mezi budoucími bývalými partnery soud téměř vždy označil minimálně za zvláštní, že se dvojice rozchází buď u jednoho z nich doma, či ve společné domácnosti, obzvlášť pokud se výpovědi shodují v tom, že během rozhovoru seděli na posteli nebo pohovce. V takovém případě jsem se zaražením sledovala to, že oběť měla tušit, že jakmile si s osobou, se kterou si byla v minulosti blízká včetně intimní oblasti, sedne na pohodlné místo a dojde k nepříjemnému rozhovoru plnému emocí, může situace eskalovat až ke spáchání trestného činu. Kdyby však ke znásilnění nedošlo, pravděpodobně by se nikdo nepozastavil nad tím, že dva dospělí lidé ukončí partnerský vztah v soukromí, zatímco sedí na pohovce.

Opakovaně se u případů, kde docházelo ke vztahovým znásilněním ze strany kamaráda či kolegy po předchozí společné jízdě autem, soud pozastavil nad tím, proč oběť s dotyčným sedala do auta, proč se okamžitě po prvním náznaku (např. komplimentu nebo konverzaci o něčem intimním) nepokusila místo opustit. Když se ale jedná o člověka, se kterým se oběť zná a za život s ním sedla do auta nesčetněkrát, nemohla jí situace připadat podezřelá.

Velice problematicky soud také vnímal situace, kdy se oběť a pachatel znali, byli na společné akci, přičemž se rozhodli nakonec večer společně ubytovat. Je pochopitelné, že takové okolnosti hrají roli při hodnocení případu, nicméně se nedomnívám, že se jedná o situaci, která by v případě, že se jedná o někoho známého, byla nepravděpodobná.

„IQ v pásmu průměru, z tohoto hlediska má předpoklady k obecně věrohodné výpovědi, co se týče události, popsala ji shodně, až na malé drobnosti, které mohly být způsobené alkoholem, jelikož té noci byla pod vlivem alkoholu a marihuany, vyplynulo z toho, když šla do podniku, tak věděla, kam jde, poznala podnik (pozn. podnikem je zde myšleno ubytovací zařízení), z psychologického hlediska je nepochopitelné, proč tam šla, když věděla, kam jde.“⁷³ V tomto případě soud na základě tohoto argumentu rozhodl o zproštění obžaloby.

V důsledku způsobu, jakým soud k oběti přistupuje a jak ji hodnotí, může oběti vzniknout újma a dojde k tzv. sekundární viktimizaci. Samozřejmě se nejedná jen o soud, ale v podstatě každého, kdo s obětí přijde do kontaktu z laiků i odborníků – rodina, přátelé, ale i policie. Rány sekundární viktimizace⁷⁴ jsou na rozdíl od primárních, způsobených pachatelem, čistě psychické a má se za to, že mohou oběť zraňovat dokonce více než ty primární.⁷⁵ Oběť prožívá zejména pocity nespravedlnosti, nedůstojnosti, dává si událost za vinu, ztrácí pocit důvěry a kontroly nad svým životem.

Přestože je nutné ke zhodnocení projednávaného trestného činu brát v potaz všechny aspekty, které by mohly v rozhodování o vině hrát roli, domnívám se, že by bylo na místě ze strany soudu více pracovat s poznatky viktimologie a psychotraumatologie. Ve světle retrospektivního úsudku ale obětem často jde k tíži zcela běžné jednání, které ale soudy zpochybňují s vědomím, že situace eskalovala až ve spáchání trestného činu. Nahlížení na chování oběti (když šlo o běžné záležitosti uvedené v této kapitole) jako na kroky vedoucí ke znásilnění, kterému bývala mohla zabránit, kdyby předvídala nepravděpodobný vývoj událostí, vnímám jako velice neprofesionální.

⁷³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 21. srpna 2019, sp. zn. 1 T 122/2018.

⁷⁴ Zákon o obětech definuje sekundární újmu jako „újmu, která nebyla oběti způsobena trestným činem, ale vznikla v důsledku přístupu Polici České republiky, orgánů činných v trestním řízení a dalších orgánů veřejné moci, poskytovatelů zdravotních služeb, subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, znalců, tlumočnicků, obhájců a sdělovacích prostředků k ní.“ (§ 2 odst. 5 zákona o obětech)

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*, s. 103.

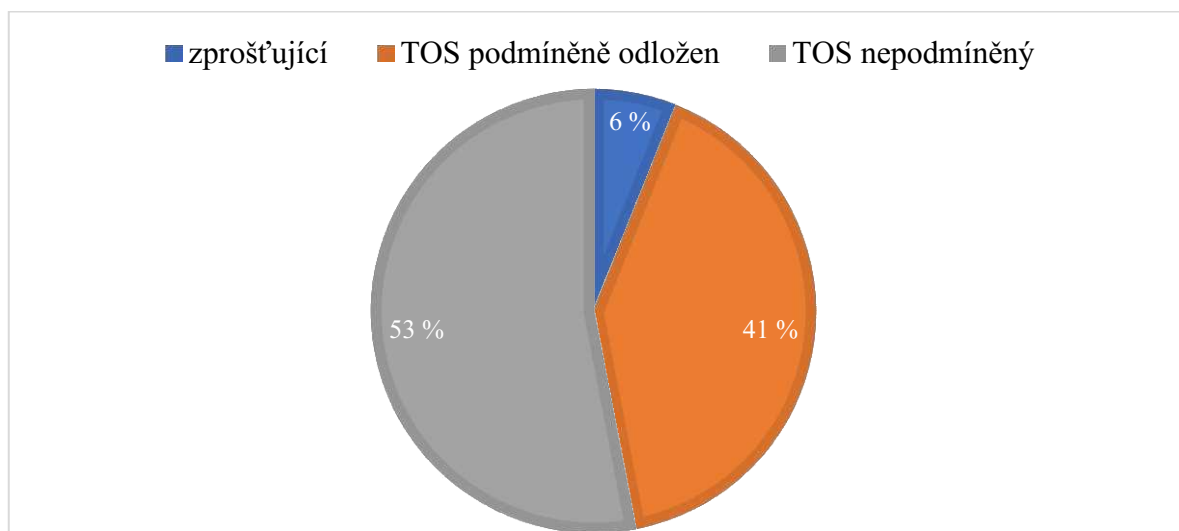
7. Trestání znásilnění

Hlavním cílem této práce není tresty uložené za stereotypní a vztahová znásilnění detailně porovnávat, ani by to nebylo možné vzhledem především individualitě a komplexnosti každého případu. Nicméně právě trestání je oblastí, do které se ve výsledku nejvíce mýty pravého znásilnění při rozhodovací praxi soudů mohou promítnout. Soud totiž při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlíží mimo jiné k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, které jsou určovány dle § 39 odst. 2 trestního zákoníku „zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem“.

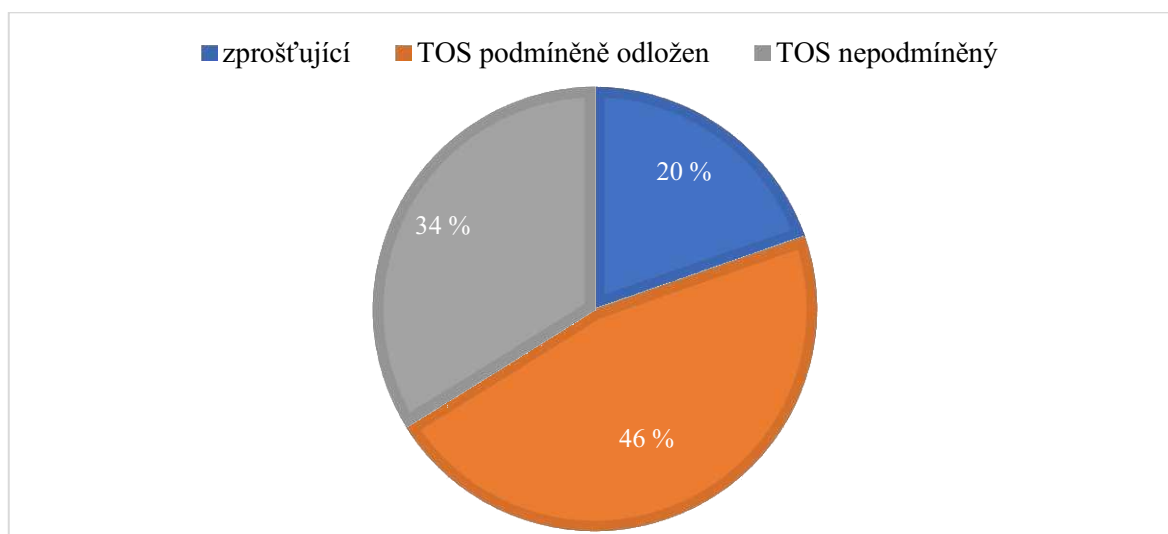
Až na pár výjimek byla naprostá většina skutků z nasbíraných rozhodnutí kvalifikována buď jako přečin znásilnění podle § 185 odst. 1 alinea první trestního zákoníku, nebo zvláště závažný zločin znásilnění dle § 185 odst. 1 alinea první, 2 písm. a), výjimečně i písm. b) trestního zákoníku, či pokusy o výše uvedené trestné činy dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku.

Konkrétně se v nasbíraných datech jednalo o 73 trestných činů ve stadiu pokusu a 264 případů dokonáných trestných činů. Ze všech nasbíraných dat činil průměrný trest odnětí svobody výměru přibližně dvou let a sedmi měsíců.

Graf 11: Stereotypní znásilnění – trest odnětí svobody

Graf 12: Vztahová znásilnění – trest odnětí svobody

V celkovém srovnání se zdají průměrné sazby za vztahová a stereotypní znásilnění obdobné. Zatímco u vztahových znásilnění je pachatel odsouzen k nepodmíněnému trestu v 53 % případů, u vztahových je tomu tak pouze u 33,9 % případů. Nutno vzít v potaz širší jednání, která je v současné právní úpravě zahrnuta pod ustanovení § 185 trestního zákoníku (tedy i ta jednání, která byla dříve řazena pod vydírání)⁷⁶, samozřejmě také s ohledem na řadu skutečností, které se hodnotí při ukládání trestu. V tomto kontextu nelze považovat za adekvátní, aby za jednání, které naplňuje znaky § 185 trestního zákoníku, byl vždy uložen jedině nepodmíněný trest.

V tabulce níže je uveden počet rozsudků zprošťujících, s nepodmíněným trestem odnětí svobody, a naopak tresty odnětí svobody s podmíněně odloženým výkonem a jejich procentuální vyjádření v rámci dané kategorie (stereotypní/vztahová znásilnění).

Tabulka 1: Počet rozsudků

	Stereotypní	Vztahová	Celkem
Rozsudky	83	254	337
Zprošťující	5 (6 %)	50 (20 %)	55 (16 %)
Podmíněně odložený výkon TOS	34 (41 %)	118 (46 %)	152 (45 %)

⁷⁶ Dle ustanovení § 241 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, se znásilnění dopustil ten, kdo „*násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného*“.

Nepodmíněný TOS	44 (53 %)	86 (34 %)	130 (39 %)
Průměrně uložená výše TOS	34 měsíců	32,2 měsíce	32,2 měsíce

Je mnoho skutečností, které se při rozhodování o typu a výši uloženého trestu hodnotí. U některých faktorů se ale k zohlednění totožných okolností u vztahových a stereotypních znásilnění přistupuje jinak. V obou skupinách byli obdobně zastoupeni pachatelé recidivisté (ať už v minulosti páchali trestnou činností podle stejné nebo jiné hlavy zvláštní části trestního zákoníku).

U vztahových znásilnění se ale k nepodmíněnému trestu přistupuje méně často i v obdobných případech, zejména s argumentací na hledisko povahy a závažnosti trestného činu podle § 39 odst. 2 trestního zákoníku, kdy soudy vztahová znásilnění i vzhledem k výše uvedeným mýtům vnímají jako méně závažná, a proto se častěji přiklání buď k podmíněnému trestu, nebo nepodmíněnému trestu s nižší výměrou. Na tomto místě je nutno podotknout, že se nejedná o jediný faktor, který tento jev odůvodňuje, avšak nelze jej opomenout.

7.1 Trestání vztahových znásilnění

Statistika jednotlivých skupin u vztahových znásilnění ukazuje, že průměrně nejvyšší uložené tresty odnětí svobody jsou ze vztahů rodinných. Jedná se o závěr nikoliv překvapivý vzhledem k tomu, že drtivá většina obětí těchto trestných činů byla dětmi mladšími patnácti let, tudíž téměř všechna tato znásilnění byla kvalifikována podle § 185 odst. 1 alinea druhá, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, zároveň nebylo nijak výjimečné, že se jednalo o souběh více trestných činů.

V následující tabulce jsou data pro jednotlivé skupiny znásilnění popsány v této práci. Procentuální vyjádření je vždy vzhledem k dané kategorii (*partneři, rodina, dobře se znali, znali se*), nikoliv ve vztahu k celku.

Tabulka 2: Data pro jednotlivé skupiny znásilnění

	Celkem	Zprošťující	TOS podmíněně odložen	Nepodmíněný TOS	Průměrně uložená výše TOS
Partneři	96	20 (21 %)	44 (46 %)	32 (33 %)	30,9 měsíce
Rodina	38	6 (16 %)	15 (39 %)	17 (45 %)	43,3 měsíce
Dobře se znali	71	13 (18 %)	36 (51 %)	22 (31 %)	29,8 měsíce
Znali se	49	11 (22 %)	23 (47 %)	15 (31 %)	29,8 měsíce

Průměrná uložená výše trestu odnětí svobody byla v případě pachatelů z rodinných kruhů v průměru přes tři a půl roku, což je téměř o rok více, než průměr všech případů z nasbíraných dat. V případě této skupiny pachatelů soud mimo kvalifikovanou skutkovou podstatu zároveň nepochybuje o významu chráněného zájmu a současně oproti jiným vztahovým znásilněním častěji přistupuje k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Ostatní kategorie vztahových znásilnění s vyšší uloženého trestu z průměrných hodnot zásadně nevybočují. S ohledem na větší počet trestných činů spáchaných ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku či mírnějších kvalifikací trestného činu znásilnění se, zejména u skupin vztahů pachatele a oběti v této práci označených jako *dobře se znali* a *znali se*, častěji ukládá podmíněný trest a v nižší výměře.

7.2 Dílčí závěry kapitoly

Po zhodnocení nasbíraných dat docházím k závěru, že soudy jsou mýtem pravého znásilnění v oblasti trestání ovlivněny zejména s ohledem na vnímání povahy a závažnosti trestného činu podle § 39 odst. 2 trestního zákoníku. Z odůvodnění rozsudků nicméně vyplývá, že k trestání stereotypních a vztahových znásilnění přistupují odlišně, což může do jisté míry být zapříčiněno právě mýty popsanými v této práci. Na jednu stranu je nepochybné, že je pachatel stereotypního znásilnění pro společnost nebezpečný, hrozí opakování totožné trestné činnosti a je na místě mu, po zohlednění subsidiarity uložení nepodmíněného trestu podle § 55 odst. 2 trestního zákoníku, v závažnějších případech uložit nepodmíněný trest odnětí svobody.

U vztahových znásilnění se soudy přiklání velice často k tomu, že pachatel jedná excesivně a není pro společnost tak nebezpečný, protože spáchal trestný čin na oběti, kterou znal, tudíž se soud nebezpečí pro společnost v podobě recidivy neobává. Je ale důležité si uvědomit, že v případech znásilnění mezi kamarády, kolegy, známými (které v této práci popisují jako kategorie *dobře se znali* a *znali se*) je průběh znásilnění často *de facto* totožný, či alespoň velice obdobný, jako u znásilnění stereotypního. Pachatel mnohdy nic netušící oběť „přepadne“, náhle zaútočí, překoná odpor či zneužije její bezbrannosti (např. spánku) a znásilní ji. V takovém případě nemá soud vůbec jistotu, že pachatel pro společnost nebezpečný není.

Nicméně zpravidla se za znásilnění v případech vztahových znásilnění ukládá nepodmíněný trest téměř výhradně při souběhu a ukládání souhrnného trestu nebo v případě, kdy pachatel tento trestný čin spáchá ve zkušební době podmíněného odsouzení za jiný trestný čin. Na rozdíl od toho u stereotypních znásilnění soudy k nepodmíněným trestům přistupují ve vyšším procentu případů, zároveň v průměru ukládají většinou vyšší sazby než u znásilnění vztahových, vyjma znásilnění pachatelem z řad rodinných příslušníků.

Nelze opominout výše uvedené faktory, které při hodnocení jednání pachatele a následném rozhodování o vině a trestu hrají roli, od problematického dokazování vztahových znásilnění po větší počet prvopachatelů než u znásilnění stereotypních. Současně ale hrají roli i mýty „pravého“ znásilnění popsané v této práci, protože soudy častěji vnímají potřebu ochrany společnosti před pachateli vztahových znásilnění jako nižší, jejímž řešením nemusí být nepodmíněný trest, ale odloučení od oběti. Velká část vztahových znásilnění (zejména u skupin vztahů mezi pachatelem a obětí popsanych v této práci jako *dobře se znali* a *znali se*) se ale průběhem znásilnění od těch stereotypních vůbec neliší. Navíc dle nasbíraných dat i mezi těmito pachateli není výjimkou recidiva a zdaleka ne ojediněle páchají více trestných činů najednou.⁷⁷

Za znásilnění se, minimálně podle nasbíraných dat, obecně častěji ukládají tresty odnětí svobody v dolní polovině trestní sazby, pravidelně s podmíněným odkladem. Z průměrných hodnot vyplývá, že výši trestů se vztahová a stereotypní znásilnění zásadně neliší. Výjimkou jsou vztahová znásilnění z rodinných kruhů, kde kromě kvalifikované

⁷⁷ Nejčastěji se jednalo o vícečinný souběh trestného činu znásilnění s trestným činem krádeže podle § 205 trestního zákoníku, výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 trestního zákoníku či například ohrožování výchovy dítěte podle § 201 trestního zákoníku.

skutkové podstaty soud nezpochybňuje důležitost chráněného zájmu a povahu a závažnost trestného činu ve smyslu § 39 odst. 2 trestního zákoníku.

8. Excesy pachatelů vztahových znásilnění

Jazykovým výkladem znamená latinský termín *exces* výstřelek či výstřednost.⁷⁸ V trestním právu se tento pojem používá především ve vztahu k vybočení z mezí nutné obrany či krajní nouze. Soudy nicméně za *exces* pravidelně označovaly jednání pachatele, který byl v pozici obviněného (resp. obžalovaného) před soudem poprvé, prakticky bez dalšího. Pokud pomínu vztah pachatele a oběti, často jsem v některých případech vnímala argumenty soudu o „excesivním jednání“ jako nepřiměřené okolnostem daného skutku.

Krajský soud v Českých Budějovicích se zabýval případem, kdy muž zastavil před školou, přistoupil zezadu k nezletilé dívce, přiložil jí k hlavě airsoftovou zbraň a donutil ji vlézt do kufru auta. Odvezl ji na odlehlé místo, brutálně ji znásilnil a odjel. Ačkoliv v odůvodnění soud dospěl k závěru, že obžalovaný útok plánoval, navíc ze znaleckého posudku jasně vyplynulo, že trpí parafilií, přesto u něj přihlédl k polehčující okolnosti, že v jeho dosavadním životě šlo o ojedinělý *exces*. „*Obžalovanému polehčuje dosavadní vedení řádného života, když tento se v minulosti nedopustil žádného trestněprávního ani přestupkového jednání, před vzetím do vazby studoval a současně brigádně pracoval. Je zřejmé, že daná událost je ojedinělým excesem z dosud jinak řádného způsobu života obžalovaného.*“⁷⁹ Přestože v rámci subsidiarity trestní represe je potřeba přihlížet k tomu, že je obžalovaný před soudem za spáchání trestného činu poprvé, ve výše uvedeném případě se s ohledem na povahu všech okolností domnívám, že nelze dávat daný skutek na váhy s tím, že byl student a brigádník, a označovat promyšlené a brutální jednání za *exces*.

Opakovaně jsem zaznamenala, že soud se neostýchá za ojedinělý *exces* označit i znásilnění, ke kterému došlo v rámci dlouhodobě násilného partnerského vztahu. „*Zejména s ohledem na dosavadní trestní bezúhonnost, kdy k podobnému protiprávnímu jednání obžalovaný za svůj život neprojevil sklony a lze jej považovat spíše za jistý exces v rámci vztahu s poškozenou, soud rozhodl, že obžalovanému je možno za jeho jednání uložit ještě výchovný trest.*“⁸⁰

V několika případech to byl odvolací soud, který následně vyvrátil označení jednání pachatele soudem prvního stupně za ojedinělé odchylení z řádného života. „*Obžalovaný se dopustil činu zvlášť nechutným způsobem, kdy s poškozenou vykonal soulož vaginálně,*

⁷⁸ SDRUŽENÍ PRO OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. *Ottův slovník naučný nové doby*. 1997, s. 939.

⁷⁹ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. října 2019, sp. zn. 16 T 14/2019.

⁸⁰ Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 12. června 2019, sp. zn. 7 T 38/2018.

análně i orálně, ale zejména si vynutil orální uspokojení poté, co při anální souloži došlo u poškozené k výtoku výkalů. To vše za situace, kdy byla poškozená zraněná po výskoku z vozidla. Obžalovaný svým jednáním vyvolal u poškozené natolik intenzivní strach, že ta z obavy před tím, co by jí mohl udělat, raději vyskočila z vozidla jedoucím rychlostí 70–80 km, čímž si způsobila spíše v důsledku štěstí pouze různá drobná poranění. Obžalovaný je osobou, dopouštějící se násilí na ženách, když v minulosti byl již pro shodný skutek prověřován, kdy však došlo k odložení věci, neboť poškozená dodatečně odvolala svou předchozí výpověď. Tato skutečnost je zmiňována s vědomím, že nemůže být zohledněna při ukládání trestu v rámci přitěžujících okolností, nicméně dokresluje charakterové vlastnosti obžalovaného, zejména jeho manipulativní jednání.“⁸¹

Téměř každý třetí pachatel znásilnění z nasbíraných dat byl prvopachatel, tedy poprvé stál před soudem v roli obžalovaného. Nelze pominout, že se jedná o významnou polehčující okolnost, ke které soud na základě § 41 písm. p) trestního zákoníku přihlíží. Přestože pachatel vedl z pohledu trestního práva až do řízení ve věci znásilnění řádný život, což se nepochybně má v druhu trestu a jeho výměře zohlednit, nelze automaticky označit spáchání trestného činu znásilnění za exces bez dalšího.

Nutno dodat, že v naprosté většině se z pohledu soudu jednalo o exces u vztahových znásilnění, u stereotypních znásilnění páchaných pachateli poprvé (tedy rovněž s předchozím vedením řádného života) to takto soud posoudil velmi sporadicky. Dle soudních rozhodnutí soudy vnímají totiž u stereotypních znásilnění větší riziko recidivy, kdežto u vztahových znásilnění vnímají spáchání trestného činu spíše jako vybočení ze standardního chování pachatele.

⁸¹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. června 2021, sp. zn. 13 To 118/2021.

9. Vliv mýtů při rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy

Zadostiučinění představuje náhradu za nemajetkovou újmu, tedy prožité utrpení způsobené trestným činem, resp. újmu na přirozených právech.⁸² Obecně podle § 2956 občanského zákoníku platí, že škůdce v případě zásahu do přirozených práv nahradí škodu i nemajetkovou újmu, včetně způsobených duševních útrap. Samotná nemajetková újma se nahrazuje přiměřeným zadostiučiněním, přičemž peněžitá náhrada přichází v úvahu ve chvíli, kdy jiný způsob zadostiučinění není dostatečně účinný na odčinění újmy.⁸³ Zároveň platí, že případy ublížení na zdraví lze odčinit jedině peněžitou náhradou, která má zajistit kompenzaci za vytrpěnou bolest i jinou nemajetkovou újmu.⁸⁴

Vzhledem k povaze trestného činu znásilnění v případech, kdy nedošlo k ublížení na zdraví, lze polemizovat o tom, jestli je ve všech případech dostatečným zadostiučiněním pouze peněžitá náhrada. Lze si představit, že pro oběť může být v některých případech zadostiučiněním samotné odsouzení, resp. potrestání pachatele. Dle mého názoru ale většina znásilnění představuje pro oběť natolik závažný a dlouhodobý zásah do jejího života, že pro prožité útrapy není pouze potrestání pachatele adekvátní satisfakcí.

Oběť může jednak žádat náhradu nemajetkové újmy od pachatele trestného činu, dále může vedle toho po splnění zákonných podmínek žádat peněžitou pomoc od státu prostřednictvím žádosti Ministerstvu spravedlnosti.⁸⁵ Poškozená může nárokovat náhradu nemajetkové újmy po pachateli buď v občanskoprávním řízení, nebo v trestním řízení prostřednictvím tzv. adhezního řízení.

9.1 Obecně k pojmu adhezního řízení

Adhezní řízení představuje možnost rozhodovat o soukromoprávním nároku (náhradě majetkové škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení) v hlavním líčení. Z hmotněprávního hlediska musí být vznik nemajetkové újmy v příčinné souvislosti s trestným činem, z procesněprávního hlediska musí existovat kauzální nexus mezi vznikem nemajetkové újmy a skutkem, pro který je obviněný stíhán.⁸⁶

⁸² Srov. ustanovení § 2956 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸³ Srov. ustanovení § 2951 odst. 2 občanského zákoníku.

⁸⁴ Srov. ustanovení § 2958 občanského zákoníku.

⁸⁵ Srov. ustanovení § 23 odst. 1 zákona o obětech trestných činů.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.

Aby soud vůbec o nároku poškozené na náhradu nemajetkové újmy v rámci trestního řízení rozhodoval, musí oběť podle § 43 odst. 3 trestního řádu svůj nárok uplatnit včas a řádně. Nárok je uplatněn včas, jestliže tak poškozená učiní nejpozději u hlavního líčení před začátkem dokazování. Nárok je třeba uplatnit vůči konkrétní osobě (obviněnému, resp. obžalovanému) a požadavek řádnosti spočívá v podrobném uvedení údajů, ze kterých bude soudu znám důvod a výše nebo rozsah požadovaného nároku. Poškozený je zároveň povinen svůj nárok náležitě doložit (v případě trestného činu znásilnění a nárokování nemajetkové újmy se typicky jedná o znalecký posudek). Co se týče důvodu nároku, standardně stačí „*poukaz poškozeného na to, že skutkem uvedeným v žalobním návrhu mu byla způsobena škoda nebo nemajetková újma.*“⁸⁷

Soud nemůže v trestním řízení nárok poškozeného zamítnout. Možností je jej plně přiznat, částečně přiznat a se zbytkem poškozeného odkázat do občanskoprávního řízení, nebo jej do civilního řízení odkázat s celým nárokem. Zároveň je soud ohledně výše nároku vázán návrhem poškozeného, tedy nemůže v rozsudku samostatným výrokem přiznat vyšší náhradu, než poškozený nárokoval.

9.1.1 Nemajetková újma

Nemajetková újma představuje zásah do přirozených osobnostních práv. Těmito právy je chráněn zejména život, zdraví, důstojnost, čest, ale i soukromí a váženost člověka. Zásah do osobnostních práv může představovat duševní útrapy, které je škůdce povinen odčinit. Zákon explicitně uvádí, že za nemajetkovou újmu se považují i duševní útrapy⁸⁸, což lze chápat jako jakékoliv narušení duševní pohody, samozřejmě po zohlednění intenzity a délky trvání tohoto stavu.⁸⁹ Při a zejména po znásilnění oběť kromě fyzických zranění a bolesti často prožívá i silné negativní pocity, strach, bezmoc, což lze za duševní útrapy bezpochyby považovat. Podmínkou není např. vznik posttraumatické stresové poruchy, tudíž kompenzaci za nemajetkovou újmu lze nárokovat za různé formy nepříjemných pocitů, kterými si oběť po trestném činu prochází (v nasbíraných datech se nejčastěji jednalo o únava, podrážděnost, úzkosti, nespavost, deprese a další).

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a Tomáš GRIVNA. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, 3 sv. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 520.

⁸⁸ Srov. Ustanovení § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸⁹ HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s.

V rámci úpravy delikt ní odpovědnosti v ustanovení § 2958 občanského zákoníku upravuje tři dílčí nároky, které lze v rámci nemajetkové újmy nárokovat. Jedná se o náhradu bolestného, ztížení společenského uplatnění a tzv. další nemajetkové újmy vzniklé poškozením zdraví. Zároveň je třeba zohlednit obecnou úpravu v ustanovení § 2956 občanského zákoníku, podle kterého „vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy“⁹⁰, a tedy nepředstavuje skutkovou podstatu náhrady nemajetkové újmy.

Ohledně dílčích nároků Nejvyšší soud judikoval, že vznikají i zanikají samostatně, resp. se samostatně promlčují. Zároveň postavil na jisto povinnost soudů v případě rozhodování o nemajetkové újmě v adhezním řízení ve výroku vyjádřit, jaký druh nároku z těchto dílčích nároků poškozenému přiznává.⁹¹ Současně Nejvyšší soud zdůraznil, že dílčí nároky musí rovněž konkrétně specifikovat a oddělit i poškozený ve svém návrhu právě proto, aby o nich mohlo být rozhodnuto samostatně.⁹²

V nasbíraných datech oběti nárokovaly výhradně buď bolestné, anebo zásah do přirozených osobnostních práv. Bolestné není, co se týče dokazování, resp. přiznávání nároku nijak problematické. Při určování jeho výše se vychází z metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění) podle § 2958 občanského zákoníku, které doporučuje, a v praxi se tak standardně děje, aby poškození jako důkaz v soudním sporu využívali znalecké posudky znalců z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví.⁹³

9.2 Shrnující výsledky z nasbíraných dat

Náhradu nemajetkové újmy v trestním řízení v plném nebo částečném rozsahu soud přiznal pouze něco málo přes 16 % obětí. Hlavním důvodem je, že pouze pětina obětí vůbec o náhradu nemajetkové újmy žádá. Obecně může nízký počet nárokujících obětí pramenit zejména z neznalosti tohoto práva. Policie má sice povinnost je o právech poučít, nicméně

⁹⁰ MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 980-981.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1485/2019, uveřejněný pod číslem 10/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

⁹² Tamtéž.

⁹³ VÍTOVÁ, Blanka, Jakub DOHNAL a Jan KOTULA. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015, 335 stran: tabulky; 24 cm. ISBN 978-80-7263-940-3.

se jedná o krok spíše formální, než účinný vzhledem k jeho struktuře, rozsahu a jazyku, kterému laik těžko porozumí.⁹⁴ Navíc je nutné brát v potaz, že dle některých výzkumů je až pro 80 % obětí nesrozumitelné⁹⁵, svou roli může hrát i stresová situace, ve které se nachází, a ve výsledku si oběti pro sebe užitečné informace neodnesou.

Z několika soudních rozhodnutí vyplynulo, že se oběti o možnosti žádat náhradu nemajetkové újmy dozvěděly až od zmocněnce. „*Poškozená velmi upřímně a přímočaře sdělila, že její úvahy se tímto směrem začaly ubírat teprve po konzultaci se zmocněnkyní a tehdy si uvědomila, že právě setrvalý postoj obžalovaného o jeho nevině za situace, kdy již upoutáním pozornosti na ně zatáhl do nepříjemností i některé její známé (zvl. jejího nadřízeného v zaměstnání a jeho partnerku), by mohly ospravedlňovat i požadavek na imateriální újmu.*“⁹⁶

Nicméně vzhledem k nízkému počtu nárokujících obětí lze předpokládat, že oběti neví ani o tom, že jakožto zvlášť zranitelné oběti mají právo na bezplatnou právní pomoc zmocněnce a další práva, která jim z tohoto titulu vyplývají (např. právo na skrytí osobních údajů, jako je adresa nebo telefonní číslo, mimo spis nebo právo na zabránění kontaktu s pachatelem u soudu). Souvisejícím návrhům *de lege ferenda* v oblasti náhrady nemajetkové újmy obětí znásilnění (resp. zvlášť zranitelných obětí) se budu věnovat v poslední části této kapitoly.

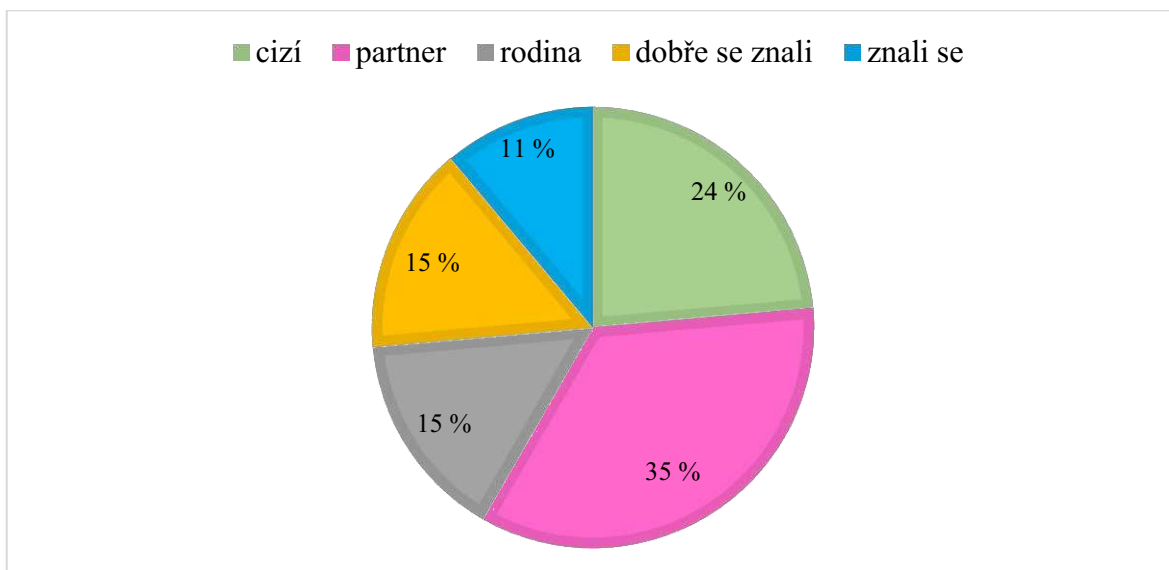
Nejčastěji o náhradu nemajetkové újmy žádají oběti vztahových znásilnění, kde byli pachateli jejich partneři, což není překvapivé vzhledem k tomu, že takových případů bylo i celkově v nasbíraných datech nejvíc. Téměř každá čtvrtá poškozená nárokující náhradu nemajetkové újmy byla obětí stereotypního znásilnění, což je poměrně vysoké číslo vzhledem k tomu, že stereotypní znásilnění představují jen čtvrtinu případů z nasbíraných dat. Celkově o náhradu nemajetkové újmy žádalo 22 % všech obětí trestného činu znásilnění.

⁹⁴ POLICIE ČR. *Poučení poškozeného* [online]. Policie ČR [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/pouceni-poskozeneho-pdf.aspx>.

⁹⁵ ROUBALOVÁ, M. a kol. *Oběti kriminality. Poznatky z viktimitační studie*. Praha: IKSP, 2019, s. 139–140.

⁹⁶ Rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 16. září 2021, sp. zn. 2 T 57/2021.

Graf 13: Nárok na náhradu nemajetkové újmy

Celkem včas a řádně nárokovalo náhradu nemajetkové újmy 73 obětí, z čehož plně byl nárok uznán 22 z nich. Ve 32 případech byl nárok poškozeným přiznán zčásti a ve zbytku byly odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních, 19 obětí bylo do civilního řízení odkázáno s celým nárokem.

Graf 14: Náhrada nemajetkové újmy

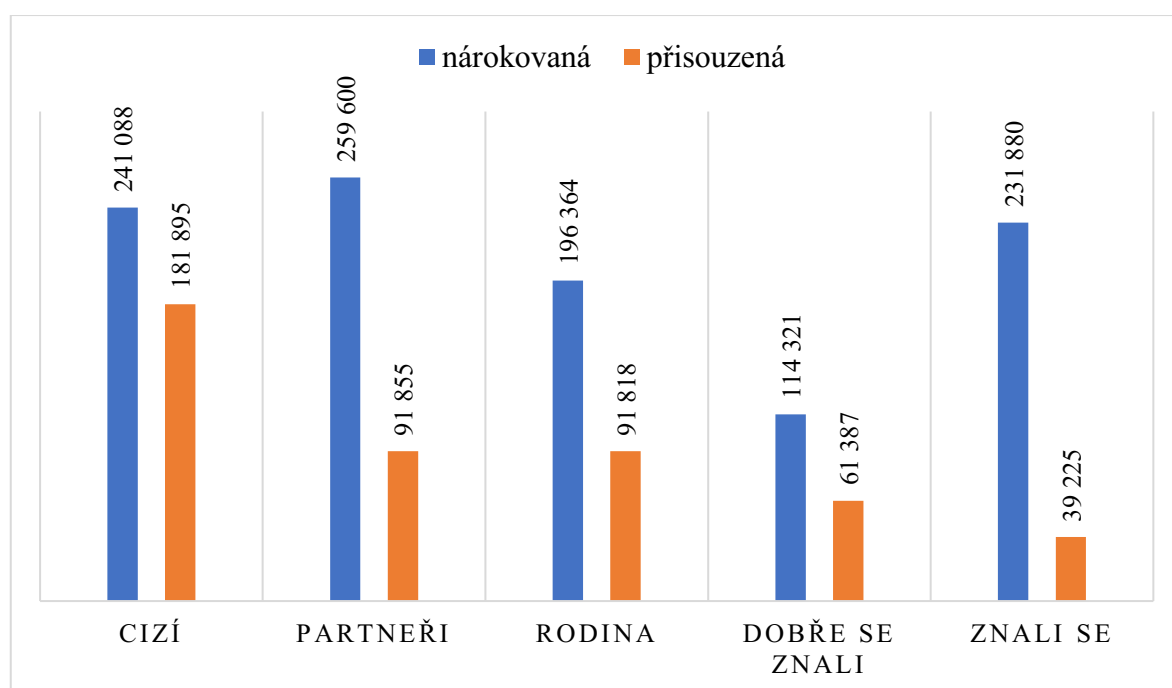

Průměrná nárokovaná výše náhrady nemajetkové újmy činila 534 886 korun, přičemž průměrná soudem uznaná výše byla 217 581 korun. Soudy tedy obětem, které uplatní svůj nárok, v průměru uznají necelou polovinu jejich nároku. Naprostá většina obětí požadovala náhradu zásahu do osobnostních práv. Přibližně čtvrtina obětí, které náhradu

nemajetkové újmy nárokovaly, požadovaly bolestné, přičemž ve všech případech soud jejich nárok přiznal celý. Jak bylo popsáno v úvodu této kapitoly, vzhledem k bodovému systému a zpracovávání znaleckých posudků není dokazování problematické a soud o oprávněnosti nároku proto nepochybuje.

Graf níže znázorňuje průměrné výše nárokovaných částek a průměrné přisouzené výše náhrady nemajetkové újmy. Z nasbíraných dat vyplývá, že zatímco u stereotypních znásilnění soudy přiznávají v průměru přes 75 % nároků obětí, resp. poškozených, jednotlivé skupiny vztahových znásilnění se pohybují o desítky procent níž.

Graf 15: Výše nemajetkové újmy

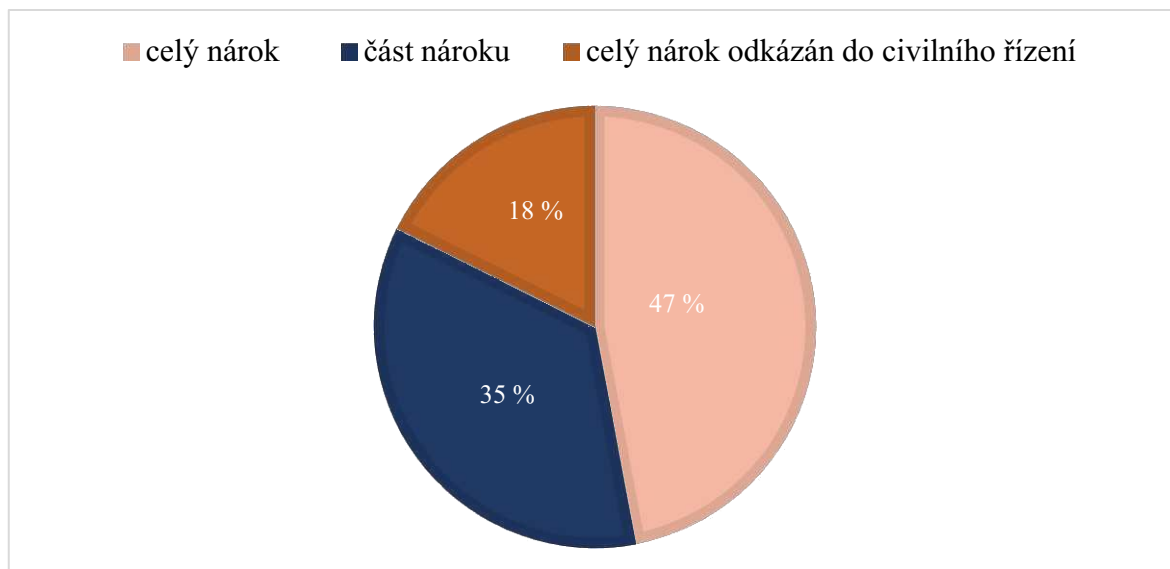

9.3 Adhezní řízení u stereotypních znásilnění

Nejčastějším typem nemajetkové újmy, kterou nárokovaly oběti stereotypních znásilnění, bylo bolestné. Může se jednat o hlavní důvod, proč u nich soud nárok přiznal v celé výši v daleko větším procentu případů než u znásilnění vztahových. Z nasbíraných dat vyplývá, že jen u stereotypních znásilnění, kde byl pachatel vůči oběti cizí, se vyskytlo nejvíce případů, kdy soud uznal nárok na náhradu nemajetkové újmy v plné výši, což odkazuje na úvod této kapitoly (bolestné se vyčísluje na základě bodového systému a je podpořeno znaleckým posudkem).

Soudy odkázaly oběti stereotypních znásilnění s celým nárokem do civilního řízení v méně než pětině případů, z toho naprostá většina nevyčíslila nárok, který chtěla jako náhradu nemajetkové újmy uznat, a proto o něm soud nemohl rozhodnout.

Graf 16: Nárok na náhradu – stereotypní znásilnění

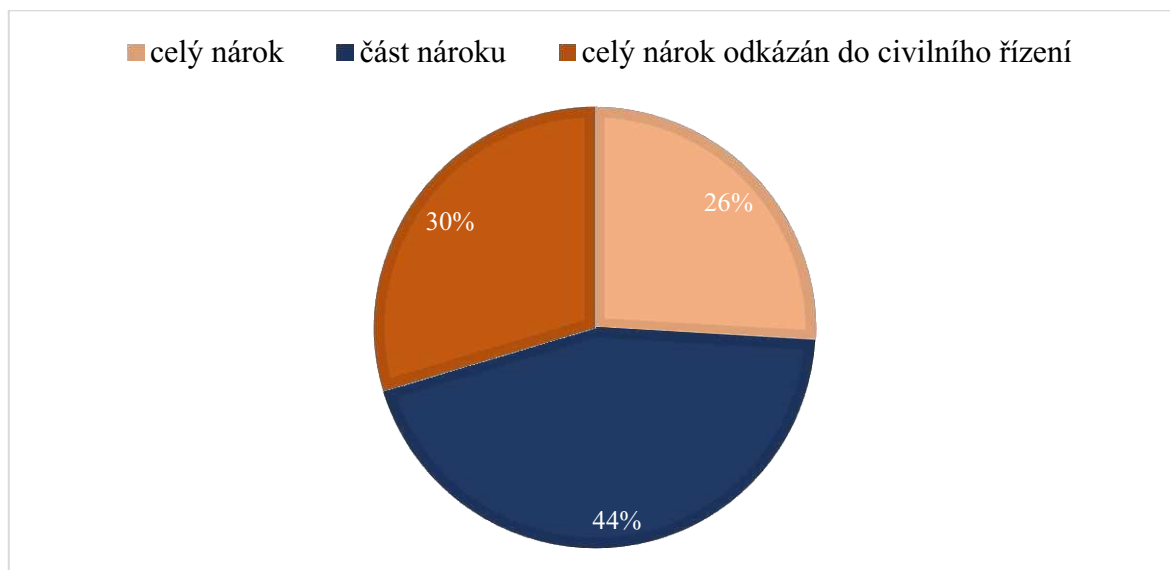

9.4 Adhezní řízení u vztahových znásilnění

U vztahových znásilnění oběti požadovaly bolestné spíše ojediněle, v naprosté většině případů nárokovaly náhradu za zásah do osobnostních práv. Zde dochází k problematickému vyčíslování a dokazování, což se ne překvapivě odráží na počtu nároků uznaných pouze zčásti nebo počtu celých nároků odkázaných do občanskoprávního řízení.

Soudy celý nárok na náhradu nemajetkové újmy obětí vztahových znásilnění uznají v přibližně čtvrtině případů. Většině z nich je nárok uznán zčásti a přibližně třetina z nich je do civilního řízení odkázána s celým nárokem.

Graf 17: Nárok na náhradu – vztahová znásilnění

Jako důvody častého nepřiznání celého nároku, nebo dokonce odkázání celého nároku do občanskoprávního řízení, vyplývají mimo jiné zejména nedostatky podaných návrhů na náhradu nemajetkové újmy. Oběti ne vždy svůj nárok vyčíslí nebo jej dostatečně nepodloží. Vliv může mít kromě toho, že poškozená neví o možnosti žádat o náhradu nemajetkové újmy, i již výše zmiňovaná neznalost práv zvláště zranitelných obětí, konkrétně právo na bezplatnou právní pomoc zmocněnce.⁹⁷

Zároveň se ale v odůvodněních soudů odráží závěry z kapitoly o psychických následcích trestného činu znásilnění. V některých případech je důvodem pro odkázání celého nároku do civilního řízení konstatování, že se u oběti, poškozené, plně nerozvinula posttraumatická stresová porucha.⁹⁸ V případech z mého pohledu excesivních soud vysloveně zlehčoval následky oběti s odůvodněním, že popisované negativní psychické následky oběť mít „nemůže“⁹⁹, nebo velmi obdobně že „zásah nebyl až tak závažný, tudíž subjektivní potíže poškozené jsou pouze dočasného charakteru“.¹⁰⁰

⁹⁷ Ustanovení § 6 zákona č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

⁹⁸ Lze ilustrovat na rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 19. března 2019, sp. zn. 2 T 84/2018-264, kde pachatel úmyslně opilý nezletilou dívku a znásilnil ji rukou. Poškozená nárokovala náhradu nemajetkové újmy ve výši 750 000 Kč, soud její nárok nicméně explicitně označil jako v rozporu s dobrými mravy s odůvodněním, že „po prožité události navázala další vztah, do bytu obžalovaného šla sama a dobrovolně.“

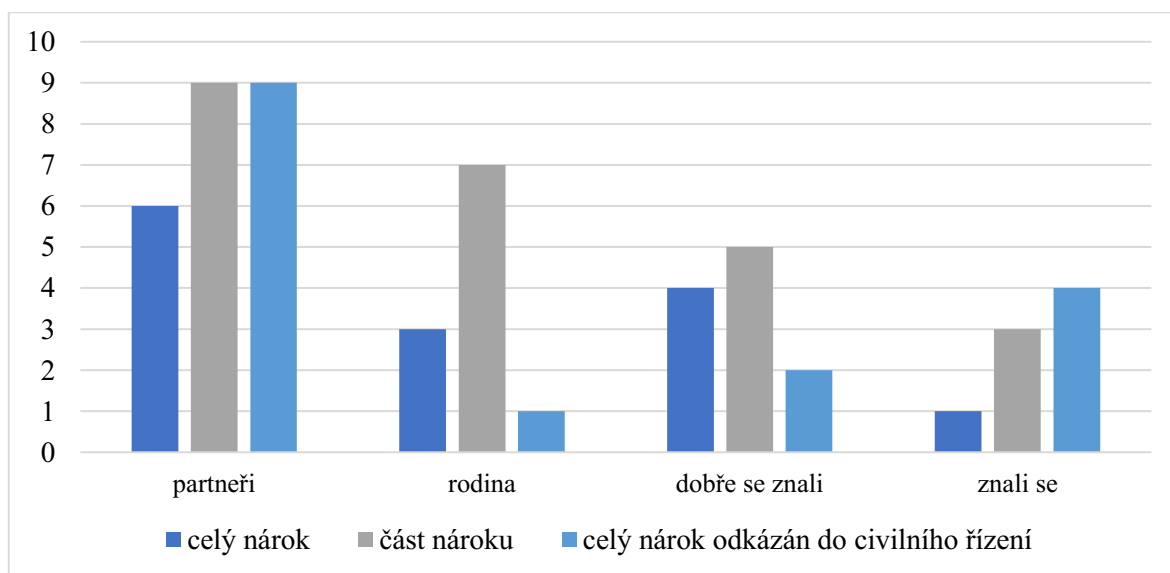
⁹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. března 2019, sp. zn. 9 T 1/2019.

¹⁰⁰ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 22. listopadu 2019, sp. zn. 30 T 181/2019.

9.4.1 Časté odkazování poškozených do civilního řízení

Bližší pohled na data vztahových znásilnění ukazuje, že nejčastěji je poškozeným uznán jejich nárok na náhradu nemajetkové újmy zčásti a ve zbytku jsou odkázány do občanskoprávního řízení.

Graf 18: Časté odkazování poškozených – vztahová znásilnění

Z odůvodnění částečných uznání a ve zbytku odkázání do civilního řízení vyplývá, že se tak děje ze dvou důvodů. Soudy jednak odkazují na to, že řízení o nároku na náhradu nemajetkové újmy je explicitně řešeno řízením vedlejším, a proto často uznají jen část nároku s tím, že pro uznání celého nároku by bylo třeba další dokazování, které by podstatným způsobem protáhlo trestní řízení. Tento argument je kvitován i Ústavním soudem, který ve svém nálezu uvedl, že možnost adhezního řízení neznamená, že by trestní soudy měly věnovat posuzování nároku na náhradu nemajetkové újmy stejnou míru pozornosti jako odůvodnění výroku o vině a trestu. Podle Ústavního soudu je tedy v případech, kdy by bylo „nutné provádět rozsáhlé doplnění znaleckým dokazováním, nelze obecným soudům vytýkat porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 LPS, pokud nepřistoupí k důkaznímu řízení o náhradě nemajetkové újmy v penězích a podle § 229 odst. 1 TrŘ poškozeného odkáží s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních“¹⁰¹.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. března 2022, sp. zn. IV. ÚS 2620/21. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=119311&pos=1&cnt=1&typ=result>.

Druhým, velmi frekventovaným důvodem pro odkázání poškozené do civilního řízení bylo, že oběť sice nárok vyčíslila, avšak řádně ho neodůvodnila, nepodložila. Důkazní břemeno poškozené je v případech trestného činu znásilnění ulehčeno například možností žádat o znalecký posudek na náklady státu dle § 151a odst. 1 trestního řádu.¹⁰² Tento důvod odkázání nároku do civilního řízení je podpořen i judikaturou Nejvyššího soudu, který zdůraznil, že o přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení lze přistoupit jedině, pokud byla v řízení důvodnost i výše nároku dostatečně prokázána, přičemž z podstaty věci nese důkazní břemeno poškozený. „*Nedostatky dokazování spočívající např. v tom, že znalecký posudek předložený poškozeným, o nějž opírá uplatněný nárok, neposkytuje dostatečný podklad pro vyslovení výroku zavazujícího obviněného k odčinění újmy vzniklé ublížením na zdraví, nemůže soud překlenout tím, že stanoví náhradu s odkazem na zásadu slušnosti, aniž odůvodní, podle jakých kritérií či jakým postupem dospěl k výši této náhrady.*“¹⁰³

V některých případech argumentace pro odkázání do občanskoprávního řízení lze však spatřovat vliv mýtu „ideální“ oběti a podceňování psychických následků popsaných v této práci. Nejčastěji soud oběti v tomto kontextu odkazoval do civilního řízení s odůvodněním, že zhodnotil, že oběť již traumatickou událost vytěsnila.¹⁰⁴ Zároveň jakmile znalec u oběti nediodagnostikuje posttraumatickou stresovou poruchu, její šance na náhradu nemajetkové újmy se dle nasbíraných dat automaticky rapidně snižuje. Soudy totiž v nikoliv ojedinělých případech vnímají právě posttraumatickou stresovou poruchu jako prakticky jedinou nemajetkovou újmu, u které lze uvažovat o přiznání celého nároku. Jiné psychické následky často pro soud představují spíše neadekvátní nároky, které neodpovídají intenzitě jednání pachatele, a proto jejich nároky odkazují buď celé či zčásti do civilního řízení.

Soudy také ne vždy dostatečně zohledňují všechny okolnosti a specifika daného případu a automaticky odkazují na řízení občanskoprávní. Krajský soud v Brně se například zabýval nárokem na náhradu nemajetkové újmy dvou mentálně a fyzicky postižených dětí, které znásilňoval jejich fyzioterapeut, jehož znaly. Jedná se o případ extrémní, nicméně na něm lze ilustrovat, že není vhodné chtít obecné požadavky striktně po každé poškozené

¹⁰² Dle zmiňovaného ustanovení mohou poškození žádat předsedu senátu nebo v přípravném řízení státního zástupce. Důvodem pro nevyhovění žádosti je, pokud buď tento důkaz není potřebný pro objasnění věci, anebo již znalecký posudek vyžádal orgán činný v trestním řízení.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2018, sp. zn. 6 Tdo 1017/2018, uveřejněné pod číslem 3/2020 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹⁰⁴ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. února 2020, sp. zn. 9 T 1/2020.

osobě bez zohlednění individuálních specifik projednávaného skutku. V daném případě oba poškození prostřednictvím svých zmocněnců nárokovaly 400 000 Kč jako náhradu za prožité útrapy. U dětí se po opakovaném znásilnění projevovaly úlekové reakce, dělalo jim velký problém se svléknout apod. Soud oběti v plném nároku odkázal do řízení občanskoprávního s odůvodněním, že nedokáží dostatečně popsat své útrapy vzhledem ke svým komplikovaným diagnózám. Soud sice uvedl, že to neznámá, že na náhradu nemajetkové újmy nemají vůbec nárok, nicméně se nárokem pro složitost odmítl zabývat. *„Právě poslední zmínka o neschopnosti poškozených popsat důsledky jednání obžalovaného na jejich osobách je podstatou problematiky dokazování tvrzené újmy a přes vědomí, že velmi významnou újmu oba poškození v důsledku jednání obžalovaného utrpěli, není možné v prostoru vymezeném v tomto trestním řízení, navíc vedeném vazebně, otázku přesného určení výše nároku, jenž poškozeným náleží, určit.“*¹⁰⁵

Výše uvedený případ v mnohých znacích připomíná případ, jímž se v roce 2021 zabýval i Ústavní soud¹⁰⁶, který zdůraznil, že újma způsobená trestným činem znásilnění už svou podstatou představuje zásah do nedotknutelnosti osoby, která spočívá v ochraně tělesné a duševní integrity člověka a je garantována v čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. *„Při znásilnění je zpravidla porušena nedotknutelnost osoby ve smyslu zásahů do fyzické i psychické integrity jednotlivce. V každém případě pak dochází k porušování nedotknutelnosti soukromí jednotlivce, neboť donucení k pohlavnímu styku je – bez ohledu na formu styku – zásahem do jednoho z nejniternějších aspektů soukromého života jednotlivce.“*¹⁰⁷ V tomto kontextu podle Ústavního soudu újma způsobená trestným činem znásilnění představuje pokračování práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. V souvislosti s náhradou nemajetkové újmy u zvláště zranitelných obětí dále Ústavní soud konstatoval, že *„přiznání excesivně nízké náhrady újmy a odkázání poškozeného se zbytkem jeho nároku do občanskoprávního řízení zejména v případě zvláště zranitelné oběti představuje porušení čl. 7 odst. 1 Listiny.“*¹⁰⁸

¹⁰⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. srpna 2020, č. j. 1 T 5/2020.

¹⁰⁶ Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti nezletilé transsexuální dívky s Aspergerovým syndromem, která byla znásilněna v Psychiatrické nemocnici Bohnice na oddělení dětské psychiatrie (byla navíc umístěna do chlapeckého oddělení). Stěžovatelka požadovala náhradu nemajetkové újmy ve výši 500 000 korun, Vrchní soud přiznal částku ve výši 75 000 korun, ve zbytku byla odkázána do občanskoprávního řízení. Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2021, č. j. II. ÚS 3003/20. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2021/II._US_3003_20_an.pdf

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 8.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 9.

V daném případě se navíc Ústavní soud vyjádřil i k otázce újmy způsobené znásilněním osobě se zdravotně postižením, což je i případ výše uvedeného případu Krajského soudu v Brně. Ústavní soud zásadně odmítl, že by důvodem pro snížení nároku měla být skutečnost, že poškozená kvůli svému zdravotnímu znevýhodnění nechápe zásah do svých práv. „Dojde-li zásahem do nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí (čl. 7 odst. 1 Listiny) ke vzniku újmy, nelze snížit náhradu této újmy jen z důvodu, že poškozený jednatel není schopen z důvodů svého postižení plně chápat zásah do svého základního práva.“¹⁰⁹ Argumentem *a maiori ad minus* lze proto dospět k závěru, že když není pro snížení nároku na náhradu újmy rozhodné, zda (zdravotně znevýhodněná) poškozená vůbec chápe zásah do svých základních práv, tím spíš není rozhodné, zda je schopna újmu popsat slovy.

9.4.2 Vliv majetkových poměrů pachatele

Dále jsem v nasbíraných datech zaznamenala opakující se odkazování na „exces“ pachatele, pročež se výsledek adhezního řízení odvíjel od jeho majetkových poměrů¹¹⁰ nebo aktuálního zaměstnání, na základě kterých soud shledal nárok oběti nepřiměřený a neadekvátní a naopak pro pachatele příliš zatěžující. Některé soudy nicméně na nedostatečné finanční zázemí pachatele v době trestního řízení nepřistupují, resp. odlišují případy, kdy taková situace není definitivní. „Soud si uvědomuje, že obžalovaný aktuálně výše uvedenou částkou nedisponuje a v případě, že rozsudek nabude právní moci, bude po delší časové období ve výkonu trestu, příp. ochranného ústavního léčení. Na druhou stranu se však jedná o mladého a zdravého muže, kterému nic nebrání, aby se, poté co se vrátí do běžného života, stal ekonomicky činným a z výsledků své pracovní činnosti nahradil alespoň v materiální podobě újmu, kterou poškozené způsobil. Výše přiznané náhrady rozhodně není nikterak likvidační. U obžalovaného je dán předpoklad, že bude do budoucna schopen uhradit vzniklou újmu, za současného zachování možnosti vést snesitelný a důstojný život.“¹¹¹

Citované rozhodnutí podporuje i ustálená judikatura Nejvyššího soudu, podle které mají mít majetkové poměry pouze tzv. moderační význam. „Přitom není možné zjišťovat

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2021, č. j. II. ÚS 3003/20, s. 9. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2021/II._US_3003_20_an.pdf.

¹¹⁰ Krajský soud v Českých Budějovicích např. rozhodoval ve věci 20 T 17/2018 o případu, kdy zletilý bratranec znásilnil svoji nezletilou sestřenicí. Soud poškozené přiznal 20 tisíc korun, nárokovala 50 tisíc korun s odůvodněním, že „v rámci výroku o nemajetkové újmě a její výši je nutno zjišťovat i vždy poměry na straně [...] obžalovaného, aby soudní rozhodnutí pro něj nemělo likvidační charakter.“

¹¹¹ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. října 2019, sp. zn. 16 T 14/2019.

*pouze jeho aktuální majetkové poměry, ale je nutno vzít zřetel i k jeho věku a z něj vyplývajícím předpokladům uhradit vzniklou újmu do budoucna za současného zachování možnosti vést snesitelný a důstojný život.*¹¹² Argument navíc doplňuje náleží Ústavního soudu, podle kterého sice trestní soud v adhezním řízení musí při stanovení výše náhrady škody (nebo nemajetkové újmy) dbát na to, aby tato povinnost neměla pro pachatele „doživotně likvidační následky“, resp. aby mu neznemožňovala vést snesitelný a důstojný život. Soud ale zdůraznil, že tento aspekt je třeba zohlednit v závislosti na závažnosti spáchaného deliktu a formě zavinění, s odkazem na případ nedbalostního trestného činu.¹¹³ Uvedená judikatura je významná zejména s ohledem na princip právní jistoty v souvislosti s § 13 občanského zákoníku.¹¹⁴

Znásilnění je úmyslným trestným činem, kde se o závažnosti nedá pochybovat. Zpravidla u vztahových znásilnění ale soudy nikoliv výjimečně argumentovaly v odůvodnění „likvidačními následky“ a majetkovými poměry pachatele, které ale zpravidla nebývají trvalé, a neměly by proto hrát natolik klíčovou roli, aby soud poškozenou do civilního řízení odkázal s celým nárokem.

9.5 Dílčí závěry kapitoly

Náhrada nemajetkové újmy od pachatele probíhá při řádně uplatněném nároku poškozené zpravidla buď v občanskoprávním řízení, nebo v trestním řízení. Druhá možnost představuje pro oběť v některých aspektech jednodušší proces. V případě trestného činu znásilnění pro ni totiž na rozdíl od civilního řízení platí postavení zvlášť zranitelné oběti podle zákona o obětech¹¹⁵, což mimo jiné znamená, že u civilního řízení nebude disponovat právy z toho plynoucími, včetně zabránění kontaktu s pachatelem nebo právní pomoci hrazené státem. I z těchto důvodů lze vnímat náhradu nemajetkové újmy prostřednictvím občanskoprávního řízení jako ne zcela funkční nástroj.

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015, uveřejněné pod číslem 11-12/2017 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

¹¹³ Ústavní soud, III. ÚS 2954/11-2, [SR 6/2012 s. 208].

¹¹⁴ Dle citovaného ustanovení „každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky“.

¹¹⁵ Postavení oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jako zvlášť zranitelné oběti zakotvuje § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech.

K polemice o nefunkčnosti nárokování náhrady nemajetkové újmy obětí trestného činu znásilnění v občanskoprávním řízení se lze pozastavit nad tím, jaký nástroj je obecně funkční. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) vztahující se ke článku 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv se obecně za účinný právní nástroj považuje takový právní prostředek, který je účinný nejen v teorii, ale i v praxi.¹¹⁶ Zároveň se takový nástroj musí vyznačovat dostupností, dostatečnou ochranou a splňovat povinnost rychlosti.¹¹⁷ Zmiňovaný článek zní: „Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné opravné prostředky před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“ Možnosti analogicky vnímat požadavek účinnosti právního nástroje i v problematice odškodňování podtrhává anglické znění článku, kde je patrné, že se nejedná o opravný prostředek v kontextu našeho vnitrostátního práva, nýbrž obecně o nástroj nápravy porušení úmluvy („*right to an effective remedy*“).

Výše uvedené podporuje důležitost adhezního řízení, které může být efektivním nástrojem pro nárokování náhrady nemajetkové újmy, a to v rámci trestního řízení. Soudy nicméně velkou část obětí z těch, které nemajetkovou újmu po pachateli nárokují, odkážou do civilního řízení, což může v řadě případů představovat faktické zamítnutí jejich nároku. Dle výzkumů totiž oběti do civilního řízení dále nepokračují, ať už kvůli vyčerpání sil i finančních prostředků v řízení trestním, nebo kvůli riziku nejistoty a případnému hrazení vysokých nákladů řízení.¹¹⁸

Z nasbíraných dat vyplývá, že soudy nedělají markantní rozdíl mezi vztahovými a stereotypními znásilněními, rozdíly pramení zejména z odlišných typů nemajetkových újem, které oběti nárokují. U stereotypních znásilnění se v drtivé většině případů jedná o bolestné, které z hlediska dokazování nečiní problémy vzhledem k tomu, že je nárok opřen o bodový systém znaleckým posudkem. Soudy v takových případech o oprávněnosti nároku nepochybují a zpravidla jej uznávají v plné výši. Oproti tomu u vztahových znásilnění se oběti snaží nárokovat zejména zásah do osobnostních práv, což je pochopitelně v očích

¹¹⁶ McGlinchey a ostatní proti Spojenému království, č. 50390/99, rozsudek ze dne 29 dubna 2003.

¹¹⁷ Evropský soud pro lidská práva, Paulino Tomás proti Portugalsku z 27. 3. 2003, dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-23610>.

¹¹⁸ ProFem. *Odškodňování obětí trestných činů v kontextu násilí na ženách: poznatky z teorie i praxe a návrhy na zlepšení*. [online] proFem [cit. 04.01.2023]. Dostupné z: [https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publikace%20\(A5\)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf](https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publikace%20(A5)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf).

soudu daleko komplikovanější a nejčastěji poškozené uznají část nároku a se zbytkem odkáží do řízení občanskoprávního, anebo ji tam odkáží s celým nárokem.

Znásilnění přitom představuje ze své podstaty zásah do Listinou garantovaného práva na ochranu osobnosti a soukromí. Ústavní soud proto případy, kdy jsou obětem znásilnění přiznávány excesivně nízké náhrady nemajetkové újmy, označil za protiústavní. Z nasbíraných soudních rozhodnutí lze nicméně vyzorovat, že se jedná o běžnou praxi. V rozhodovací praxi o nároku na náhradu nemajetkové újmy se celkově promítá zejména podceňování účinků trestného činu znásilnění i psychických následků.

Vzhledem k odlišným typům nemajetkové újmy, kterou oběti vztahových a stereotypních znásilnění nárokují, nelze vysledovat rozdíl v přístupu mezi těmito dvěma skupinami, lze nicméně dospět k závěru, že soudy mají v adhezním řízení tendenci bez dalšího odkazovat buď zčásti, nebo s celým nárokem do civilního řízení.¹¹⁹ Přitom z podstaty trestného činu znásilnění je na místě si uvědomit, že částky, které průměrně oběti znásilnění nárokují na náhradu zásahu do osobnostních práv, znamenají spíše symbolické zadostiučinění. *„Lze jen zopakovat, že žádná finanční částka nemůže odčinit zavrženíhodnost projevů obžalovaného, které cílily k zmanipulování poškozené a degradování její osobnosti na věc, se kterou by si mohl obžalovaný pohrávat a nakládat s ní dle svého momentálního sexuálního rozpoložení a nálady.“*¹²⁰

9.6 Návrhy *de lege ferenda*

Z nasbíraných dat plyne, že o náhradu nemajetkové újmy žádá pouze přibližně pětina obětí znásilnění. Oprávněný nárok, který by zároveň mohly doložit, by ale mohlo mít daleko větší množství. Jako hlavní důvod nízkého nárokování lze uvést to, že oběti o svých právech neví, což vypovídá mimo jiné o nefunkčním poučování o právech, která pro danou osobu plynou zejména z titulu postavení zvláště zranitelné oběti.

V případě náhrady nemajetkové újmy je klíčovým právem právo na bezplatnou právní pomoc zmocněnce, který by celým procesem mohl oběť provést, nebo v souvislosti s dokazováním oprávněnosti nároku možnost žádat o znalecký posudek na náklady státu dle § 151a odst. 1 trestního řádu. Možnou cestou by bylo přiznat zvláště zranitelné oběti některá

¹¹⁹ Nelze opominout skutečnost, že v nasbíraných datech naprostou většinu tvořila rozhodnutí soudů prvního stupně. Pro komplexní závěry by bylo nutné mít k dispozici i rozhodnutí odvolacích soudů.

¹²⁰ Rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 16. září 2021, sp. zn. 2 T 57/2021.

práva i bez její žádosti – pokud by oběť měla od začátku trestního řízení po boku zmocněnce, daleko pravděpodobněji by mohla se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy v trestním řízení uspět. Problematika odškodňování, vyčíslování a odůvodnění nároků může být složitá i pro profesionály, natož pak pro oběť trestného činu, která je po zdlouhavém trestním procesu vyčerpaná. To je také důvodem, proč zpravidla oběti znásilnění v případě neuznání celého nároku do občanskoprávního řízení nepokračují.¹²¹

Zároveň nelze pominout fakt, že v trestním řízení má oběť na rozdíl od občanskoprávního práva status zvláště zranitelné oběti, což může také hrát velkou roli v rozhodnutí, zda pokračovat v dalším řízení. Pokud by však měla bezplatnou právní pomoc, na kterou má ze zákona právo, mohla se domoci svého nároku už v adhezním řízení.

Vnímání důležitosti nemajetkové újmy nepřidává fakt, že je v trestním řádu výslovně v ustanovení § 228 odst. 2 *in fine* uvedena povinnost přiznat nárok jen ve vztahu k náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení.¹²²

Někteří autoři se domnívají, že cestou nápravy aktuálního nastavení by bylo kromě explicitního ukotvení nemajetkové újmy v trestním řádu, čímž by byla postavena na roveň s jinými typy náhrady újmy, uložení povinnosti obžalovanému nahradit škodu, nemajetkovou újmu nebo bezdůvodné obohacení vždy, pokud je jejich výše (nebo rozsah u bezdůvodného obohacení) součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku. „*Uzná-li obžalovaného vinným trestným činem, jímž způsobil nemajetkovou újmu, musí být její výše součástí popisu skutku. Pokud by poškozeného odkázal s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na jiné příslušné řízení, dostal by se výrok o vině s výrokem o soukromoprávním nároku do stejného rozporu, jako když nepřizná nárok na náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení.*“¹²³ Kdyby současně s předchozím návrhem měla oběť k dispozici zmocněnce, který by byl schopen jí s nárokováním náhrady nemajetkové újmy řádně a včas pomoci, odrážela by taková úprava naléhavou potřebu kompenzace prožitých útrap obětí.

¹²¹ ProFem. *Odškodňování obětí trestných činů v kontextu násilí na ženách: poznatky z teorie i praxe a návrhy na zlepšení*. [online] proFem [cit. 04.01.2023]. Dostupné z: [https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publikace%20\(A5\)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf](https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publikace%20(A5)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf).

¹²² Podle § 228 odst. 1 trestního řádu „*nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno.*“

¹²³ BERANOVÁ, Andrea. *Úvahy nad právní úpravou adhezního řízení de lege ferenda*. *Trestněprávní revue* [online]. 2016 [cit. 2022-08-08]. s. 224.

V současném nastavení uplatňování nároku na náhradu nemajetkové újmy ale lze spatřovat nedostatky. V tomto kontextu lze odkázat na hodnoty a principy, ze kterých obecně právní předpisy vychází. Významná publikace amerického filozofa práva Lone Luvoise Fullera *Morálka práva* pracuje s premisou, že není nutné, aby jednání pachatele způsobilo bezprostřední újmu, nýbrž jediným předpokladem je fakt, že k ní došlo. Fuller toto stanovisko demonstruje na příkladu historického trestného činu, který je svou povahou a závažností méně společensky škodlivý než znásilnění. „*Existuje prastarý zločin ničení nebo popisování dopravních značek. Ani u jednoho z těchto zločinů není nutné, aby pachatelovo jednání způsobilo komukoli bezprostřední újmu. Součástí základu, na němž tyto zákony spočívají, je předpoklad, že jestliže fyzické ukazatele, podle nichž lidé jednají vůči sobě navzájem, jsou značně poškozené, ty, které zůstaly nedotčené, ztratí svůj význam a lidé se nadále nebudou cítit bezpečně, když na ně budou spoléhat. Platí-li to v případě, kdy lidé poškozují správně umístěné značky, co potom řekneme o inženýrovi, který tyto značky umístí na špatné místo, anebo o zákonodárci, jenž zřušuje úkol sepsat životně důležité články, které definují vzájemná práva a povinnosti mezi lidmi?*“¹²⁴

Stejně tak se lze v závěru opřít o teorii společenské smlouvy. Přestože její hlavní představitelé v některých aspektech k této teorii přistupují odlišně, kompromis by Thomas Hobbes, John Locke i Jean Jacques Rousseau mohli najít v tvrzení, že se jedná o teorii, kde jsou veškeré vztahy ve společnosti (právní i mocenské) založeny na implicitní dohodě mezi všemi jejími členy. V zásadě to znamená odpovědnost celé společnosti za fungování právního systému, a proto v případě nerespektování jejích pravidel je namístě náprava za jejich porušení.

Dle současné právní úpravy se lze opřít o ustanovení § 81 odst. 2 občanského zákoníku, který staví na jisto, že život a důstojnost člověka požívají právní ochrany. Zároveň je na základě obecné úpravy nemajetkové újmy uvedené v úvodní části této kapitoly nepochybné, že samotným spácháním trestného činu má oběť znásilnění nárok na náhradu nemajetkové újmy. Vzhledem k závažnosti účinků tohoto trestného činu ale lze uvažovat o tom, že by bylo postaveno na jisto, že jediným dostatečným zadostiučiněním bude peněžitá náhrada, a to i v případech, kdy oběť nepocítuje újmu na zdraví (ve smyslu § 2958 občanského zákoníku), vzhledem k podstatě trestného činu znásilnění, který v každém případě znamená zásadní zásah do života a důstojnosti. Pravděpodobně by musel být v tomto

¹²⁴ FULLER, Lon Luvois. *Morálka Práva*/Lon L. Fuller. 1. vyd. Praha: Oikoyomenh, 1998, s. 206.

kontextu zaveden i pro zásah do osobnostních práv obdobný (bodový) systém jako u bolestného, což by ovšem mohlo být problematické.

Vzhledem ke specifikům problematiky odškodňování nemajetkové újmy je zároveň aktuální se ptát, zda jsou trestní soudy v souladu se zásadou legitimního očekávání schopni otázku náhrady nemajetkové újmy dobře uchopit a v rámci možností ji spravedlivě posoudit a rozhodnout o ní. Nález Ústavního soudu o odkazování do civilního řízení citovaný v této kapitole lze vnímat jako korektiv, ale zůstává otázkou, zda nejsou trestní soudy obecně nakloněny *a priori* spíše odkazovat do civilního řízení. Pro zodpovězení by nicméně bylo nutné disponovat u daných rozhodnutí i rozhodnutími odvolacích soudů, která se v nasbíraných datech převážně neobjevovala.

V tomto kontextu lze uvažovat o inspiraci zahraniční právní úpravou a systému, kde jsou soudní úseky specializované na téma sexuálního násilí. Lze zmínit například možnost zřídit po španělském vzoru alespoň jeden soud v každém okrese, nebo vzhledem k vysoké latenci trestného činu znásilnění alespoň kraji, který by se specializoval na násilí na ženách.¹²⁵

Znásilnění představuje komplexní problematiku, která má řadu specifik oproti jiným trestným činům – ať už v oblasti akutní reakce na stres, psychických následků, různosti projevů traumat obětí, čímž vyžaduje nutnost znalostí zejména v oblasti viktimologie a psychotraumatologie, což se promítá i do výsledků adhezního řízení. Profesionálové specializovaní na násilí na ženách u nás v justici velmi chybí, přitom se jedná o problematiku aktuální a naléhavou.

¹²⁵ Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/19/CS/national_specialised_courts?SPAIN&member=1.

Závěr

Znásilnění je trestným činem s mnohdy velmi omezenými důkazními prostředky, nejvyšší mírou latence a zároveň dlouhodobými následky. Z rozhodovací praxe je nicméně získáno stále málo dat a rozhodně se jedná o důležité téma k diskusi. Ze zpracovaných 337 rozsudků krajských a okresních soudů vyplývá, že soudy více či méně podléhají každému z mýtů „pravého“ znásilnění rozebraných v jednotlivých kapitolách.

Přestože je většina znásilnění spáchaná pachatelem, kterého oběť znala, stává se, že soudy vnímají citovou vazbu jako faktor, který hraje roli v jeho vnímání, a oběti to jde v některých případech k tíži. Soudy nevnímají znásilnění v případech, kdy se oběť a pachatel znali, jako hrozbu pro společnost, proto na základě tohoto předpokladu mnohdy ukládají raději podmíněné tresty. V některých případech vedl předchozí či probíhající vztah mezi pachatelem a obětí v důsledku ke zproštění obžaloby.

Ačkoliv mýtus pravého znásilnění tento trestný čin vykresluje jako útočné přeapadení, neznamená to, že má oběť zpravidla pouze fyzické následky. Téměř každé třetí znásilnění z nasbíraných dat zanechalo na oběti dlouhodobě pouze psychické následky, které byly navíc podpořené znaleckým posudkem či jiným stanoviskem odborníka. Nicméně ani diagnostikovaná posttraumatická stresová porucha pro soudy nemusí znamenat vážný následek ve smyslu těžké újmy na zdraví dle § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku, byť se s ním oběť může vypořádávat celý život a může být pro její běžné prožívání daleko fatálnější než fyzická zranění vzniklá bezprostředně při činu.

U vztahových znásilnění se pozornost opakovaně odvrací od osoby pachatele k oběti a zjišťuje se, zda je vhodnou obětí, která musí následně podstoupit určitá hodnotící kritéria. Ta však na projednávaný skutek nemají žádný vliv a jdou nad rámec skutečností, které musí soud zjišťovat, aby mohl nade vši pochybnost rozhodnout o vině a trestu – ať už se jedná o počet partnerů, zaměstnání nebo finanční zázemí oběti. Lze se domnívat, že mnohdy se soudy musí vypořádat s obhajobou, která má za cíl oběť zdiskreditovat, v některých případech nicméně negativní hodnocení oběti v odůvodnění přispělo buď ke zproštění obžaloby, anebo uložení trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu.

Podle dalšího dílčího mýtu „pravého“ znásilnění trpí většina pachatelů parafilií, což má představovat hlavní důvod jejich jednání. Dle analýzy nasbíraných dat nicméně parafilií trpí naprosté minimum pachatelů. V některých případech dokonce pachatelé utíkají do

různých diagnóz v rámci obhajoby ve snaze vyhnout se trestní odpovědnosti, na což ale soudy zásadně nepřistupují.

Mýtus „pravého“ znásilnění dále předpokládá, že pachatelé tohoto trestného činu trpí nějakou z forem parafilie, na základě které mnohdy nejsou schopni rozpoznat nebo ovládat své jednání. Z nasbíraných dat nicméně plyne, že naopak drtivá většina pachatelů je z hlediska sexuální preference a sexuální identity v normě. Pouze 10 % pachatelů mělo nějakou z forem parafilie – nejčastěji se jednalo o patologickou sexuální agresivitu, pedofilii nebo exhibicionismus. Mnohdy měli tyto pachatelé také zároveň nějakou z poruch osobnosti nebo závislosti na návykových látkách. Opakovaně se ve znaleckých posudcích objevovalo, že se někteří pachatelé snaží v rámci své obhajoby vydávat za osobu trpící nějakou z těchto forem deviací.

Osobně za nejcitelnější vliv mýtu „pravého“ znásilnění na rozhodování vztahových znásilnění vnímám zpětný úsudek soudu, kdy naprosto pomíjí běžnost některých jednání, obzvlášť když jde o člověka, kterého oběť zná delší dobu. Oběti jde k tíži to, že nepředpokládala, co se jí může stát, že jí nepřipadala podezřelá situace, kterou, byť už několikrát bez jakéhokoliv problému, absolvovala. Neplatí to bezvýjimečně, ale při zpracovávání dat jsem byla překvapená, o jak frekventovaný problém se jedná. Soudy na základě tohoto mýtu pravidelně přistupovaly ke zproštění obžaloby, či v případě odsouzení k trestu odnětí svobody k podmíněnému odkladu jeho výkonu.

Ve světle jednotlivých mýtů nebo jejich kombinací potom docházím k tomu, že soudy vnímají zkresleně povahu a závažnost trestného činu podle § 39 odst. 2 trestního zákoníku, které jsou určeny mimo jiné způsobem provedení činu a jeho následky. Právě odlišné pohlížení na oběti a pachatele, zlehčování skutku tím, že mezi nimi byl jakýkoliv vztah, následně vede ke vlivu na ukládání trestů, resp. jejich výměry. V případě vztahových znásilnění (obzvlášť v kategoriích uvedených v této práci jako *dobře se znali* a *znali se*) se přitom průběh od těch stereotypních podstatně neliší. Soudy se ale na základě mýtů popsaných v této práci přiklání k tomu, že jsou pachatelé stereotypních znásilnění pro společnost nebezpečnější, proto je třeba je trestat přísněji, zatímco pachatel vztahového znásilnění se skutku dopustil excesivně vůči konkrétní oběti, a proto se (byť s přísnější klasifikací než u většiny stereotypních znásilnění) mnohem častěji rozhodne uložit podmíněný trest odnětí svobody.

Byť samozřejmě soudy nahlíží v otázce viny na skutek očima a perspektivou obviněného, nelze při rozhodovací praxi zcela opomenout možné dopady na oběť, tedy psychické (i fyzické) následky, jež mohou být mimo jiné způsobeny sekundární viktimizací. Na rozdíl od těch primárních se sekundárním ranám dá zabránit, či je alespoň minimalizovat (např. snížit pravděpodobnost rozvinutí posttraumatického stresového syndromu u oběti). Těžko se dá ovlivnit problematika medializace, postoje blízkého okruhu oběti a laické veřejnosti, i když věřím, že se edukace společnosti v této oblasti bude zlepšovat a během let se prolomí i utkvělé společenské představy rozebrané v této práci. V procesu sekundární viktimizace je hlavním faktorem, který naopak lze systematicky ovlivnit, citlivý a profesionální přístup ze strany odborníků a orgánů činných v trestním řízení, které s obětí přichází do kontaktu (ať už v rámci působení na justiční a policejní akademii, tak větším důrazem na viktimologii a psychotraumatologii).

Mýty popsané v této práci hrají roli i v oblasti rozhodování trestních soudů o občanskoprávním nároku na náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení. Soudy obecně nepřístupují zásadně odlišně ke stereotypním a vztahovým znásilněním z důvodu jejich podstaty, faktický rozdíl vzniká odlišným typem nemajetkové újmy, které oběti nárokují. U stereotypních znásilnění oběti nejčastěji nárokují bolestné, což vzhledem k bodovému systému a vypracovaným znaleckým posudkům v praxi znamená stoprocentní uznání celé nárokované částky. Na rozdíl od toho oběti vztahových znásilnění v naprosté většině případů nárokovaly náhradu za poškození osobnostních práv, kde je dokazování daleko problematičtější. Soudy často rovnou odkazovaly oběti, resp. poškozené, s jejich nárokem do občanskoprávního řízení, nejčastěji s odůvodněním, že by dokazování prodloužilo trestní řízení.

Z nasbíraných dat bylo znát, že se trestním soudům příliš nechce do rozhodování o přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy, což je do jisté míry nepřekvapivé vzhledem k tomu, že se jedná svou povahou o čistě soukromoprávní otázku. I dle ustálené judikatury se jedná o postup legitimní vzhledem k tomu, že je rozhodování o nemajetkové újmě v trestním řízení řízením vedlejším. Z odůvodnění častých případů odkazování poškozených do civilního řízení se ovšem může zdát, že se soudy nárokům na náhradu nemajetkové újmy téměř vyhýbají. Zároveň nelze pominout skutečnost, že obětem znásilnění v trestním řízení na rozdíl od řízení občanskoprávního náleží i práva plynoucí z titulu zvláště zranitelné oběti.

Pro mnohé z obětí znásilnění znamená z více důvodů popsaných v této práci odkaz do občanskoprávního řízení faktické zamítnutí jejich nároku.

O náhradu nemajetkové újmy žádá navíc pouze pětina obětí znásilnění. Hlavním důvodem může být, že oběti o svých právech ani neví, zejména o těch, která pro ně plynou z titulu zvláště zranitelné oběti. Poučení, kterého se jim dostává, plní spíše formální funkci, a proto se v praxi mnohé oběti například ani nemusí dozvědět o právu na bezplatnou právní pomoc zmocněnce, který by mohl hrát klíčovou roli v nárokování náhrady nemajetkové újmy v rámci adhezního řízení. Mohlo by se tak zamezit nedostatečně odůvodněným nebo nevyčísleným návrhům, které vedou k malému procentu přiznaných nároků.

Z mýtů stereotypního znásilnění se do adhezního řízení promítá zejména podceňování psychických následků a mýtus ideální oběti. Na základě jejich vlivu soudy v některých případech označily nároky vzhledem k projednávanému případu za neadekvátní.

Nedovolila bych si tvrdit, že je nějaký typ znásilnění hroznějším nebo méně hrozným zážitkem než jiný typ. Po provedeném hodnocení dat ale chci vyzdvihnout, jak v některých případech soudy nepřiměřeně odlišným způsobem ke vztahovým znásilněním a jejich obětem přistupují, zlehčují jednání pachatele a vnímají v souhrnu všech okolností jinou povahu a závažnost trestného činu ve smyslu § 39 odst. 2 trestního zákoníku, což se ve výsledku promítá do druhu a výměry trestu.

Seznam použité literatury a jiných zdrojů

Seznam použité literatury

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Přeložil Daniel BOGUŠOVSKÝ, Vratislav JANDA. Praha: Grada, 1998. 117 s. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-629-3.

BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Znásilnění v ČR: trestné činy a odsouzení pachatelé*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 221 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-153-0.

BOYD, Cameron. The Impact of Sexual Assault on Women. *Australian centre for the study of sexual assault* [online]. 2011 [cit. 2023-01-04]. ISSN 1838-949X. Dostupné z: <https://aifs.gov.au/sites/default/files/publication-documents/rs2.pdf>.

BREWIN, Chris R. Re-experiencing traumatic events in PTSD: new avenues in research on intrusive memories and flashbacks. *European journal of psychotraumatology* [online]. United States: Taylor & Francis, 2015, 6(1), 27180–27180 [cit. 2022-11-30]. ISSN 2000-8198. Dostupné z: doi:10.3402/ejpt.v6.27180.

BURT, Martha R. Cultural myths and supports for rape. *Journal of personality and social psychology* [online]. American Psychological Association, 1980, 38(2), 217–230 [cit. 2022-12-27]. ISSN 0022-3514. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.5745&rep=rep1&type=pdf>.

CANTOR, Chris a John PRICE. *Traumatic entrapment, appeasement and complex post-traumatic stress disorder: evolutionary perspectives of hostage reactions, domestic abuse and the Stockholm syndrome*. *Australasian psychiatry: bulletin of the Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists* [online]. London, England: Informa UK, 2007, 41(5), 377-384 [cit. 2023-01-14]. ISSN 1039-8562. Dostupné z: doi:10.1080/00048670701261178.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. 307 s. ISBN 978-80-7380-806-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forezní praxi*. Praha: Portál, 2014. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

GELLES, Richard J. Power, Sex, and Violence: The Case of Marital Rape. *Family coordinator* [online]. Minneapolis, Minn: National Council on Family Relations, 1977, 26(4), 339–347 [cit. 2022-30-28]. ISSN 0014-7214. Dostupné z: doi:10.2307/581754.

HASKELL, Lori a Melanie RANDALL. *The Impact of Trauma on Adult Sexual Assault Victims What the Criminal Justice System Needs to Know* [online]. 2019 [cit. 2022-30-28]. ISBN 978-0-660-30125-9. Dostupné z: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/jr/trauma/trauma_eng.pdf.

HOWITT, Dennis. *Forensic and criminal psychology*. London: Prentice Hall, 2002. 423 s. ISBN 0-13-016985-4.

CHENNELLS, Rebecca. Sentencing: The real rape myth. *Agenda (Durban)* [online]. Taylor & Francis Group, 2009, 23(82), 23–38 [cit. 2022-12-27]. ISSN 1013-0950. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41321365>.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.

KARATZIAS, Thanos, Marylene CLOITRE, Andreas MAERCKER a kol. PTSD and Complex PTSD: ICD-11 updates on concept and measurement in the UK, USA, Germany and Lithuania. *European Journal of Psychotraumatology* [online]. United States: Taylor & Francis, 2017, 8(sup7), 1418103–6 [cit. 2022-11-30]. ISSN 2000-8198. Dostupné z: doi:10.1080/20008198.2017.1418103.

KUTÁLKOVÁ, Petra a Ľubica KOBOVÁ, ed. *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In Iustitia, 2014. 232 s. ISBN 978-80-260-5793-2.

LINKOVÁ, Marcela. Znásilnění: Historický kontext a genderové stereotypy. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences, 2002, 3(1), 6–9 [cit. 2022-06-26]. ISSN 1213-0028. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/publikace/znasilneni-historicky-kontext-genderove-stereotypy>.

MACKINNON, Catharine A. *Sex equality: Rape law*. New York: Foundation Press, 2001. 908 s. ISBN 1-58778-174-3.

MKN-10: *mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize: obsahová aktualizace k 1. 1. 2018*. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2018. ISBN 978-80-7472-168-7.

NETÍK, Karel, Stanislav HÁJEK a Daria NETÍKOVÁ. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Praha: C.H. Beck, 1997. 140 s. Beckova skripta. ISBN 80-7179-177-6.

PARROT, Andrea a Laurie BECHHOFFER. *Acquaintance rape: the hidden crime*. New York: Wiley, 1991. 401 s. ISBN 0-471-51023-8.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2009. 232 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2618-2.

PICKETT, Justin T., Christina MANCINI a Daniel P. MEARS. Vulnerable victims, monstrous offenders, and unmanageable risk: explaining public opinion on the social control of sex crime. *Criminology (Beverly Hills)* [online]. Columbus: Blackwell Publishing, 2013, 51(3), 729–759 [cit. 2022-11-28]. ISSN 0011-1384. Dostupné z: doi:10.1111/1745-9125.12018.

ProFem. *Odškodňování obětí trestných činů v kontextu násilí na ženách: poznatky z teorie i praxe a návrhy na zlepšení* [online] proFem, 2022 [cit. 2023-01-04]. ISBN 978-80-907512-9-3. Dostupné z: [https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publicace%20\(A5\)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf](https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publicace%20(A5)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf).

RABOCH, Jiří, Michal HRDLIČKA, Pavel MOHR, Pavel PAVLOVSKÝ a Radek PTÁČEK, ed. *DSM-5®: diagnostický a statistický manuál duševních poruch*. Praha: Hogrefe – Testcentrum, 2015. 1032 s. ISBN 978-80-86471-52-5.

REECE, Helen. Rape Myths: Is Elite Opinion Right and Popular Opinion Wrong? *Oxford Journal of Legal Studies* [online]. Oxford University Press, 2013, 33(3), 445–473. ISSN 0143-6503. Dostupné z: doi:10.1093/ojls/gqt006.

ROELOFS, K. Freeze for action: Neurobiological mechanisms in animal and human freezing. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences* [online]. London: The Royal Society, 2017, **372**(1718), 20160206-20160206 [cit. 2022-11-12]. ISSN 0962-8436. Dostupné z: doi:10.1098/rstb.2016.0206.

SDRUŽENÍ PRO OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Díl osmý, [Dřevěné stavby – Falšování]*. Praha: Paseka, 1997. 1039 s. ISBN 80-7185-1005-1.

SCHWÖBEL-PATEL, Christine. The ‘Ideal’ Victim of International Criminal Law. *European Journal of International Law* [online]. 2019, 29(3), 703–724 [cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/29/3/2909.pdf>.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer, 2020. 1031 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7.

TERYNGEL, Jiří. *Trestné činy v sexuální oblasti*. Wolters Kluwer, 2014(4). ISSN 1805-0824.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

VÍTOVÁ, Blanka, Jakub DOHNAL a Jan KOTULA. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2015. 335 s. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-940-3.

WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Doporučené postupy v terapii parafilních sexuálních deviantů*. Praha. Sexuologická společnost České lékařské společnosti JEP, 2012.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 351 s. ISBN 978-80-7367-419-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Zpráva za rok 2020 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022* [online]. Praha, 2021 [cit. 2022-11-22].

Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-amuzu/dokumenty/Zprava_za_rok_2020_Akcniho_planu_prevence_domaciho_a_genderove_podmineneho_nasili.pdf

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Zpráva za rok 2021 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-11-22].

Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/zprava-za-rok-2021-o-plneni-akcniho-planu-prevence-domaciho-a-genderove-podmineneho-nasili-na-leta-2019-_2022-198142/

Seznam použité judikatury

Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 11. února 2021, sp. zn. 6 T 148/2020

Nález Ústavního soudu ze dne 7. března 2022, č. j. IV. ÚS 2620/21

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. září 2020, sp. zn. 8 To 328/2019

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 18. září 2020, sp. zn. 1 T 4/2020

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. srpna 2020, sp. zn. 1 T 4/2019

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. srpna 2020, sp. zn. 1 T 5/2020

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. února 2020, sp. zn. 2 Tm 4/2019

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. srpna 2019, sp. zn. 1 T 8/2019

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. října 2019, sp. zn. 16 T 14/2019

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. června 2021, sp. zn. 13 To 118/2021

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. ledna 2020, sp. zn. 14 To 384/2019

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. března 2019, sp. zn. 9 T 1/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. října 2019, sp. zn. 32 T 4/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. června 2019, sp. zn. 33 T 7/2018

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. prosince 2019, sp. zn. 28 T 9/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. listopadu 2019, sp. zn. 34 T 6/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. prosince 2021, sp. zn. 3 To 323/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. února 2019, sp. zn. 49 T 7/2018

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. června 2020, sp. zn. 32 T 2/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. dubna 2021, sp. zn. 32 T 2/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. března 2020, sp. zn. 5 To 89/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. září 2021, sp. zn. 6 To 60/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. srpna 2018, sp. zn. 53 T 4/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. srpna 2021, sp. zn. 31 T 6/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. října 2021, sp. zn. 5 To 299/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. března 2021, sp. zn. 46 Tm 7/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. ledna 2021, sp. zn. 28 T 4/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. dubna 2021, sp. zn. 53 T 2/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. dubna 2020, sp. zn. 81 T 5/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. října 2019, sp. zn. 81 T 5/2018

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. srpna 2019, sp. zn. 28 T 4/2018

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. srpna 2021, sp. zn. 34 T 4/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. června 2021, sp. zn. 33 T 2/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. února 2021, sp. zn. 48 T 1/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. května 2020, sp. zn. 28 T 13/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. května 2021, sp. zn. 34 T 1/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. května 2020, sp. zn. 6 To 110/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. září 2021, sp. zn. 54 T 10/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. května 2019, sp. zn. 29 T 5/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. srpna 2019, sp. zn. 6 To 266/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. ledna 2020, sp. zn. 45 T 1/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. srpna 2021, sp. zn. 46 Tm 3/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. listopadu 2021, sp. zn. 30 T 12/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. března 2019, sp. zn. 37 T 1/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. ledna 2021, sp. zn. 35 T 3/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. dubna 2021, sp. zn. 37 T 1/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. prosince 2020, sp. zn. 5 To 234/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. 30 T 10/2018

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. dubna 2019, sp. zn. 34 T 2/2019

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 13. června 2019, sp. zn. 9 To 181/2019

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. září 2019, sp. zn. 9 To 274/2019

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 3. března 2020, sp. zn. 4 T 11/2019

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 3. prosince 2019, sp. zn. 4 T 9/2019

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. 9 To 422/2018

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 20. května 2021, sp. zn. 6 T 21/2021

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. srpna 2020, sp. zn. 12 To 141/2020

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. března 2021, sp. zn. 4 Tm 1/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. července 2019, sp. zn. 31 To 250/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. července 2019, sp. zn. 31 To 250/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. prosince 2019, sp. zn. 6 To 439/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. srpna 2020, sp. zn. 3 T 109/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. srpna 2020, sp. zn. 55 To 192/2020

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. října 2021, sp. zn. 55 To 385/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. června 2019, sp. zn. 4 To 198/2019

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. dubna 2021, sp. zn. 7 To 99/2021

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. ledna 2022, sp. zn. 7 To 402/2021

Rozsudek Krajský soud v Praze ze dne 23. července 2020, sp. zn. 2 T 9/2020

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 1. června 2020, sp. zn. 3 T 60/2020

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 11. února 2020, sp. zn. 9 T 179/2019

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 22. listopadu 2021, sp. zn. 5 T 121/2021

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 24. února 2021, sp. zn. 5 T 6/2021

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 3. května 2021, sp. zn. 5 T 26/2021

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. 73 T 1/2021

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. července 2021, sp. zn. 63 Tm 1/2021

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. dubna 2021, sp. zn. 63 Tm 2/2021

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. srpna 2021, sp. zn. 63 Tm 4/2021

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. září 2020, sp. zn. 49 T 2/2020

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. září 2019, sp. zn. 61 To 327/2019

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. října 2019, sp. zn. 73 T 6/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1485/2019, uveřejněné pod číslem 10/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015, uveřejněné pod číslem 11-12/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015, uveřejněné pod číslem 11-12/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 10. srpna 2020, sp. zn. 4 T 46/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 11. listopadu 2020, sp. zn. 29 T 30/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. dubna 2018, sp. zn. 2 T 142/2017

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. ledna, sp. zn. 2 T 53/2017

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 20 ledna 2021, sp. zn. 1 T 147/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 21. dubna 2021, sp. zn. 29 T 61/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 21. srpna 2019, sp. zn. 1 T 122/2018

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 6. února 2019, sp. zn. 3 T 159/2018

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. dubna 2021, sp. zn. 2 T 70/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 26. srpna 2021, sp. zn. 6 T 42/2021

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 23. března 2022, sp. zn. 15 T 24/2022

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 26. května 2021, sp. zn. 3 T 129/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. července 2021, sp. zn. 14 T 47/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 14. října 2020, sp. zn. 52 T 43/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. ledna 2020, sp. zn. 52 T 173/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. září 2019, sp. zn. 4 T 81/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. září 2019, sp. zn. 4 T 81/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 26. ledna 2021, sp. zn. 37 T 9/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 26. ledna 2021, sp. zn. 37 T 9/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 7. srpna 2019, sp. zn. 33 T 12/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 2. prosince 2021, sp. zn. 1 T 123/2021

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 22. listopadu 2019, sp. zn. 30 T 181/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. června 2020, sp. zn. 38 T 54/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. července 2019, sp. zn. 19 T 37/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. června 2020, sp. zn. 64 T 29/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 15. července 2020, sp. zn. 2 T 53/2018

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 22. června 2020, sp. zn. 24 T 63/2020

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 7. října 2019, sp. zn. 24 T 59/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 16. srpna 2019, sp. zn. 50 T 99/2019

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 25. července 2019, sp. zn. 1 T 49/2019

Rozsudek Okresní soud Praha-východ ze dne 30. června 2020, sp. zn. 45 T 22/2020

Rozsudek Okresní soud v Šumperku ze dne 18. října 2021, sp. zn. 6 T 101/2020

Rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 20. března 2019, sp. zn. 43 T 17/2018

Rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 20. června 2019, sp. zn. 3 T 70/2019

Rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 22. července 2019, sp. zn. 30 T 11/2018

Rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 22. února 2021, sp. zn. 12 T 53/2020

Rozsudek Okresního soudu na Kladně ze dne 1. března 2022, sp. zn. 2 T 97/2021

Rozsudek Okresního soudu Plzeň- město ze dne 18. března 2019, sp. zn. 32 T 77/2018

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. května 2021, sp. zn. 4 T 118/2020

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 15. listopadu 2021, sp. zn. 3 T 48/2021

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. srpna 2019, sp. zn. 2 T 41/2019

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 6. února 2019, sp. zn. 8 T 118/2018

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 7. ledna 2021, sp. zn. 6 T 71/2020

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 7. listopadu 2018, sp. zn. 32 T 77/2018

Rozsudek Okresního soudu Praha – východ ze dne 10. listopadu 2020, sp. zn. 37 T 76/2020

Rozsudek Okresního soudu Praha- východ ze dne 29. října 2020, sp. zn. 38 T 51/2020

Rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 23. dubna 2021, sp. zn. 2 T 97/2020

Rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 19. března 2019, sp. zn. 17 T 162/2018

Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 10. února 2020, sp. zn. 1 T 3/2020

Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 18. května 2020, sp. zn. 1 T 21/2020

Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 3. prosince 2021, sp. zn. 1 T 192/2021

Rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 25. září 2019, sp. zn. 1 T 124/2019

Rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 29. ledna 2020, sp. zn. 4 T 48/2019

Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 12. února 2021, sp. zn. 1 T 155/2020

Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 27. ledna 2021, sp. zn. 2 T 120/2019

Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 29. června 2021, sp. zn. 1 T 27/2021

Rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 29. září 2020, sp. zn. 3 T 24/2020

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 22. května 2019, sp. zn. 32 T 31/2019

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 22. května 2019, sp. zn. 32 T 31/2019

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 26. února 2020, sp. zn. 32 T 104/2019

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 29. června 2021, sp. zn. 33 T 31/2021

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 4. srpna 2020, sp. zn. 5 Tm 10/2019

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 7. ledna 2020, sp. zn. 3 T 116/2019

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 7. října 2020, sp. zn. 2 T 25/2020

Rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 7. září 2021, sp. zn. 4 T 61/2021

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 16. července 2020, sp. zn. 4 T 42/2020

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 18. září 2019, sp. zn. 4 T 76/2019

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 26. srpna 2020, sp. zn. 1 T 88/2020

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 7. října 2019, sp. zn. 4 T 101/2019

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 9. července 2020, sp. zn. 1 T 188/2019

Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. října 2021, sp. zn. 8 T 72/2021

Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. 6 T 129/2020

Rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. srpna 2021, sp. zn. 5 T 13/2021

Rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 19. srpna 2021, sp. zn. 2 T 74/2021

Rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 21. září 2021, sp. zn. 24 T 52/2021

Rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 22. dubna 2021, sp. zn. 1 T 59/2019

Rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 29. listopadu 2021, sp. zn. 3 T 23/2021

Rozsudek Okresního soudu v Domažlicích ze dne 10. srpna 2021, sp. zn. 1 T 52/2021

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 10. října 2019, sp. zn. 2 T 10/2019

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 12. prosince 2019, sp. zn. 1 T 185/2018

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 13. února 2020, sp. zn. 2 T 84/2019

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 17. prosince 2019, sp. zn. 2 T 89/2019

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 18. listopadu 2021, sp. zn. 2 T 110/2020

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 3. května 2022, sp. zn. 2 T 137/2021

Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 4. května 2021, sp. zn. 12 T 1/2021

Rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 25. srpna 2021, sp. zn. 3 T 143/2019

Rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 27. ledna 2021, sp. zn. 2 T 129/2020

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 18. srpna 2021, sp. zn. 5 T 36/2021

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 2. února 2021, sp. zn. 2 T 70/2020

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 2. února 2021, sp. zn. 2 T 70/2020

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 21. ledna 2021, sp. zn. 3 T 77/2020

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 21. ledna 2021, sp. zn. 3 T 77/2020

Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 23. srpna 2021, sp. zn. 6 T 17/2021

Rozsudek Okresního soudu v Chomutově ze dne 26. listopadu 2021, sp. zn. 47 T 93/2021

Rozsudek Okresního soudu v Chomutově ze dne 3. března 2021, sp. zn. 29 T 22/2021

Rozsudek Okresního soudu v Chomutově ze dne 5. května 2021, sp. zn. 52 T 25/2016

Rozsudek Okresního soudu v Chomutově ze dne 7. září 2021, sp. zn. 29 T 49/2020

Rozsudek Okresního soudu v Chrudimi ze dne 21. května 2019, sp. zn. 6 T 66/2019

Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Labem ze dne 10. července 2020, sp. zn. 4 T 106/2019

Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 2. února 2021, sp. zn. 4 T 25/2020

Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 26. listopadu 2019, sp. zn. 1 T 70/2019

Rozsudek Okresního soudu v Jičíně ze dne 11. dubna 2019, sp. zn. 2 T 95/2018

Rozsudek Okresního soudu v Jičíně ze dne 3. srpna 2020, sp. zn. 16 T 34/2020

Rozsudek Okresního soudu v Jičíně ze dne 9. února 2022, sp. zn. 1 T 98/2021

Rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 15. listopadu 2021, sp. zn. 11 T 62/2021

Rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 6. května 2021, sp. zn. 11 T 64/2020

Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 7. února 2019, sp. zn. 6 T 41/2018

Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 11. dubna 2019, sp. zn. 5 T 111/2018

Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 12. června 2019, sp. zn. 7 T 38/2018

Rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 28. května 2019, sp. zn. 4 T 46/2018

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 1. června 2020, sp. zn. 101 T 105/2019

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 10. prosince 202, sp. zn. 103 T 158/2020

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 11. července 2019, sp. zn. 10 T 33/2019

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 12. března 2020, sp. zn. 4 T 78/2019

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 22. září 2020, sp. zn. 101 T 20/2020

Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 3. srpna 2020, sp. zn. 1 T 67/2020

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 12. září 2019, sp. zn. 2 T 91/2019

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 14. ledna 2020, sp. zn. 4 T 41/2019

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 21. června 2021, sp. zn. 5 T 13/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 23. července 2019, sp. zn. 2 T 105/2019

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 24. června 2021, sp. zn. 26 T 31/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 30. března 2021, sp. zn. 3 T 4/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 4. května 2021, sp. zn. 3 T 12/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 7. září 2021, sp. zn. 5 T 69/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 8. října 2019, sp. zn. 1 T 133/2019

Rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 19. ledna 2022, sp. zn. 1 T 67/2021

Rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 21. prosince 2021, sp. zn. 2 T 149/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 22. října 2021, sp. zn. 2 T 177/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 29- dubna 2021, sp. zn. 4 T 29/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 5. března 2020, sp. zn. 1 T 69/2018

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 5. listopadu 2019, sp. zn. 1 T 110/2017

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 6. ledna 2022, sp. zn. 2 T 232/2021

Rozsudek Okresního soudu v Kroměříži ze dne 9. ledna 2020, sp. zn. 2 Tm 14/2019

Rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 18. června 2020, sp. zn. 6 T 10/2020

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 13. prosince 2019, sp. zn. 7 T 107/2019

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 22. června 2020, sp. zn. 4 T 80/2019

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 29. dubna 2021, sp. zn. 7 T 16/2020

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 3. prosince 2020, sp. zn. 2 T 153/2019

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 6. října 2021, sp. zn. 5 T 101/2021

Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 9. ledna 2020, sp. zn. 2 T 73/2019

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 1. dubna 2022, sp. zn. 2 T 97/2021

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 14. října 2020, sp. zn. 3 T 70/2020

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 19. srpna 2019, sp. zn. 3 T 62/2019

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 22. března 2019, sp. zn. 3 T 62/2017

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 23. ledna 2020, sp. zn. 4 T 97/2019

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 28. ledna 2020, sp. zn. 24 T 144/2019

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 4. června 2020, sp. zn. 3 T 109/2019

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 6. května 2019, sp. zn. 4 T 17/2019

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 4. června 2020, sp. zn. 4 Tm 6/2020

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 4. října 2019, sp. zn. 3 T 95/2019

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 5. prosince 2018, sp. zn. 3 T 42/2018

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 7. října 2021, sp. zn. 4 T 15/2021

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 9. prosince 2019, sp. zn. 4 T 56/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 27. ledna 2021, sp. zn. 1 T 52/2020

Rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 27. října 2021, sp. zn. 3 T 105/2021

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 1. dubna 2020, sp. zn. 3 T 194/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 22. června 2020, sp. zn. 2 T 58/2020

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 26. července 2021, sp. zn. 2 T 90/2021

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 26. května 2021, sp. zn. 4 T 112/2021

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 26. února 2019, sp. zn. 17 T 5/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 28. ledna 2020, sp. zn. 3 T 196/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 30. března 2021, sp. zn. 17 T 84/2020

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 11. dubna 2019, sp. zn. 6 T 52/2018

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 14. února 2019, sp. zn. 6 T 147/2018

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 14. února 2020, sp. zn. 1 T 99/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 16. července 2020, sp. zn. 7 T 210/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 28. června 2019, sp. zn. 1 T 16/2019

Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 29. května 2019, sp. zn. 3 T 168/2018

Rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 14. září 2020, sp. zn. 2 T 89/2020

Rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 2. září 2020, sp. zn. 2 T 153/2019

Rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 22. května 2019, sp. zn. 2 T 61/2019

Rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 24. června 2019, sp. zn. 1 T 38/2019

Rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 3. listopadu 2021, sp. zn. 14 T 45/2021

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 10. ledna 2020, sp. zn. 19 T 143/2019

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 11. března 2020, sp. zn. 32 T 26/2020

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 18. srpna 2021, sp. zn. 20 T 112/2021

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 20. května 2020, sp. zn. 19 T 115/2018

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 24. července 2019, sp. zn. 20 T 67/2019

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 26. června 2019, sp. zn. 32 T 6/2019

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. 32 T 49/2021

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 29. listopadu 2019, sp. zn. 3 T 144/2018

Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 3. března 2020, sp. zn. 20 T 220/2017

Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 16. prosince 2020, sp. zn. 1 T 86/2020

Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 17. ledna 2019, sp. zn. 4 T 162/2018

Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 29. ledna 2020, sp. zn. 1 T 103/2019

Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 9. února 2021, sp. zn. 2 T 111/2020

Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 19. března 2019, sp. zn. 2 T 84/2018

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 1. prosince 2021, sp. zn. 3 T 81/2021

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 12. dubna 2019, sp. zn. 27 T 116/2018

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 13. listopadu 2020, sp. zn. 4 T 109/2020

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 16. listopadu 2021, sp. zn. 3 T 103/2021

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 25. února 2019, sp. zn. 5 T 82/2018

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 26. května 2021, sp. zn. 19 T 35/2019

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 27. ledna 2020, sp. zn. 39 T 88/2019

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 27. listopadu 2019, sp. zn. 19 T 38/2018

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 29. září 2021, sp. zn. 19 T 107/2019

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 30. července 2020, sp. zn. 1 T 35/2020

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 7. srpna 2020, sp. zn. 19 T 57/2018

Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 21. března 2019, sp. zn. 6 T 159/2018

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 10. června 2020, sp. zn. 12 T 15/2020

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 17. března 2020, sp. zn. 3 T 34/2020

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 19. ledna 2021, sp. zn. 2 T 193/2020

Rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 29. října 2019, sp. zn. 2 T 166/2018

Rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 4. února 2019, sp. zn. 11 T 22/2018-185

Rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 19. dubna 2021, č. j. 2 T 117/2020

Rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 3. září 2020, sp. zn. 3 T 79/2020

Rozsudek Okresního soudu v Přerově ze dne 2. listopadu 2021, sp. zn. 2 T 105/2019

Rozsudek Okresního soudu v Přerově ze dne 30. září 2021, sp. zn. 3 T 28/2021

Rozsudek Okresního soudu v Přerově ze dne 9. listopadu 2020, sp. zn. 1 T 109/2019

Rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 13. prosince 2021, sp. zn. 15 T 147/2021

Rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 24. února 2020, sp. zn. 19 T 6/2021

Rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 29. listopadu 2021, sp. zn. 2 T 54/2021

Rozsudek Okresního soudu v Rakovníku ze dne 10. října 2019, sp. zn. 6 T 27/2019

Rozsudek Okresního soudu v Rakovníku ze dne 11. června 2019, sp. zn. 6 T 17/2019

Rozsudek Okresního soudu v Rakovníku ze dne 17. března 2020, sp. zn. 1 T 172/2019

Rozsudek Okresního soudu v Rakovníku ze dne 8. dubna 2020, sp. zn. 1 T 41/2020

Rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 16. září 2021, sp. zn. 2 T 57/2021

Rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 4. února 2021, sp. zn. 2 T 77/2020

Rozsudek Okresního soudu v Semilech ze dne 14. září 2020, sp. zn. 4 T 118/2020

Rozsudek Okresního soudu v Semilech ze dne 23. března 2022, sp. zn. 4 T 33/2021

Rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 23. července 2021, sp. zn. 3 T 60/2020

Rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 21. ledna 2021, sp. zn. 3 T 20/2020

Rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 7. dubna 2021, sp. zn. 3 T 36/2021

Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 1. července 2019, sp. zn. 6 T 32/2019

Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 12. února 2020, sp. zn. 1 T 40/2019

Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 13. května 2020, sp. zn. 5 T 1/2020

Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 36. listopadu 2020, sp. zn. 1 T 94/2020

Rozsudek Okresního soudu v Tachově ze dne 20. srpna 2020, sp. zn. 8 T 159/2019

Rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. ledna 2021, sp. zn. 3 T 119/2019

Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 23. září, sp. zn. 2 T 106/2019

Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 28. ledna 2019, sp. zn. 1 T 1/2019-156

Rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 15. ledna 2021, sp. zn. 8 T 13/2020

Rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 26. května 2021, sp. zn. 1 T 85/2020

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. července 2019, sp. zn. 63 T 81/2018

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. prosince 2020, sp. zn. 63 T 154/2020

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. října 2021, sp. zn. 6 T 35/2021

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. března 2020, sp. zn. 27 T 80/2019

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. července 2020, sp. zn. 62 T 146/2019

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 16. května 2019, sp. zn. 3 T 77/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 13. ledna 2021, sp. zn. 2 T 49/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 22. dubna 2021, sp. zn. 80 T 58/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 29. ledna 2020, sp. zn. 2 T 118/2018

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 29. září 2020, sp. zn. 3 T 63/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. dubna 2019, sp. zn. 4 T 41/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 30. září 2019, sp. zn. 4 T 116/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 6. května 2021, sp. zn. 1 T 54/2018

Rozsudek Okresního soudu ve Strakonících ze dne 9. prosince 2019, sp. zn. 18 T 108/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Svitavách ze dne 1. března 2021, sp. zn. 2 T 306/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 11. února 2020, sp. zn. 1 T 2/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 15. ledna 2019, sp. zn. 4 T 149/2018

Rozsudek Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 25. února 2020, sp. zn. 4 T 185/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 9. srpna 2021, sp. zn. 3 T 75/2021

Rozsudek Okresního soudu ve Vyškově ze dne 21. března 2019, sp. zn. 2 T 5/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Vyškově ze dne 3. března 2020, sp. zn. 2 T 5/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 11. listopadu 2020, sp. zn. 18 T 62/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 8. srpna 2019, sp. zn. 21 T 70/2019

Rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 13. října 2021, sp. zn. 1 T 153/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 16. února 2021, sp. zn. 1 Tm 12/2020

Rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 23. února 2021, sp. zn. 1 Tm 17/2020

Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 14. dubna 2020, sp. zn. 3 T 23/2020

Trestní příkaz Okresního soudu Brno-venkov ze dne 28. června 2019, č.j. 12 t 84/2019

Trestní příkaz Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 13. září 2021, sp. zn. 3 T 61/2021

Trestní příkaz Okresního soudu v Opavě ze dne 23. července 2019, sp. zn. 1 T 73/2019

Trestní příkaz Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 27. října 2021, sp. zn. 4 T 118/2021

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. srpna 2021, sp. zn. 9 To 365/2021

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové z dne 16. září 2020, sp. zn. 12 To 172/2020

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. června 2020, sp. zn. 14 To 244/2020

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. června 2020, sp. zn. 13 To 153/2020

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. května 2020, sp. zn. 14 To 88/2020

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. června 2020, sp. zn. 5 To 109/2020

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. března 2019, sp. zn. 50 To 76/2019

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. června 2019, sp. zn. 12 To 166/2019

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. března 2019, sp. zn. 9 To 78/2019

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2020, sp. zn. 11 To 97/2020

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. prosince 2021, sp. zn. 31 To 471/2021

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. dubna 2022, sp. zn. 44 To 80/2022

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. září 2019, sp. zn. 5 To 335/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2018, sp. zn. 6 Tdo 1017/2018, uveřejněné pod číslem 3/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 6 Tdo 320/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2019, sp. zn. 7 Tdo 1012/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 8 Tdo 699/2021, uveřejněné pod číslem 10/2022 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 8. srpna 2019, sp. zn. 2 T 83/2019

Usnesení Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 3. února 2020, sp. zn. 14 T 64/2019

Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. července 2019, sp. zn. 3 T 97/2018

Abstrakt

Vliv mýtu „pravého“ znásilnění na rozhodovací praxi vztahových znásilnění

Ačkoliv je trestný čin znásilnění velmi vážným zásahem do důstojnosti a rozhodování o intimním životě, u široké veřejnosti i v rozhodovací praxi lze spatřovat řadu mýtů, které se do diskuzí o této problematice promítají. Diplomová práce se zabývá problematikou mýtů „pravého“ znásilnění a jejich vlivu na rozhodovací praxi vztahových znásilnění. Vztahová znásilnění nepředstavují znásilnění partnerská, nýbrž ta, kde se oběť a pachatel znali déle než 24 hodin – jedná se tedy i o vztahy rodinné, kamarádké, kolegiální i mezi jinými známými. Pomocí metody obsahové kvalitativní analýzy vychází z dohromady 337 pravomocných soudních rozhodnutí krajských a okresních soudů shromážděných na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Práce nejdříve vymezí pojem mýtů „pravého“ znásilnění, včetně vymezení jeho dílčích částí, které budou v práci zpracovány. Následně práce rozebírá pět mýtů: většinou se jedná o pachatele ve vztahu k oběti cizích; pachatelé znásilnění trpí parafilii; oběti mají jen fyzické následky; mýtus tzv. „ideální“ oběti; a nakonec, že si oběť za znásilnění může sama. Dílčím tématem práce je i otázka trestání „pravých“ a vztahových znásilnění, včetně zaměření se na soudy často skloňovaný „exces pachatele“, kterému je věnována samostatná kapitola. V poslední části práce se pozornost zaměřuje na náhradu nemajetkové újmy v trestním řízení v rámci adhezního řízení, ze které vyplývá, že ho využívá jen malá část obětí zejména proto, že o svých právech často neví. Kapitola porovnává nárokové a přisouzené částky u „pravých“ a vztahových znásilnění a promítání mýtů popsanych v této práci do častého odkazování poškozených do civilního řízení. Kapitola ve svém závěru přináší i návrhy *de lege ferenda*. V závěru dochází práce k tomu, že soudy při rozhodovací praxi ovlivněny jsou, zejména s ohledem na vnímání povahy a závažnosti trestného činu dle § 39 odst. 2 trestního zákoníku. V důsledku se citované ustanovení nejčastěji v nasbíraných datech promítalo do rozhodnutí o zproštění obžaloby, anebo v případě odsouzení k trestu odnětí svobody k jeho podmíněnému odkladu.

Klíčová slova: znásilnění, vztahová znásilnění, mýty „pravého“ znásilnění

Abstract

The influence of the real rape stereotype on decision-making practice in acquaintance rape cases

Although the crime of rape is a very serious interference with dignity and subsequent decisions in future intimate life, there are many myths related to this issue among the lay public and in decision-making practice, which are reflected in discussions about this issue. The diploma thesis deals with the question of myths about so-called “real” rape and their influence on decision-making practice regarding acquaintance rape. Acquaintance rapes are not only and exclusively between two steady partners. These are rapes where the victim and the perpetrator have known each other for more than 24 hours – this includes family, friendship, collegial relationships and other acquaintances. Using the method of content qualitative analysis, a total of 337 valid court decisions of regional and district courts were collected on the basis of the Act on Free Access to Information. The work first defines the concept of myths about “real” rape, including the definition of its sub-parts, which will be processed within the work. Subsequently, the thesis analyzes five myths related to the central issue: a) Rape perpetrators are mostly strangers in relation to the victims; b) Rape perpetrators suffer from paraphilia; c) Victims have only physical consequences; d) The myth of the so-called "ideal" victim; and finally that e) The victim herself is responsible for the rape. A partial theme of the work is also the issue of punishment of “real” and relational rapes, including a focus on the "perpetrator's excess" often referred to by the courts, to which a separate chapter is devoted. In the last part of the work, the attention is focused on compensation for non-pecuniary damage in criminal proceedings within the framework of adhesion proceedings. It follows that only a small part of the injured party uses it, mainly because the injured party is often not informed about their rights at all. The chapter compares the amounts recovered and actually awarded by the courts for “real” and acquaintance rapes and the projection of the myths described in this work into the frequent referral of victims to civil proceedings. At the end of the chapter, the proposals of *de lege ferenda* are presented. In the conclusion of the work, it is evaluated that the courts are influenced in their decision-making practice mainly with regard to the perception of the nature and seriousness of the crime according to § 39 paragraph 2 of the Criminal Code. As a result, the cited provision was most often

reflected in the collected data in the decision on acquittal, or in the case of a suspended prison sentence.

Keywords: rape, acquaintance rape, real rape stereotype